

FABINY TAMÁS

Kereszt fogantyú nélkül

FABINY TAMÁS

Kereszt fogantyú nélkül

A kiadó köszönetet mond a Magyar Rádió Nonprofit Zrt.-nek mint kiemelt médiatámogatónak a kötet megjelenéséhez nyújtott támogatásért.

Minden jog fenntartva. Bármilyen másolás, sokszorosítás, illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás a kiadó előzetes írásbeli engedélyéhez van kötve.

© Fabiny Tamás, 2013

Képek: © Aknay János, 2012, 2013; © Fehér László, 2001, 2011;

© Konok Tamás, 2012, 2013

© Luther Kiadó, 2013

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója
Budapest, 2013

Felelős kiadó: Kendeh-Kirchknopf Péter

Olvasószerkesztő: Petri Gábor

A borító Konok Tamás S. T. című képének (50×40 cm, akril, vászon - 2012) felhasználásával készült.

Nyomdai kivitelezés: Pannónia Nyomda Kft.

Felelős vezető: Cseh Katalin ügyvezető

ISBN 978-963-380-031-7

Ajánlás

Sokan azzal kezdik a napjukat, hogy az első kávé mellett, a vonaton utazva, a villamosra várva, a reggeli csúcsban araszolva felkeresik okostelefonjukon a Facebook-oldalukat, és megnézik, ki mit írt, kivel mi történt, ki mit mondott, hogyan válaszolt, hova megy, mit vett, mit hallgatott, mit szeret, mit nem, ki nyert, ki veszített... Vagyis mi történt, mi történik. Néhány lépés előre vagy hátra a menüben, egy-két húzás fel és le az érintőképernyőn, és máris eláraszthat a megnyugtató érzés: tudok minden fontosról, nem maradok le semmiről, társaim élnek sokfelé, számítanak rám, követem a sorsukat, ismerem az embereket, vagyis értem a világot.

A mobiltelefonok legújabb generációjának tervezői már számtalan hasznos és haszontalan szolgáltatást sikeresen begyömöszöltek az okostelefonba, de egyvalamivel nem boldogulnak. Hiányzik a „lelki útvonaltervező” menüpont. Egy olyan speciális helymeghatározás, amelyhez nem a műholdaktól mért távolságot hívják segítségül. Nem kilométerben, nem méterben történik a számítás, és nem is követhető az ember pillanatnyi helyzete, mozgása egy színes érintőkijelzőn. A lelki útvonaltervező más rugóra jár. Csak akkor működik, csak akkor segít, csak akkor juttat el a célig, ha mi is „beszállunk” a programba.

Ezzel a könyvvel és CD-vel lelki útvonaltervezőt kapott az olvasó kezébe. De nevezhető keresztyén esszének, reggeli rádiós áhítatnak is. Fabiny Tamás sajátos műfajú írásait én az okostelefonok nem létező szolgáltatásához hasonlítom. Egy történet, egy hír, egy élmény,

egy találkozás, egy zsoltár, egy személyes benyomás, mind-mind útjára indít egy gondolatot arról, hogy milyenek is vagyunk mi „földiek” (Zsolt 148). Milyen úton járunk, merre tartunk?

Az embernek és hitének beméréséhez hol hétköznapi, hol ünnepi apropó adódik. A tavaszi lomtalanítás során kidobott feszület különös sorsában egy húsvéti gondolat rejtőzik. Louis Armstrong híres slágerének mondatában – „Look up sometimes” – a jézusi ige fedezhető fel. Bármily meghökkentőnek tűnik, de a 2010-es választások előtti kampánycsend mellé is elfér a bibliai párhuzam, hiszen a prédikátor szerint ideje van a beszédnek, és ideje van a hallgatásnak. Fabiny Tamás lelki útvonaltervezője képes az adóbevallás közelgő határidejét, az Európai Unió soros elnökségét, a fagyhalálról készült statisztikát, a Duna vízszintjének évszázados rekordját és az európai focibajnokság friss eredményeit kiindulópontként kezelni. Időnként zavarba hoz az a természetesség, az a bölcsesség, amellyel egy-egy életsorsot egy bibliai sor mellé helyez, legyen az a Luther Otthon egykori lakója, később az 1956-os Nagy Imre-kormány honvédelmi minisztere, Maléter Pál vagy a gyilkosság áldozataként elveszített Andorka Eszter evangélikus lelkész vagy a kétszáz méteres mell-úszásban világcsúccsal olimpiai aranyat nyert Gyurta Dániel.

Valójában a világ legkönnyebben „feltörhető” lelki útvonaltervező programjával ismerkedhetünk meg. A hétköznapiak, az ünnepnapok, a történelem, a közélet, a személyes sorsunk folyamatosan sürgetnek, hogy irányt, utat találjunk. Aki valóban keresi, aki valóban részese akar lenni, aki hajlandó ezen gondolkodni, aki szeretne valamit tenni is ezért, annak ajánlom Fabiny Tamás könyvét és CD-jét. A példa a szemünk előtt van.

2013. november

Jónás István

HÉTKÖZNAPOK

FEHÉR LÁSZLÓ / Hajléktalan vacsorája
150×200 cm, olaj, vászon - 2011

Lomtalanítás

„Micsoda szégyen! Hogy ezt kellett megélnem!” – méltatlankodott az ócska hűtőszekrény, amikor határozott mozdulatokkal a járda szélére állították. Amíg a két tagbaszakadt férfi a következő szálítmányért indult, ő – oldalát fájlalva – tovább dohogott magában: „Szóval ezt érdemlem több évtizedes szolgálat után – mondta fagyosan –, pedig micsoda erőfeszítembe került, hogy kánikula idején lehűtsem a pudingjukat és a nyavalyás sörüket. Most, hogy megöregedtem, bezzeg az utcára tesznek. Lecserélnek egy fiatalabbra: hivalkodó külsejével elvette az eszüket egy újabb típus...”

Itt tartott a háborgásban, amikor a férfiak egy öreg díványt fektettek mellé. Huzata megkopott, egy helyen rugója is töröttnek látszott. Eleinte nyikorogva fészkelődött a számára szokatlan környezetben, majd – kis porfelhőket eregetve – ő is megszólalt: „Úgy döntöttek, tőlem is megszabadulnak. Pedig milyen tapintattal őriztem álmukat! Legjobban a hancúrozó gyerekeket szerettem, még ugrálhattak is rajtam. Az évtizedek során kissé vesztettem ruganyosságomból, ezért most új bútor után néztek. Az öreget meg szégyenszemre kiteszik az utcára...”

Ekkor nagy ívben egy kibelezett játékmackó zuhant a járda szélére. Mancaival végigtapogatta sajgó testrészeit, közben fájdalmasan így brummogott magában: „Kibeleztek, felkoncoltak, meggyaláztak! Én, akivel több nemzedék nőtt fel, aki mindig hűséges és vidám társ voltam, egyszerre csak fölöslegessé váltam. De nem a gyerekek

untak rám, hanem a szülők vették fejükbe, hogy elektromos játékcsodákat vásárolnak gyerekeiknek.”

Nem folytathatta kesergőjét, mert hatalmas nyekkenéssel egy fekete-fehér képernyőjű televízió került közéjük. Recsegő hangon üdvözölte sorstársait: „Maguk is ide kerültek, barátaim? Szép kis eset, mondhatom. Nekem már a régi kávédaráló leselejtezésekor gyanús lett sok minden. Emlékszem, ahogy szegény öreget a kukába hajították. Igaz, kicsit betegeskedtem az utóbbi időben, de azért nem kellett volna ilyen sürgősen üzemképtelennek nyilvánítani. Azt vágták a szemembe, hogy engem már nem érdemes megjavíttatni, és dvd-lejátszóhoz sem lehet csatlakoztatni.”

Töröttes keretben Nagypapa katonaruhás képe landolt a díványon. Az öreg méltatlankodva nézett körül, majd tömött bajusza alatt mormolni kezdte: „Ezt azért nem vártam volna a fiataloktól. Most, hogy szegény nejem is meghalt, felforgatták az egész lakást. Elhátározták, hogy kidobnak mindent, ami régi, ami úgymond méltatlan az ő modern berendezésükhöz és felfogásukhoz. Azért az utolsó pillanatig bíztam benne, hogy legalább kegyeletből megőriznek, és egy eldugott sarokban megtűrnek. De íme, engem is halálra ítélték.”

A lomtalanítás a végéhez közeledett. Legvégül az egyik férfi kis feszületet dobott a kitett tárgyak közé. Hirtelen valamennyien elhallgattak, és riadtan nézték a kopottbarna keresztet, rajta az aranyozott testtel. Az eséstől letört a fél karja, s a lába is megrepedt. Látszott, a vékony drót már nehezen tartja össze a kis gipszfigurát. A hűtőszekrény, a mackó és a többiek rémült várakozással lesték, mit szól a feszület a kilakoltatáshoz. De az néma maradt. A megtört test kitárt karokkal függött a kereszten, arca a díványba fúródott. De száját nem nyitotta szóra.

A nagy csöndet néhány perc múlva egy kisfiú vidám szandálcsatogása törte meg. A járdaszéli kupachoz érve kíváncsian megállt a

halálra ítélt tárgyak előtt. Egy ideig a fridzsiderrel, majd a televízióval foglalkozott, aztán úgy tűnt, szívesen magával vinné a mackót. Végül a feszületet vette kezébe, és hosszasan, figyelmesen nézte. „Ezt választom! Szükség lehet rá otthon” – mondta félhangosan, majd futólépésben hazaindult vele. Parányi alakját hamarosan elnyelte a hatalmas bérház lépcsőháza.

A feszület nem maradt a szemétkupac tetején. Húsvét után vagyunk. „Az Úr feltámadt!”

2009. április 19.

Emeljétek föl fejeteeket!

„Fel a fejjel!” Számtalanszor élünk ezzel a szófordulattal, amely azonban a maga közhelyszerűségével annyira semmitmondó. Üresen kong a szó, hányaveti gesztussá lesz a hátba veregetés.

Jézus nem így beszél az evangéliumban, pedig ő is arra biztat, hogy emeljük föl a fejünket. Az ő szavának hitele volt akkor, kétezer éve, s hiszem, hogy az értékeket devalváló korunkban mégiscsak egyre többen fedezik fel újra a jézusi szó hitelét. *„Egyenesedjétek fel, és emeljétek fel a fejeteeket, mert közeledik megváltásotok ideje!”* - biztatja övét Lukács evangéliuma 21. részének 28. versében, és bennünket is bátorít ezekkel a szavakkal. *„Look up sometimes”* - néha nézz felfelé, hangzott egykor Louis Armstrong híres slágere, szinte rímelve a jézusi igékre. Mert sokáig valóban lehorgasztott fejjel jártunk. Terhek és fájdalmak alatt görnyedeztünk. Behúztuk a nyakunkat, mint akiknek szégyellnivalójuk van. Vagy jobb esetben azt mondhattuk el, amit a 70 éve született, többszörösen is tragikus sorsú Szilágyi Domokos így fejezett ki: *„Megyünk, megyünk, meg-megzökkenve vagy bukdácsolva, hétrét kiegyenesedvén, derékfájással, bokasüllyedéssel, magas vérnyomással fizetve meg az árát, hogy nem négykézláb járunk.”*

Ez a jézusi ige biztat, belőle bátorságot lehet meríteni. Egyháznak és nemzetnek, egyénnek és közösségnek. Nem négykézláb járunk. Nem vagyunk kiütött bokszolók. Főlegyenesedhetünk. Fejünket föl-emelhetjük. Évtizedeken át sulykolták, hogy bűnös nemzet vagyunk. Talán el is hittük, fejünket meghajtottuk, a szégyentől meggörnyed-

tünk. A keresztyének pedig azt kellett, hogy érezzék, ők csak másodrendű állampolgárok, jobban teszik, ha lehorgasztják a fejüket, elég szegény, ha egy felvilágosult korban ilyen ősi elveket vallanak. De Jézus szavából hitet lehet meríteni. Nem a túlzott önbizalmat a „most mi jövünk, majd mi megmutatjuk” gőgös kijelentéseihez, hanem a szolgálathoz. A kiegyenesedett gerinc és az emelt fő nem irányul senki ellen. Csupán az ember emberségének helyreállítását jelenti. A nemzet és az egyház igaz ügyhöz méltó magatartása ez.

„Egyenesedjétek fel, és emeljétek fel a fejetekeket.” Ez az ige elejét akarja venni a féltékenységből, gyűlöletből vagy tehetetlen dühből elkövetett szörnyű tetteknek. Hiszen Kaint is megóvhatta volna a testvérgyilkosságtól az Úr kijelentése: *„Miért gerjedtél haragra, és miért horgasztod le a fejed? Hiszen ha jól cselekszel, emelt fővel járhatasz.”* (1Móz 4,6) De a bűnös indulat szörnyű tethez vezetett. Testvér gyilkolt testvért. Kain fejét pedig már senki sem emelte föl ezután. Juhász Ferenc írja: „Emeld fel fejedet, büszke nép, hordoztad a világ szegényét. Emeld fel szívedet, nemzetem...”

A keresztyén istentiszteletek ősi formájának egyik legszebb része, amikor elhangzik az „emeljük fel szívünket” felszólítás, a sursum corda. Az Istenhez szárnyaló lélek sóhaja ez. Az áhítat nagy pillanata. Templomok falain kívül, világi-hétköznapi környezetben is hangozhat el hasonló. Ahogy József Attila szinte könyörögve mondja: „Emeljétek föl szíveinket! Azé, aki fölemeli.”

Jézus a felemelkedés esélyét és a kiegyenesedés méltóságát adja vissza. Mindenkit hív, hogy követője legyen, bárkiből lehet az ő tanítványa. Hívja azokat, akik elfáradtak, akik terheket hordoznak. Hívja a hitüket veszítetteket. Hívja a keresőket. Biztató szava személyválogatás nélkül mindenkit elérhet: *„Emeljétek föl a fejetekeket, mert közeledik megváltásotok ideje.”*

2008. július 5.

Igen – igen

Ma az adott szó becsületéről szólok. Az igen és a nem egyértelműségéről. A kimondott és a leírt szó hiteléről. Jézus így tanít a Hegyi beszédben: *„...a ti beszédeitekben az igen legyen igen, a nem pedig nem, ami pedig túlmegy ezen, az a gonosztól van.”* (Mt 5,37)

Ezekben a hetekben játsszák a mozik a *Boldogító talán* című filmet. A cím telitalálat, mert jól jellemzi korunkat, amelyben az emberek többsége nem tud egyértelmű igent vagy nemet mondani. Nemcsak az oltár előtt, hanem a politikában, a médiában, az üzleti életben sem. A német nyelvben ismeretes egy sajátos szóötvet, a „jain”. Ezt akkor használják, ha sem igent, sem nemet nem tudnak mondani, amely azonban inkább csak zavart okoz. Mint a médiaiskolákban is tanított egyszeri párbeszéd, ahol a riporter faggat egy szűkszavú embert: „Bátyám, hogy érzi magát?” „Jól.” „Kicsit bővebben?” „Nem jól.”

Végzetes következményei lehetnek annak, ha összerosódik a határ az igen és a nem között. Olyan ez, mint minden paradoxon öse, a „most hazudok” mondat. Mert ilyen nincs. Ha hazudok, akkor nem mondhatnám meg, hogy hazudok, ha igazat mondok, akkor nem állíthatom azt, hogy hazudok. Szavunk legyen „igen – igen” és „nem – nem”. A boldogító talánokat felejtsük el. Az ellentétes fejmozdulatokat pedig hagyjuk meg a bolgároknak, akik tudvalevőleg bólintással jelzik a nemet és fejcsóválással az igent...

Életünk nagy kérdéseivel kapcsolatban gyakran bizonytalanok

vagyunk, és másokat is bizonytalanságban hagyunk. Két-három éves lehettem, amikor szüleim szemészetre vittek. A rendelő falán egymás alatt álló ábrákat kellett volna felismernem. Valószínűleg sokáig tétováztam, mert az asszisztens így szólt rám sürgetőleg: „Kisfiam, mondd már, hogy látod, vagy nem látod!” Erre én nagy levegőt vettem, és így szóltam: „Látod, vagy nem látod!”

Az igen legyen igen, és a nem legyen nem. Közkedvelt társasjáték a barkochba, amelyben csak igennel és nemmel szabad felelni. Nem árt tudni, hogy mögötte véresen komoly dráma húzódik. A 2. századi Róma-ellenes zsidó felkelés híres vezére volt Bar Kochba, akinek egy harcosát elrabolták a rómaiak, és brutális kínzások között kitepték a nyelvét. A kérdésekre csak fejbólintással, igennel és nemmel tudott válaszolni. Így magasztosult hőssé, hiszen vállalta a mártíriumot. Mi alighanem „csak” egészen hétköznapi helyzetekben kell, hogy megmaradjunk az „igen - igen” és a „nem - nem” mellett. A legbonyolultabb számítógépeket is ez a kettes számrendszer élte, amelyben csakis igenek és nemek vannak.

Egyik kedves professzoromnak volt egy szellemes mondása annak érzékeltetésére, hogy ő minden felkérést el szokott fogadni: „Van egy kis logopédiai hibám. Nem tudok nemet mondani...” Pedig az „igen - igen” jézusi parancsa azzal is együtt jár, hogy bizonyos dolgokra nemet kell mondani. Ma is érvényes Iluh István négysoros verse:

„Jézus markába szöget vertél
Dózsa húsából ebédeltél,
Hitler-taktusra meneteltél
Nemet mondani sose mertél.”

Jézus a pusztában radikálisan nemet mondott a kísértőnek: „*Távozz tőlem, Sátán!*” (Mt 4,10) Az ördög ajánlatát nem mérlegelni

kell, hanem habozás és alkudozás nélkül elutasítani. Az egyház ősi liturgiájában is ismert a formula, amelyben a hívek közössége ellene mond az ördögnek.

Igent mondani talán még nehezebb. A „jain”-ok és a boldogítónak vélt „talánok” világában hit és bátorság kell az egyértelmű igenhez. Talán arra is esélyt kapunk, hogy korábbi rossz döntéseinket felülírjuk. Péter, Jézus tanítványa háromszor tagadta meg mesterét. Háromszor koppant keményen a tagadás szava: Nem ismerem őt..., nem tartozom hozzá..., nem vagyok a tanítványa! (Mt 26,69-75) Ám Jézus feltámadása után lehetőséget kapott arra, hogy a három nem után három igent mondjon: *„Igen, Uram, te tudod, hogy szeretlek... Igen, szeretlek... Igen...”* (Jn 21,15-19) Mindez olyan volt, mint egy rendhagyó gyónás és feloldozás, amelynek végén Jézus új mandátummal látja el tanítványát: *„Őrizd az én juhaimat!... Kövess engem!”*

Boldogok, akik hallgatják és megtartják Isten igéjét. Jó a boldogító igent kimondani.

2008. július 13.

Nem jó az embernek egyedül lenni

„Ha tengerre szállsz, mondj el egy imát. Ha háborúzni indulsz, mondj kettőt. Ha házasságot kötsz, szüntelenül imádkozz” – ez a régi bölcsesség jut eszembe a házasság hetében. Ebben a megfogalmazásban elsősorban nem a kockázatra utaló fricskát érzem, hanem az Istenre hagyatkozást. Csupán emberi erőből nem megy. A legszebbnek vélt emberi érzések is visszájára fordulhatnak. Bárhova nézünk, szanaszét heverő köveket látunk. Gazdaságilag és lelkileg nemcsak az ország hever romokban, de általában az emberi kapcsolatok is. Sokszor látjuk vagy érezzük: már nem simul egymáshoz két kő, már nem illeszkedik két lélek. Valami elmozdult a helyéről. Mintha kiütöttek volna egy téglát. Vagy talán a kötőanyag, a malter volt kevés? Áll a családi ház, de a család romokban hever. Kész a nyaraló, de nincs, aki azt birtokba vegye. Tönkrement házasságok, válási árva gyermekek, romokban heverő családok, vakolathullástól sebhelyes nemzet. Kő kövön nem marad. Különösen egy olyan világban, amelyben szinte minden a hűség, az önfeláldozás és a megbocsátás készsége ellen szól. Vagy ahogy Ady írja: „Szépség, tisztaság és igazság, lekacagott szavak.” Pedig ő reggelente még nem a bulvárlapokból tájékozódott, délutánonként pedig nem a kibeszélő show-kat nézte. Lekacagott szavak? Az embernek inkább sírnia kellene, amikor úton-útfélen azt tapasztalja, hogy az el nem köteleződés ma már szinte természetes, hogy a partnereiket gátlás-

talánul válogató celebek számítanak példaképnek, hogy a tisztaság inkább csak nevetség tárgya.

Hangerőben nem is próbálok e harsogó propagandával versenyre kelni, ezért csak halkán mondom: úgy érzem, a keresztyénségnek is van válasza korunk olyan égető kérdéseire, mint a házasság vagy a család válsága.

Először is már a Biblia legelején így szól Isten: *„Nem jó az embernek egyedül lenni, alkotok hozzáillő segítőtársat.”* (1Móz 2,18) Vagyis a közösségre vágyó és támogatásra szoruló ember mintegy isteni ajándékként kapja a társát. Ennek nyomán valljuk, hogy a házasság egy férfi és egy nő életre szóló szövetsége. Előrébb pedig ezt olvassuk: *„Megteremtette Isten az embert a maga képmására..., férfitvá és nővé teremtette őket.”* (1Móz 1,27) Nem férfitvá vagy nővé, hanem férfitvá és nővé. Vagyis eleve összekapcsolta, egymásnak rendelte őket. Persze az „és” szócskánál is jobban összeköti őket Isten áldása, amellyel egymásnak ajándékozza őket. Az Újszövetségben Jézus ezt mondja: *„Amit tehát az Isten egybekötött, ember azt el ne válassza.”* (Mt 19,6) A fiatalok láthatnak jó példákat is a hűségre, a „holtomiglan–holtodiglan” jegyében vállalt élethosszig tartó kapcsolatra. Arra, hogy ereje van a házassági eskü szavainak: *„sem egészségében, sem betegségében, sem örömeiben, sem bánatában el nem hagyom.”* A házasság hete keretében több templomban lehetőség lesz ennek az ígéretnek a megerősítésére. A házaspárok újra fogadhatják az áldást, hogy áldássá legyenek egymás és mások számára. Ám hívjuk azokat is az egyház közösségébe, akik úgy érzik, válságba került a házasságuk. Talán önmagában a közösségnek is gyógyító ereje lehet. Itt szakemberek segítségét is igénybe lehet venni, amíg nem késő.

Egy kapcsolat rendezése vagy éppen a válság megelőzése egé-

szen apró dolgokkal kezdődhet. Rab Zsuzsa is ilyenről ír *Vaspántok* című versében:

„Ha így szólnék a kedves, fiatal kalauzhoz:
– Kalauz úr,
hogyha ma este hazamegy,
ölelje meg nagyon a feleségét,
dicsérje meg, ami épp rajta van,
akár az ócska pongyoláját –
Ha így szólnék –
ugye... bolondnak tartanának?”

Talán egy ilyen öleléssel – és az ölelés elfogadásával – kezdődik. És folytatódhat annak naponkénti megélésével, amiről Pál apostol a szeretet himnuszában ír: *„A szeretet türelmes, jóságos; a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel. Nem viselkedik bántóan, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rója fel a rosszat. Nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal. Mindent elfedez, mindent hisz, mindent remél, mindent eltűr. A szeretet soha el nem múlik.”* (1Kor 13,4–8a)

2010. február 5.

Csend

Kampánycsend van. Talán javunkra válhat néhány nyugodt óra.

Nem könnyű a csöndet megteremteni, és talán még nehezebb a csend lehetőségével élni. Ilyenkor, tavasszal kimegyünk a pompás természetbe, ám ahelyett, hogy a madarak hangját hallanánk, rádió vagy magnó harsány szava veri fel a csöndet. Villamoson vagy buszon utazva is halljuk MP3-lejátszók tompa dübörgését. Színházban vagy templomban a legáhítatosabb pillanatban szólal meg valaki mobiltelefonja, vagy ami még szörnyűbb: az illető félhangosan el is intézi ügyeit, fittyet hányva mások érzelmeire.

Pedig a csendre szükségünk van. „Ments meg, Uram, a zuhagtagszájú emberektől” – könyörög Áprily Lajos. A bibliai Prédikátor szerint ideje van a beszédnek, és ideje van a hallgatásnak. A Példabeszédek könyvében pedig ezt olvassuk: *„A sok beszédnél elkerülhetetlen a tévedés, de az eszes ember vigyáz a beszédre.”* (Péld 10,19) Arany János az önkényuralom idején fogalmazott így: „Most szóljon az, hogy hallgatók.” Minden korra érvényes azonban a kínaiak régi bölcsessége: „Ne szólj, ha szavad nem szebb, mint a csönd.”

Az ember hallgatása mellett szólhatunk Isten csendjéről is. Így tekinthetünk a teremtésre, mint amiben „Isten titkára csend borult”. Ez a hallgatás persze eltöltheti aggodalommal az embert, ilyenkor aztán így panaszkodik: *„Segítségért fordulok hozzád, de nem válaszolsz...”* (Jób 30,20), vagy kérve kéri teremtőjét: *„Istenem, ne maradj csendben, ne hallgass...”* (Zsolt 83,2), *„Istenem, ne ma-*

radj néma!" (Zsolt 109,1). Az Apokalipszis titokzatos sorai szerint a hetedik pecsét feltörésekor csend lesz a mennyben, mintegy fél óráig. Isten csendje különösen szorongatóan jelenik meg Ingmar Bergman számos filmjében.

És akkor még nem szoltunk a halál csendjéről. Temetői fejfák és sírkövek néma hallgatásáról. Vörösmarty „most tél van és csend és hó és halál” világáról. Vagy arról az érzésről, ahogy Ady próbál menekülni a halál elől, de szüntelenül fél attól, hogy „Jó Csöndherceg” utoléri és eltiporja őt. Ekkor pedig már csak Shakespeare szavai maradnak: „A többi néma csend.”

Ám ne féljünk a csendtől. Mert az nem feltétlenül a süket csendet jelenti, hanem megelőlegezhet valamit abból a kozmikus áhítatból, amelyre a teremtettség irányul. Amit akkor élhetünk át, amikor majd Isten lesz minden mindenkben. A csend hangjait hallhatjuk majd akkor.

A 65 éve mártírhalált halt Dietrich Bonhoeffer evangélikus lelkész legelső teológiai előadásán a görög 'szíópé' szót írta fel a táblára, ami azt jelenti: csend. Istent keresni, őt várni csak ilyen áhítattal szabad. Az ismert mondást kissé átalakítva így fogalmazhatunk: „Csend a lelke mindennek.”

„Légy csendben, és várj az Úrra” - tanácsolja a zsoltáros (Zsolt 37,7). Egy sokáig istentagadásban élt költő, Zelk Zoltán pedig ezeket a sorokat vetette papírra halálos ágyán: „Most hallgat a szív. Felhangosodnak Isten léptei.” A mi reménységünk pedig az, hogy Adyval együtt ezt tudjuk elmondani: „csendesesen és váratlanul átölelt az Isten.”

2010. április 9.

Sodrásban

Gaál István *Sodrásban* című filmje évtizedekkel ezelőtt készült, üzenete ma is érvényes. Fiatalok felhőtlenül induló tiszai együttléte tragédiába torkollik: az ár elsodorja egyiküket. Mindez természetesen metaforikus jelentést is hordoz: sodrásban, veszélyek közepette élünk. A 69. zsoltár (2–3. v.) szerzőjének sikolya minden korban érvényes lehet:

*„Segíts, Istenem,
mert nyakamig érnek a vizek!
Feneketlen iszapba süllyedtem,
nincs hol megállnom.
Örvénylő vizekbe estem,
elsodort az ár.”*

Hasonló élethelyzetnek ad hangot az *Evangélikus énekeskönyv* egy jól ismert éneke (423,1):

*„Bűneim árja, mint a tenger,
Hullámaival elfödött.”*

Mindezek csütörtökön, Nyíregyházán jutottak eszembe, ahol a Szent Atanáz Főiskolán a református egyház és a rendőrség közös

család- és ifjúságvédelmi projektjeként megnyílt az úgynevezett *Kontrasztkiállítás*. Az ötlet a kisvárdai református fiataloktól és lelkészüktől, Százvai Lászlótól származik, és néhány hete már a debreceni egyetemi templomban is látható ez a kiállítás. Célközönségnek a bűn sodrásának leginkább kitett középiskolás fiatalokat tekintik, és nekik mutatják be rendhagyó és multimédiás módon az alkohol, a drog, az abortusz, az önsorsrontás, a családon belüli erőszak és a nihilizmus megannyi formájának pusztító hatását.

Mind a debreceni, mind a nyíregyházi tapasztalatok azt mutatják, hogy a fiatalokat szíven üti a kiállítás. Nekik, sodrásban levőknek kell erőnk és ötleteink egyesítésével segítenünk. Sok ember utólag vallja csak be, hogy rossz társaságba keveredve, csábító kísértéseknek engedve sodródott bele a bűnbe. A végzetesen hibás döntéseket sokszor a belesimulás és a rossz értelemben vett alkalmazkodási kényszer előzi meg: valaki fél attól, hogy egy közösség kitaszítja őt, ha nem sodródik a többséggel.

A rendhagyó tárlat azért viseli a *Kontrasztkiállítás* nevet, mert a pusztító és romboló erők bemutatásával egyidejűleg rámutat a bűntől való megszabadulás, az újjászületés és a megváltás csodájára is.

József Attilával együtt megszólíthatjuk azt az Istent, aki képes megmenteni a bűn sodrába került embert. Ő így imádkozik:

„Bukj föl az árból hirtelen,
ne rántson el a semmi sodra.”

Mi óvhat meg a sodródástól? Ha fogódzót találunk Isten igéjében, egy-egy hívő közösségben, értelmes célok kitűzésében. A sodrásba kerülő, örvények közt hánykolódó ember egyetlen esélye Jézus mentő szeretete. Ezt tette az ő tanítványa, Péter is, hiszen mielőtt

a hullámok elnyelték volna, így kiáltott: „*Uram, ments meg!*” Jézus pedig kinyújtotta kezét, és megragadta halálra vált tanítványát (Mt 14,30–31).

A debreceni és nyíregyházi *Kontrasztkiállítás* egy-egy ilyen kinyújtott kéz, hogy sodrásban levő gyermekeinket ne ragadja el az ár.

A vendégkönyvbe ezt írta egy tizenéves: „Eddig kétszer kíséreltem meg öngyilkosságot, és harmadszor ma este volt szándékomban. De ez után a kiállítás után letettem szándékomról.”

2010. szeptember 19.

A keresztnak nincs fogantyúja

A keresztnak nincs fogantyúja – egy japán teológus könyve viseli ezt a meghökkentő címet. Képzeljük magunk elé ezt a bizarr képet: Jézus kereszthordozásra szólító szava nyomán emberek csoportja indul a Mester után a Golgota felé. Kezükben kis kereszt, amire bőrből készült ízléses kis fogantyú van erősítve. Ennél fogva viszik, talán még lóbálják is. Mint egy színes sporttáskát. Vagy ahogy a diákok vállán hányaveti módon ott a hátizsák, rajta mókás feliratokkal. Kis tarisznya az iskolai ballagókon. Az üzletember egyik kezében az aktatáskáját markolja, a másikban mobiltelefonját szorongatja. Megannyi sikerorientált és öntudatos ember, ruganyos léptekkel. Esetleg zselézett hajjal, fülbevalóval, no meg a tárcában lapuló bankkártyákkal.

Jézus nem kényelmes útításkával indít útnak. Pedig a kényelem-szerető keresztyének szívesen vennék, ha nem a járást lassító és a mozgásban akadályozó kereszttel kellene haladniuk, hanem egy könnyű, mégis minden szükséges holmit magában rejtő útításkával. Ám a keresztnak nincs fogantyúja. Jézus kereszthordozásra hívó szava nem a fenti kétes értékekkel kecsegtet. Igéje éppen kényelemkereső szemléletünket veszi célba: *„Ha valaki nem hordozza a maga keresztjét, és nem jön utánam, nem lehet az én tanítványom.”* (Lk 14,26). Jézus mindezt úgy hirdeti meg, hogy nemcsak beszél a kereszthordozásról, hanem személyes példát is ad rá. A kereszt az ő korában nem dísz tárgy, hanem kivégzési eszköz volt. Nem az

esztétika, hanem a kínzások világába tartozott. Nem a dicsőség, hanem a szégyen jele volt. A keresztet nem a nyakán, hanem a hátán hordta. Nem torony tetejére vagy falra helyezte, hanem magára vette. A lehető legkényelmetlenebb testtartásban hordta. Engedte, hogy horzsolja, nyomja, megsebezze őt a kereszt. Görnyedezett az irdatlan súly alatt. Földre is rogyott tőle.

Éppen ez lehet vigasztaló a mai ember számára is. Amikor megbotlunk. Amikor érezzük a kereszt karcolását. Amikor megérint minket a betegség vagy a halál közelsége. Amikor tehetetlenül szemléljük a szennyezett folyókat, a leégett erdőket, a földrengést és a cunamit. Vigaszt jelenthet, hogy láthatjuk az előttünk járó, keresztet hordozó Jézust.

A keresztnek nincs fogantyúja. Japán teológus írta ezt a könyvet – és az elmúlt hetek katasztrófái közepette bizony éppen a japánok adtak példát fegyelmezettségre és önfeláldozásra. Ezekben a percekben is dolgoznak mérnökök és technikusok a sérült atomreaktor megjavításán, noha tudván tudják, hogy alighanem életüket kockáztatják, sőt áldozzák fel. Tanítványait is a kereszt hordozására hívja Jézus. Csak a keresztet hordozva lehetünk igazából Jézus tanítványai.

A keresztnek nincs fogantyúja.

2011. március 27.

Óraátállítás

Elvettek tőlünk egy órát! Nem hajdani szovjet katonák sajátos gyűtőszennedélyére utalok, hanem a nyári időszámítás kezdetére. Ma hajnalban kettő és három között nem volt idő. Képtelen helyzet ez egy olyan világban, amikor szüntelenül az idő szorításában élünk. Egy filozófus szerint például nem a téglá üti agyon az embert, mert ez a hatás csak az elért gyorsulás – azaz az idő és a tér mennyiségi viszonya – útján jön létre, tehát az embert az idő és a tér üti agyon... Ugyanezt némileg költőibben úgy lehet kifejezni, hogy tér és idő keresztjére vagyunk feszítve.

De mi lesz a tőlünk ma hajnalban elvett hatvan perccel? Bonyolítja a helyzetet, hogy idén szökőév van, vagyis a serpenyő másik oldalában egy teljes nap 24 órája rejlik. Tudják, milyen hatalmas mennyiségekről van itt szó? Egy atomóra – amelyikből hat van a világban – 138 millió év alatt siethet vagy késhet egyetlen másodperccel... És akkor tőlünk ripsz-ropsz elvesznek egy órát, ha jól számolom, 3600 másodperccel.

Szóval mi lesz az elveszített egy óránkkal? Az ókorban még nem volt óraátállítás, Seneca mégis ezt írta: „Időnk egy részét nyíltan elrabolják, más részét ellopják tőlünk, harmadik része észrevétlenül elfolyik.” Ez a bölcsesség talán segít abban, hogy legalább maradék időnket jobban megbecsüljük. Például a mai megcsonkított vasárnapon, amely csak 23 órából áll. Becsüljük meg a negyedórákat, a perceket is. Töltsük meg azokat tartalommal. Hiszen az idő nemcsak

órákból és percekből áll, hanem szeretetből és akaratból. Annak kevés az ideje, akinek a szeretete kevés.

A bibliai görög nyelv különbséget tesz kétféle idő, a *kronosz* és a *kairosz* között. Előbbi a múltó idő, ami a krónika, kronológia szakvakban is tovább él. Ezzel szemben a *kairosz* a minősített, az Isten szempontjából meghatározott idő. Ez a szó szerepel az evangéliumban, amikor küldetése elején ezt mondja Jézus: *„Betelt az idő, és elközelített már Isten országa”* (Mk 1,15), vagy amikor a Golgota felé tartva mondja ugyanő: *„az én időm közel van”* (Mt 26,18). A mi szempontunkból a *kairosz* az az idő, amit vétek elmulasztani. Vagyis az ebben az értelemben vett idő alkalmat kínál a megtérésre. Ahogy egy másik ige mondja: *„Ma, ha az ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket.”* (Zsid 3,7)

A ma hajnalban elveszített egy óra kapcsán két tanácsom van. Egyrészt tekintsük befektetésnek. Mondjuk azt, hogy kölcsönadtunk egy órát egy olyan korban, amely válsággal és gondokkal terhelt - de szeretnénk majd visszakapni fél év múlva, amikor talán már több okunk lesz derűre. Vagyis még jól is jöhetünk ki ebből.

A másik tanács ennél komolyabb. Vigyázzunk a maradék időre, töltsük meg az órákat tartalommal, ismerjük fel meglátogatásunk idejét. Ha éppen ma akar telibe találni minket Isten igéje, akkor ne keményítsük meg a szívünket.

2012. március 25.

Szeptemberi emlék

Ilyenkor, szeptemberben feltűnően sok lehajtott fejű kisgyereket látok, ami aztán eszembe juttatja Móra Ferenc *Szeptemberi emlék* című novelláját. Az írás központi hőse a másodikos gimnazista kislány, aki a család szegénysége miatt nem járhat iskolába, ám – tudásszomja miatt – az ablakon kívül hallgatózik a latinórán. Amikor Eyszrich tanár úr megkérdezi a diákoktól, hogy magyarul miként lehetne legjobban visszaadni az „unus es Deus” mondatot, akkor sorra hangoznak el tökéletlen fordítási kísérletek.

– Egy vagy Isten – mondja az egyik diák.

– No, nem egészen. Micsoda szórend ez! – feleli a tanító.

– Egy Isten vagy – próbálkozik a másik.

– Nem, nem. Nem érzitek, hogy a latinban valahogy több van? – magyarázza Eyszrich tanár úr.

A kint fülelő kislány – a gyermek Móra Ferenc – ezek után már nem tudja magába fojtani saját megoldását, és kalapáló szívvel, az izgalomba beleszédülve bekiáltja az ablakon: „Egyedül te vagy az Isten!” A szegénységet legyőző tudásszomjat érzékletesen bemutató novellát ezzel a mondattal zárja Móra: „Mindig teleszivárodik könnyel a szemem, ha szeptemberben lehajtott fejű kis gyerekeket látok...”

E szeptemberi emlék nyomán két kérdést fogalmazok meg magamban. Az első: létezik-e ma is tisztességes szegénység? Vannak-e olyan koldussorsra jutottak, mélyszegénységben élők, akik fel akarnak

kapaszkodni, és a Paradicsomból kiűzött Ádámként vissza akarnak jutni az Édenbe, ahonnan kiűzettek? Ábrázolható-e még ilyen szinte idilli módon a szegénység – vagy a nyomor már csak agresszívvé és amorálissá teszi az embert?

A másik kérdésem: vannak-e köztünk ilyen Eyszrich tanár urak, akik valóban egyszerre akarnak oktatni és nevelni? Akik az „unus es Deus” mondatot tanítják diákjaiknak? Akik nemcsak szakmailag kiválóak, de jólelkűek is? Amikor ugyanis Móra latintanára meghallotta a helyes fordítást („Egyedül te vagy az Isten”), akkor ölből vitte be a gyermeket az iskolába, és többet azután sose kértek tandíjat a családtól.

Bár ilyenkor szeptemberben feltűnően sok lehajtott fejjű kisgyereket látok, hiszem, hogy mindkét kérdésre lehet igennel felelni. Minden rossz tapasztalatunk ellenére beszélhetünk tisztességes szegénységről, és ismerünk olyanokat, akik lehajolnak a mélységbe zuhantakért. Törekednünk kell a kiáltó ellentétek kiegyenlítésére, a nyomor enyhítésére, de a fő kérdés minden esetben az Istennel való viszony rendezettsége. Élhet valaki gazdagságban hit nélkül, vagy szegénységben Istenbe kapaszkodva. Ezért vizsgálunk valamennyien napról napra, hogy az „unus es Deus” mondatot tudjuk-e helyesen fordítani: „Egyedül te vagy az Isten!”

2012. szeptember 16.

Megígérte, hogy idén is eljön

A nagy havazásban elgondolkodtam a hó bibliai jelentőségén, továbbá eszembe jutott néhány ide vágó vers a magyar irodalomból. Ezeket most megosztom a Vasárnapi Újság hallgatóival. Lesz közöttük derűsebb és lesz komolyabb üzenet is - fogadják mindkettőt szeretettel.

A hirtelen ránk szakadt hóesés mögött is a teremtettség Urát láthatjuk, akiről ezt olvassuk Jób könyvében:

*„Megparancsolja a hónak,
hogy hulljon a földre...
Minden emberi kezet lefog,
hadd tudja meg minden ember,
hogy most ő cselekszik!” (Jób 37,6-7)*

A havazás kinek-kinek más arcát mutatja. Tűnhet szépnek és vonzónak, ahogy az egyik zsoltárban olvassuk:

*„Olyan havat ad, mint a fehér gyapjú,
olyan deret szór szét, mint a hamu.” (Zsolt 147,16)*

És láthatjuk ijesztőnek és félelmetesnek, ahogy egy másikban megfogalmazódik:

*„Dicsérjétek az Urat, ti földiek,
ti tengeri szörnyek, az egész óceán!
Tűz és jégeső, hó és köd,
parancsát teljesítő szélvihar...” (Zsolt 148,7-8)*

A következő mondat pedig aligha a Közel-Keleten síelni vagy extrém sportra vágyók kíváncsiszkodása, hanem Jeremiás próféta költői kérdése:

„Eltűnik-e a hó a Libánon sziklás tetejéről?” (Jer 18,14)

A Példabeszédek szerzője sem igazán ismert olyan fogalmakat, mint globális felmelegedés, klímaváltozás és hasonlók, ezért aztán teljes természetességgel fogalmazta meg a következő alapigazságot:

*„Mint hó a nyárhoz és eső az aratáshoz,
úgy nem illik az ostobához a dicsőség.” (Péld 26,1)*

A derék asszonyt viszont ugyanúgy megbecsülték a régiek, mint ahogy ma tisztelettel tekintünk azokra, akik áldozatos életükkel gondoskodnak rólunk és családjainkról:

*„Nem félti háza népét a hóeséskor sem,
mert egész háza népe meleg ruhába öltözött.” (Péld 31,21)*

Mindazok pedig, akik ezekben a napokban keményen lapátolják a havat, nyilván mélyen igazat adnak Ézsaiás prófétának, amikor ő ezt állapítja meg:

*„Mert ahogy az eső és a hó le hull az égből,
és nem tér oda vissza...” (Ézs 55,10a)*

Viszont – hogy komolyra fordítsuk a szót – a frissen hullott szűz hóról eszünkbe juthat az 51. zsoltár sokat idézett könyörgése:

„...moss meg engem, és fehérebb leszek, mint a hó.” (9. v.)

E bibliai áttekintés után engedjék meg, hogy a 20. századi magyar irodalom néhány alakját hívjam segítségül.

Pilinszky Jánosnak van egy zavarba ejtő oratóriuma, a *Síremlék*. Ebben a Medve megrendítő szavakkal fejezi ki gyászát egy meg nem értett és megölt Nő felett: „A szemgödröm mélyén ások neki sírhelyet. S ha ez se lesz elég, csukott szemem alatt melengetem tovább. S ha ez se lesz elég, belekapaszkodom egy fába, és tőle kérek tanácsot és erőt.” Majd pedig – a darab legutolsó mondataiban – a kegyelem és megbocsátás metaforájaként használja a havazást: „A tél megígérte, hogy idén is eljön. Hát legvégül is bízunk ebben az ígéletben. Hogy végül is minden és mindenki fehér lesz, egyenletesen fehér. Egyszóval: gyönyörű és semmilyen.”

Hasonlóan szakrális jelentést kap a hó a hamarosan 80 éves Csoóri Sándor költészetében. E helyen csak a *Hó emléke* című versének záró sorait idézem:

*„egy fennköltén züllő ország szemével farkasszemet nézve,
fejemben hó emléke,
hó, hó, mintha egy katedrális vakolata
hullna csöndben.”*

A végére hagytam a kortárs erdélyi költő, Farkas Árpád *Alagutak a hóban* című versét, amely az egymásra találás vágyát fogalmazza meg:

„Alagutakat a hóban!
Milljomnyi egymást kereső utat!
Itt a szívdobogás is havat olvaszt,
s álmok keringnek
az öröm és kín
eltömíthetetlen járatain.”

A vers végén aztán megfogalmazza Farkas Árpád azt a reményét, hogy eljön majd az idő, amikor „nem a fagy bandái zenélnek”, hanem az olvadás után vége lesz a kényszerű hallgatásnak, és örömben, táncban találhatnak egymásra az emberek:

„S ha majd e mennyei vatta szánkából kifordul,
s nem a fagy bandái zenélnek,
viduljon taposó táncra a láb,
olvasszon világ-nagy termeket
körénk az Ének.”

2010. január 10.

Gyermekeink

Szabó Lőrinc így könyörög *Ima a gyermekekért* című versében:

„Fák, csillagok, állatok és kövek,
szeressétek a gyermekeimet.”

Majd ki is fejtí, miért éppen őket kérleli:

„Az ember gonosz, benne nem bízom,
De tűz, víz, ég, s föld igaz rokonom.
Igaz rokon, hozzátok fordulok...”

2012 őszén, emberi gonoszságok ismeretében ugyancsak így kell könyörögnünk: „Szeressétek a gyermekeimet!”

Mert tudván tudjuk, hogy hány gyermek nem kap szeretetet. Akiknek megszületését nem áldásnak, hanem átoknak tekintették. Akik meg sem születhettek, mert már magzatként halálra ítélték őket. Kisfiúk és kislányok, akik szemükben mélységes szomorúsággal néznek a világba, és gyenge vállukon már mázsás terheket cipelnek. Kicsinyek, akiknek társadalmi igazságtalanságok vagy természeti katasztrófák következtében kerül veszélybe az életük.

Akiket otthonukban, iskolában vagy éppen a sekrestyében molsztáltak. Kisfiúk, akiket bányában, kislányok, akiket futószalag mellett dolgoztatnak.

Akiket kölyökként távoli országok gerillái fegyverviselésre tanítanak, és kábítószeresek segítségével tartanak fogságukban.

Akiket közeli vidékeken már óvodásként lopni tanítanak. Akiket prostitúcióra kényszerítenek.

„Szeressétek a gyermekeimet.”

Még időben és akár térden állva kellett volna számos kicsi és védetlen gyermekemért így könyörögnöm. Robikáért Tatárszentgyörgyön és a kislétai Balog Mária 13 éves kislányáért. Így kellett volna Pécs utcáit fellármáznom a fiatal Bándy Kata életének megmentéséért.

„Fák, csillagok, állatok és kövek,
szeressétek a gyermekeimet.”

Így kellett volna felszállnunk a Felsőmocsolád és Kaposvár közötti autóbuszjára a 11 éves Bence védelmében, így kellene úton-útfélen könyörögnünk a lehetséges további áldozatokért:

„Tél, tavasz, nyár, ősz, folyók, ligetek,
szeressétek a gyermekeimet.”

És mindezt azért, mert az ember gonosz, benne nem bízhatunk.

„Fák, csillagok, állatok és kövek,
szeressétek a gyermekeimet.”

Szabó Lőrincsel együtt csak ezeket az anyagokat és élőlényeket szólíthatjuk meg?

Ismerek valakit, aki fölöttük áll, és aki még inkább segíthet.

Óhózzá így kiálthatunk: Kyrie eleison, Uram, irgalmazz! Szeresd a gyermekeimet!

Azt a Valakit szólíthatjuk meg, aki bár tudta, hogy „az ember gonosz” – mégis, sőt éppen azért életét adta a bűnösökért. Megvetett volt és emberektől elhagyatott, fájdalmak férfia, Jézus Krisztus. Ő a mi vétkeink miatt kapott sebeket, bűneink miatt törték össze. Ő bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen. Az ő sebei árán gyógyulhatunk meg. Ő többet tud tenni, mint a versben említett „vad villámok, jó hangyák, kis csigák”, őtőle igazán hiteles ez a mondat: „szeressétek a gyermekeket.”

Ő ezt mondta: *„Engedjétek hozzám jönni a kisgyermekeket, és ne tiltsátok el tőlem őket, mert ilyeneké az Isten országa.”* (Mk 10,14)

2012. november 11.

Farsang

A bibliai *Prédikátor* könyvében olvassuk, hogy „*Megvan az ideje a sírásnak, és megvan az ideje a nevetésnek. Megvan az ideje a gyásznak, és megvan az ideje a táncnak.*” (3,4) Ezekben a hetekben éppen ennek, a táncnak és a nevetésnek az ideje van itt, hiszen a farsangi időszakban vagyunk.

Talán meglepő, de a Bibliában is bőségesen előfordulnak táncról szóló tudósítások, hiszen ezzel az eszközzel különösen is képes az ember érzelmei kifejezésére. Táncoltak szüretkor, vigalom idején, a közösség átéléseként vagy a győzelem megünneplése jegyében, de adott esetben így érzékeltették a gyász fájdalmát is. A tánc akár még a vallási kultusz része is lehetett, ezért táncolt Dávid király a szövetség ládája előtt.

Egy úgynevezett újszövetségi apokrifben, vagyis a bibliai kánonba végül be ne nem került könyvben pedig egyenesen Jézus táncáról olvashatunk. Egyáltalán nem istenkáromlók a János-akta Krisztus-himnuszának ezek a sorai:

„Fuvolázni akarok, mind tomboljatok.

Jajgatni akarok, mind zokogjatok.

Egy a Nyolc közül velünk énekel.

A tizenkettes szám odafönt táncot lejt.

A mindenség az, amiben ő táncol.

Aki nem lejt táncot, nem tudja azt, ami van.”

Talán ebből a hagyományból is ered a Greenfields együttes *Lord of the Dance* (A tánc ura) című éneke, amely Jézus működését a táncon keresztül mutatja be, egyebek mellett ilyen formában:

„Már a világ születésének hajnalán is táncoltam,
és a Hold és a csillagok, meg a Nap teremtésénél,
és a mennyekből szállottam alá, hogy Betlehemben meg-
szülessek,
és táncoljak a Földön. (...)
Mert táncoltam az írástudóknak és a farizeusoknak is,
de nem kellett a táncom nekik, és követni sem akartak.
De a két halász, János és Jakab táncom láttán
követőm lett, és a tánc folyt tovább.”

Kányádi Sándor *Volt egyszer egy kis zsidó* című ciklusában a rabbi az, akitől nem idegen a bálozás – és az ő esetében is persze rejtett jelentése van a táncnak:

„Ha a rabbi táncol, reszket fönn a menny,
Nem mernek a chaszidok megmoccanni sem. (...)
Ha a rabbi szent énekekbe kezd,
Kinyúlik a sátán, menten vége lesz.”

2013. január 27.

Mindennapi kenyér

A héten ért véget az Lutheránus Világszövetség stuttgarti nagygyűlése. A világ több mint 70 millió evangélikusát összefogó szervezet több száz küldötte elsősorban imádkozó közösségként volt együtt a reformáció hazájában. A találkozó mottójául a Miatyánknak ez a mondata szolgált: *„A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma”*. A világ evangélikusságának sokszínűségét is mutató istentiszteleteken azok az ó- és újszövetségi történetek elevenedtek meg, amelyek éhezéstről és gondoskodásról, nélkülözésről és gondviselésről szólnak.

Luther Márton szerint a mindennapi kenyérnek egészen széles jelentése van. Mindaz idesorolható, ami az élet fenntartására és táplálására kell, mint például „étel, ital, ruházat, lábbeli, ház, gazdaság, szántóföld [...], derék házastárs, derék gyermekek, becsületes háznép, tisztességes felsőbbtség, jó kormányzat, jó időjárás, béke, egészség, közrend, becsület, jó barátok, megbízható szomszédok és ezekhez hasonlók.” A reformátor által írt *Kis káté*nak ez a felsorolása máris mutatja, hogy Isten ígését bátran lehet alkalmazni saját helyzetünkre, a magunk korára. Ez az úgynevezett kontextualitás mindvégig jellemző volt a stuttgarti evangélikus világtalálkozóra.

Az „itt és most” helyzetéhez képest ugyanakkor sajátos örökérvényűséget jelentett a naponként átélt úrvacsorai közösség. Így válhat az oltári szentség is „mindennapi kenyérré”. A vendégelődőként jelenlevő canterburyi érsek szerint a keresztény ember egyenesen

homo eucharisticus, aki az úrvacsora csodájában átélheti a bűnbocsánat örömét és az újjászületés csodáját. Azt már csak magam teszem szép csendben hozzá: bárcsak eljönne már az idő, hogy az evangélikusok nemcsak a reformátusokkal, az anglikánokkal és kisebb egyházakkal, hanem a katolikusokkal is egyek lehetnének az úrvacsora közösségében.

De térjünk vissza a mindennapi kenyérhez. A stuttgarti találkozón az is kiderült, hogy az evangélikus világszervezet milyen sokat tesz a világban tapasztalható éhezés és megannyi nyomorúság ellen. Haititól kezdve Szudánon keresztül Szomáliáig számos területen fáradoznak az inség enyhítésén. Óriási jelentősége van ezeknek a segélyezéseknek és fejlesztéseknek. Magam most mégis egy hazai példával állok elő. Mert segítenünk kell távoli földrészek lakóit, de a közvetlenül mellettünk élőkről sem feledkezhetünk meg. Ahogy a frappáns mondás is tartja: „Gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan.” Ennek jegyében arról az evangélikus lelkésznről szeretnék szólni, aki a Nógrád megyei Bátorterenyre és Szúpatak sokszorosan hátrányos helyzetű gyermekeit segíti. Felismerte azt a pofonegyszerű igazságot, hogy az éhes gyerek nem tud tanulni. Ezért aztán a hittanórákra mindig két kiló kenyérrel és bőséges felvágottal megy. Előbb megeteti őket, aztán szól nekik Jézusról. És hogy mindez még gördülékenyebben menjen, Szúpatakon, a gyülekezeti háznál most kemencét építenek. Az ott süttött kenyér sok éhes család asztalára kerülhet majd. Akik pedig megtapasztalják, hogy az egyház törődik velük, azok talán imádkozni is megtanulnak. Hittel mondják majd: *„a mi mindennapi kenyérünket add meg nekünk ma”*, és jó szívvel a Miatyánk többi kérését is.

2010. augusztus 1.

A negyedik szög

Egy régi legenda szerint a cigányok elloptak egy szöveget abból a négyből, amellyel a rómaiak Jézust meg akarták feszíteni. A Megváltó így valamivel kevesebbet szenvedett, hiszen négy helyett csak három szöveget vertek kezébe, lábába.

Kétségbeesett reménnyel fordulok ehhez a legendához. Még mindig nehezen térünk ugyanis magunkhoz a két héttel ezelőtti veszprémi vérfürdő után. A román Marian Cozmának esélye sem volt a túlélésre, úgy megforgatták 211 centiméteres és 113 kilós testében a kést. Horvát és szerb csapattársa súlyos állapotban került a kórház intenzív osztályára. Az amúgy is nyugtalan magyar társadalmat különösen felzaklatta az a tény, hogy a veszprémi támadók történetesen romák voltak.

Mintha átszakadt volna a gát. Ma már azok is kénytelenek elismerni a cigányok tömeges kriminalizálódásának valóságát, akik korábban – hamis tapintatból – nem engedték, hogy az elkövetők etnikai hovatartozása szerepeljen a hírekben. Egyértelművé vált, hogy azok a súlyos társadalmi gondok, amelyekről a szocializmus idején nem volt szabad beszélni, csak tovább halmozódtak a rendszerváltást követően. Emberek tömegei veszítették el munkájukat, így mind többen lumpenosodtak el. Immár két nemzedék derekas része nem ismeri azt, hogy a felnőttek reggel munkába, a gyerekek iskolába mennek.

Híveink közt járva-keelve sokféle reakciót hallhat az ember. Az

első az általános félelem. Sokan nem mernek délutáni bibliaórákra elindulni, vagy féltik gyermekeiket, unokáikat.

Mi lehet a hívó emberek válasza?

Egyházként mindenekelőtt a megbékélés és a kiengesztelődés hirdetése. Az indulatok megfékezése. Talán jó volna Veszprémben vagy máshol egy ökumenikus istentisztelet megszervezése, ahol Jézus szavát lehetne idézni: *„Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.”* (Lk 23,34) Jó lenne, ha egy ilyen istentiszteleten magyarok és romák, szerbek és románok együtt tudnánk részt venni, mintegy megjelenítve Pál apostol hitvallását: *„Krisztusban nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad...”* (Gal 3,28)

Gyászoljuk meg a román Marian Cozmát. Imádkozzunk a szerb Žarko Šešumért és a horvát Ivan Pešićért, vagyis az áldozatokért. De az elkövetéssel gyanúsítható R. Sándorért és S. Ivánért is, akik történetesen roma származásúak.

Kinek-kinek önvizsgálatot kell tartania. Nekem az egyház, azon belül is az evangélikus közösség nevében kell megszólalnom. Eleget tettünk-e azért, hogy a romák ne az ököljog jegyében nőjenek fel? Tanítjuk-e nekik Jézus szavát: *„Hallottátok, hogy megmondattok: szemet szemért, fogat fogért... Én pedig azt mondom nektek...”* (Mt 5,38-39a). Szeressük felebarátunkat, de még ellenségeinket is...? Testvérünké fogadtunk-e akár csak egyetlen cigányt is? Örültünk-e annak, hogy néhány hónapja a katolikus egyház megjelentette a cigány nyelvű bibliafordítást? Megbecsüljük-e azok munkáját, akik roma népfőiskolát, közösségi házat, bibliaiskolát szerveznek Sárszentlőrincen, Vanyarcon vagy a fővárosban? Komolyan vesszük-e abból a tényből fakadó felelősségünket, hogy egyházi oktatási intézményeinknek számottevő roma diákja, szeretetotthonainknak sok roma dolgozója van? Befogadjuk-e gyülekezeteinkbe a cigány származásúakat? Teszünk-e érdemben azért, hogy legyenek roma

lelkészek és általában cigány értelmiségiek? Egyáltalán feladatunknak tekintjük-e a romák pasztorációját?

Anélkül, hogy dramatizálni akarnánk a helyzetet, meg kell állapítani: a társadalmi ellentétek a pattanásig feszülnek. Félő, hogy további, az eddiginél is nagyobb tragédiák következnek be. Minden jóakarató embernek össze kell fognia. Minden rossz tapasztalat ellenére szeretettel és irgalommal kell roma testvéreinkhez fordulni, őket testvéri módon kell menteni és segíteni.

Mára szinte már feledésbe merült a legenda ama negyedik szög-ről. Bizonyos, hogy sem a veszprémi bűnözők, sem a bosszúért lihegők nem ismerik azt. Mondjuk el egyiknek is, másiknak is.

2009. február 22.

A teljes szeretet kiúzi a félelmet

Jellemző, hogy miként mutatkozik meg az ember félelme már a Biblia legelső lapjain. Miután az első emberpár megszegve Isten parancsolatát evett a tiltott gyümölcsből, rádöbbennek a közösen elkövetett bűnre, és elrejtőznek. Az Úr számon kérő szavára Ádám így felel: „*Meghallottam hangodat a kertben, és megijedtem...*” (1Móz 3,10) Egy rajtakapott gyermek bujkálása ez: rádöbben bűnére, de félvén a büntetéstől inkább elrejtőzik.

A bűnös ember egyaránt fél Istentől, emberektől – és önmagától. A félelem hálója szövi át ezt a világot. A narkotikumba belekóstolt fiatal fél, hogy a lejtőn nincs megállás. Fél az, aki az orvosi rendelő előszobájában várja, hogy kinyíljék az ajtó, és elébe tárják a szövettani leleteket. A sokgyerekes édesanya fél agresszív férjétől. A kisnyugdíjas fél a holnaptól és a jövőtlenségtől. Fél az, akinek árvíz vagy a pusztító vörös iszap fenyegeti a házat. A tinédzser fél a háborútól, a klímaváltozás következményeitől, az AIDS-től, a haláltól.

Kosztolányi Dezső *Esti Kornél* című novellafüzérében a következőket olvassuk a még gyermek főszereplőről: „Félt a kendős öregasszonyoktól, a kakastollas csendőröktől. Félt attól, hogy édesapja – nem tudni, miért – főbe lövi magát, s ilyenkor előre befogta a fülét a két tenyerével, hogy ne hallja majd a pisztoly dörrenését. Félt attól, hogy nem kap elég levegőt, s szobáról szobára járkálva különböző bútorokat ölelgetett, hogy az erőfeszítéstől mellkasa kitáguljon, s meg ne fulladjon. Félt a koporsóüzletektől s a haláltól...”

Részlet egy börtönnaplóból: „A múltban csalódtam, a jelent utá-lom, a jövőtől borzadok.”

A mögöttünk levő totalitáriánus rendszerben a démonikus szo-rongás általános, megfoghatatlan és tárgyaltalan volt. Az emberek sokszor nem is tudták, hogy mitől és miért, de féltek. S ha ez a félelem végül is tárgyiasult, akkor azt valóságos megkönnyebbü-léssel fogadták – még olyan áron is, hogy el nem követett dolgokat is magukra vállaltak. Ezt a modern – vagy ha úgy tetszik, poszt-modern – életérzést jól szemlélteti a dán filozófus és teológus egy jellemző mondata: „A teljes létezés rettegéssel tölt el, a legkisebb szűnyogtól kezdve az inkarnáció titkaiig bezáróan.”

A kiszolgáltatottságból áradó, bénító félelmet csak a feltétel nél-küli szeretet győzheti le.

József Attila *Kiáltozás* című versének pedig ez a visszatérő sora: „Nagyon félek a büntetéstől.” Jellemző az is, hogy ez a költemény így kezdődik: „Jaj, szeressetek szilajon...” A teljes szeretet, az agapé szüntetheti csak meg a félelmet.

Megrendítően fogalmaz János, a szeretet apostola: „*A szeretetben nincs félelem, sőt a teljes szeretet kiűzi a félelmet.*” (1Jn 4,18) Külö-nösen beszédessé válik mindez Sylvester János veretes 16. századi nyelvén: „*Az röttegés nincs az szeretetben, hanem az teljes szeretet kirekeszti az rötteget.*”

Jézusban öltött testet Istennek ez a félelmet elűző szeretete. Ezért még a húsvétkor is bezárkózó tanítványait a *shalom* görcsoldó szavával köszöntötte: „*Békesség néktek!*”

Bizony, mondom néktek, az teljes szeretet kirekeszti az rötteget.

2010. november 7.

ÜNNEPEK

AKNAY JÁNOS / Festőangyal
60×60 cm, akril, vászon - 2013

Advent

Márk evangéliumának elején Keresztelő János így prédikál: *„Kiáltó hangja szól a pusztában: Készítsétek az Úr útját!”* (Mk 1,3)

Régen a vasúti bakker, ha hallotta a közeledő hajnali vonat fütytyét, a kerekek távoli dübörgését, felrázta az állomás várakozástól fáradt, szunyókáló utasait, és harsány hangon kiáltotta: „Jön a vonat, ébredjetek, nyitva a pénztár!”

Mi üldögélünk ezen az állomáson. Kicsit fáradtan, elgyötörten. Nem vagyunk ébren, de aludni sem tudunk. Hűvös, huzatos a váróterem. Nincs fűtés, barátságtalan a környezet. De várunk valamire. Talán egy hajnali vonatra. Talán a harsány szóra. Talán az Érkezőre.

Advent ennek az ideje: várunk az Érkezőre. Szeretnénk, ha már itt lenne. De pontosan nem tudjuk, mikor érkezik. A menetrendet nem ismerjük, de ő bizonyosan eljön.

Bár van, aki azt mondja: hiába várunk, nem jön a Názáreti.

A *Frontátvonulás* című darabban Cseh Tamás adja elő Bereményi Géza szürrealisztikus látomását. Ebben - tisztesség ne essék szólván - egy pályaudvari vécés néni ezt közli a főszereplő Vizi Miklóssal: „Én világmamikája füledbe súgom, hogy vonat innen nem megy, itt nincs forgalom.” Erre a férfi kitépi magát a mamika szorításából, felugrik egy asztalra, és így kiabál: „Emberek, nekem itt valaki azt állította, hogy innen nem mennek vonatok, hogy ez egy álpályaudvar. Márpedig én menni akarok, és gondolom, maguk

is! Kérdezem én ezek után, emberek, bajtársak, igaz-e a hír, hogy innen nem mennek vonatok?”

Hiába várunk ezen a világnyi pályaudvaron? Végképp felborult a menetrend? Sőt gaz lepte be a síneket? Mindent elborít a letargia, a fásultság? Bele kell törődnünk abba, hogy nem jön a Názáreti?

Ám egyszer csak felharsan ama bakter hangja: „Jön a vonat! Ébredjetek!” Keresztelő János, ez az ízig-vérig adventi személyiség a kiáltó hangja a pusztában. Azt hirdeti meg, hogy közeledik az Úr. Mégiscsak lehet ünnepünk. József Attila szavaival:

„Készüljünk rája illendőképpen:
Igaz lelketek, melyet elzártatok,
Hogy be ne szennyeződjék a robotban,
Vegyétek elő immáron s öltsetek magatokra”

Igen, advent ennek az ideje, a reményteli várakozásé. Ezért hát öltöztessük ünneplőbe a szívünket. Készülődjünk. Érkezik a Názáreti.

2008. november 30.

Három advent

„Adventus Domini” azt jelenti: az Úr eljövele. Ma, advent 3. vasárnapján három adventről, Jézus három eljövételéről szeretnék szólni a *Jelenések könyvének* egy mondata alapján. Ott ezt mondja az immár megdicsőült Jézus: „Íme, az ajtó előtt állok, és zörgetek.” (Jel 3,2) Időben jól megkülönböztethetően beszélhetünk a múlt, a jelen és a jövő adventjéről. Három különböző idősík, a lényeg, Jézus érkezése azonban ugyanaz.

Az első advent a múlt adventje. Konkrét történelmi helyen és időben jött el Jézus. A történész vénájú Lukács evangélista Jézus születése kapcsán Augustus császárról és az általa elrendelt népszámlálásról ír, valamint arról, hogy akkor Szíriában Cirénus (vagy más néven Quirinius) volt a helytartó. Egy másik evangélista, János pedig arról ír, hogy Jézus a saját világába jött, ám éppen az övéinek többsége nem fogadta be őt. Akik viszont befogadták, azok Isten gyermekeivé lettek. Más szóval Jézus ott állt a világ ajtajánál, és zörgetett.

A jelennek is van adventje: az egyházi esztendőnek ez az évenként visszatérő időszaka. Jézus zörget – pedig kulcsa van. Ugyancsak a *Jelenések könyvében* mondja ezt az Úr: „Nálam vannak a halál és a pokol kulcsai.” (1,18) Akinél ezek a kulcsok vannak, az bizonyára meg tudná nyitni az emberszívek ajtaját is, ám ő zörget, mert senkire sem akar rátörni. Konfirmáló lelkészem, Keken András utalt egy prédikációjában egy ismert festményre, amely az ajtó előtt álló és zörgető Jézust

ábrázolja. A hagyomány szerint amikor elkészült a kép, a festő megmutatta azt a barátjának. Ez áhítattal nézte, aztán így szólt: – Nagyon szép, nagyon kifejező ez a kép, de van egy hibája. Elfelejtettél az ajtóra kilincset festeni. A festő így válaszolt: – Szándékosan nem festettem rá a kilincset. Az emberszív ajtaján csak belülről van kilincs, azt csak belülről lehet megnyitni. Sokak szíve ajtaja előtt ott áll a várakozó Jézus. A jelen adventje eljuttathat erre a felismerésre, és – belülről – megnyílhat az az ajtó.

Végül pedig lesz a jövőnek is adventje. Egyszeri alkalom lesz, mint az első. Krisztus második eljövételének, az ítélet napjának is nevezi azt a Biblia. *„Akkor meglátják az Emberfiát eljönni a felhőben nagy hatalommal és dicsőséggel.”* (Lk 21,27) Az apokaliptikus képek szerint majd kicsap medréből a tenger, reszketni fognak a csillagok, szétrobban a föld, az angyalok pedig megfújják az ítélet harsonáját. Mikor lesz mindez? – Nem tudjuk. Mi csak azt tudjuk, hogy lesz a jövőnek is adventje. Akkor az emberek meztelenül és dideregve állnak majd annak immár bezárt kapuja előtt, aki most még türelemmel várakozik a világ és az emberi szív ajtaja előtt.

Ezért amíg nem késő, ismerjük fel meglátogatásunk idejét, és fogadjuk hittel és bizalommal az érkezőt. Legyen a mai vasárnap és ez a négy hét sokunk életében *„adventus Domini”*, az Úr eljövetele.

2010. december 10.

Egészen Betlehemig

Werner Heisenberg atomfizikáról írott könyve ezt a címet viseli: *A rész és az egész*. A Szentírás karácsonyi elbeszélése egyértelműen az egészet akarja átfogni. Az angyali szózat így hangzott: *„hirdetek nektek nagy örömet, amely az egész nép öröme lesz”* (Lk 2,10), mire a pásztorok ezt mondták egymásnak: *„menjünk el egészen Betlehemig”* (Lk 2,15).

A karácsonyi történet egészre törekvésével szemben világunkban annyi minden csak rész szerint való. Kosztolányi Dezső így ír *Kétségbeesés* című versében:

„Ezer darabra törtelek, te tág,
elbírhatalatlanul-zavart világ.
Jobb is nekem nem nézni az egészbe,
beléfogózni egy-egy csonka részbe.”

Karácsony totális igényével szemben a modern ember megelégszik a résszel. Tudósok a mikrobiológia és a kvantumfizika területén az egyre kisebb részegységeket kutatják. Egyre csak specializálódnak a szakmák, egyre több a részterület. Nem látni a fától az erdőt. A modern tudományok a régi latin mondással jellemezhetők: *„Ex omnibus aliquid, ex toto nihil.”* Mindenből valamit, az egészből semmit.

Tartok tőle, hogy a legtöbb ember így készül karácsonyra. Minél több ajándékot akar venni – és a legnagyobb ajándékról, Jézusról meg-

feledkeznek. Lót-fut – ahelyett, hogy megállapodna. Ki akar kapcsolódni – ahelyett, hogy bekapcsolódna, tudniillik az ünnep áramkörébe.

Az igazi karácsony megelőlegez valamit a teljesség csodájából. A Biblia festői módon ábrázolja Jézus születését: a részeknek csodálatos egységgé rendeződését tárja elénk.

Ezért lehet esélyünk, hogy karácsonykor, minden ellentétes háttal szemben az egész élményét éljük át, nem pedig csak a részecskéket próbáljuk egymás mellé illeszteni, mint egy végtelen puzzle darabkáit.

Lukács evangélista karácsonyi tudósítása pásztorokról és bölcsesokről szól. A pásztorok ezt mondják: „menjünk el egészen Betlehemig”, és a bölcsesek is legyőznek minden akadályt, és megtalálják a kis Jézust a jászolban. A pásztorok és a bölcsesek eljutottak egészen Betlehemig. A rész helyett az egészet látták.

Egyvalaki nem jutott el a betlehemi istállóig: Heródes, a megtorló hatalom képviselője. Mert ő nem az egészet, hanem a részt kereste. Féltékenysége, öngigazsága, kamarillapolitikája miatt nem juthatott el Betlehembe. Ő nem személyesen akart meggyőződni Jézusról, hanem kémkedésre akarta rávenni a napkeleti bölcseseket. Bosszút forralt Jézus ellen, akiben riválist látott. Személyesen nem is ment el Betlehembe, hanem öldöklő katonáit, a csecsemőket lekasabolni kész pribékjeit küldte el oda...

Heródes, a perczember, a részecskék királya azonban bukásra van ítélve. Megszégyenül. Vele szemben a pásztorok és a bölcsesek hordozzák a reményt. Bárcsak minél többen lennének ők, pásztorok és bölcsesek. Vagy ahogy Jókai Anna üzeni egy elbeszélésben a 21. század emberének: „a pásztorlelkületű bölcseseké lesz a jövő!”

Ezért hát ne elégedjünk meg a résszel, hanem menjünk el egészen Betlehemig!

2009. december 18.

A hajléktalan Jézus

Egy karácsonyi népdalban így éneklünk: „Jézus ágyán nincsen paplan, / Jaj, de fázik az ártatlan...”

Néhány évvel ezelőtt történt. Fiatalokkal két nappal karácsony előtt a Kőbányai úti hajléktalanszállón jártunk, másnap kora reggel pedig a Parlament épületében tartottam áhítatot képviselőknek. A kontraszt szinte leírhatatlan volt.

Az utóbbi helyen az Országgyűlés akkori alelnöke előre leadta a nevemet. Elektromos érzékelővel ellátott biztonsági kapun kellett keresztülmennem, majd süppedő szőnyegen haladtam a gyönyörű Gobelin-terem felé. A folyosón diszkrét pincérek szolgáltak fel kávét és üdítőt. Ezzel szemben a hajléktalanszállón lepusztult falak között, csótányokon taposva, fázósan toporogtunk. Cigarettazó férfiakkal, félrészeg nőkkel, tizenéves fiatalokkal és Mikulás-szakállú öregekkel beszélünk karácsonyról. Amint a várandós Máriáról szóltam, tekintetem egy szinte még leánykára esett. Kétség nem fért hozzá: gyermeket vár. A Parlamentben is erről a sorsról beszéltem. A képviselők meglepődtek, de igyekeztek jó képet vágni a nem várt szavakhoz. Ezért aztán rendezettek maradtak az arcvonások. A hajléktalanszálló gyülekezete viszont korántsem volt ilyen távolságtartó. A szemek csillogtak, a kezek simogatásra lendültek, a szájak megteltek nevetéssel.

Az egyik gyülekezetet ünneplőbe öltözött képviselők, a másikat mosdatlan csövesek alkották. Tudatosan úgy készültem erre a kettős alkalomra, hogy ugyanazt az ígét olvastam fel, szinte szó szerint

ugyanazt a prédikációt mondtam el. Textusom ez volt: „*A rókáknak van barlangjuk és az égi madaraknak van fészük, de az Emberfiának nincs hova fejét lehajtania.*” (Mt 8,20) Egy názáreti család hajléktalan volt. Majd a menekültek sorsában osztozott. A felnőtt Jézus életére is az állandó üldözöttség volt jellemző. Itt-ott talán befogadták. Kapott néhány árpakenyeret, korsónyi vizet. Máskor kutyákat uszítottak rá. Nem volt bejelentett lakóhelye, sem állandó munkája. Csövezett. A munkajogi törvényeket naprakészen ismerő farizeusok és a közbiztonságért aggódó Heródes-pártiak legszívesebben bezárták volna közveszélyes munkakerülésért. Hogy lehet ilyen mélyre süllyedni?! Egy betlehem-i barlangistállóban született, és egy Jeruzsálem melletti sírbarlangban temették el. Egyik sem volt a sajátja. És ez az ember volt a világ üdvözítője. Hogy lehet ilyen mélyre süllyedni?! Igen, ez itt a kérdés. Az Isten süllyedt ilyen mélyre.

Karácsony erről is szól. Hogy Isten így lett emberré. Kiterítve az istálló trágyájában, majd a világ minden szennyének közepette.

Ha van fedél a fejünk fölött, ha van családjunk, ha van közösségünk, adjunk érte hálát. Amikor életünket Isten színe előtt igyekszünk élni, gondoljunk azokra is, akik – Kányádi Sándor megrendítő verse szerint – Isten háta mögött élnek. Karácsonykor ezért az erdélyi költővel így imádkozhatunk:

„előrelátó vagy de mégis
nézz uрам a hátad mögé is
ott is lakoznak
s örülnének a mosolyodnak”

Ünnep idején gondoljunk az ünneptelenekre. Ne feledkezzünk meg azokról, akiknek ágyán nincsen paplan. Akiknek már ágya sincsen. Vagyis Jézusról ne feledkezzünk meg.

2008. december 21.

Hulló karácsonyfák

A nyolcadik emeleti lakó legalább a folyosóra kivonszolta a fát. Még az sincs kizárva, hogy le is tekintett a nagy dobás előtt. A negyedikről azonban úgy repült le a karácsonyfa, hogy egy függöny mögötti árnyék kinyitotta az ablakot, s egy másik sziluett már dobta is le a panelház elé. Talán még a gyerekek is ott voltak a szobában, s szemlélték ezt a jelenetet. A parkoló autók között mind több meggyalázott karácsonyfa hever. Ennek a lucfenyőnek szétroppant a gerince, annak az ezüstfenyőnek összetörtek a karjai. Itt-ott még angyalhajat cibál a metsző szél. Hol van itt már a „Mennyből az angyal...”? Inkább, mint pokolgépes merénylet után a szanaszét heverő holttestek. Ráadásul kifosztott tetemek, hiszen a szaloncukor papírojai még ott csúfokodnak a törött ágakon, a gyertyák csonkjai és a rücskösre égett csillagszórók is ott árválkodnak még.

Vége az ünnepnek, lehullottak a karácsonyfák. A szó szoros értelmében. Hiszen most nem arra a természetes jelenségre gondolkok, hogy „barátságos, meleg szobában” leperegnek a tűlevelek a karácsonyfáról, finom zöld réteggel vonva be a fa alatt fekvő könyveket, gyerekjátékokat. Alighanem kevesen vagyunk már, akik vízkeresztkor még egyszer, utoljára meggyújtottuk a gyertyákat, imádkoztunk, elénekeltünk néhány éneket. Kevesen tudnak ünnepelni, kevesen vallják Kosztolányival, hogy „térden állva nézni kell a szépet”. Kevesen gondolnak arra, hogy az ünnep: titok. Amelynek

megvan a megfelelő kezdete és a méltó befejezése. Amelyre készülni kell, s amelyet fel kell dolgozni.

Botorkálok a lehullott karácsonyfák között, s azon gondolkozom, mit jelentett ez az ünnep. Hogyan készültünk rá föl, s milyen befejezést adtunk neki? Nem mindegy, hogy miként ér véget az ünnep. Tanulságos az a történet, amelyet Lukács evangélista a tizenkét éves Jézussal kapcsolatban mond el (2,41-52). „*Miután pedig elteltek az ünnepnapok, és hazafelé indultak...*” – kezdi a tudósítást. El tudjuk képzelni ezt a jelenetet. Amint a zarándokútról hazaindulnak a családok, nagy a nyüzsgés, tumultus, zshivaj. Nem olyan rendben térnek haza, ahogy egykor érkeztek Jeruzsálembé. Az ünnep után, a hétköznapivá válás menetében aztán elveszhetnek emberek. A názáreti családdal sem lépkedett már a gyermekük. Vitték magukkal élményeiket, örömeiket és gondjaikat, beszélgettek énekről, áldozatról, galambokról – csak éppen Jézust hagyták a templomban.

A mi ünnepeink tumultusában vagy éppen a hétköznapivá válás során ugyancsak eltűnhetnek emberi sorsok, életek. Észrevesszük-e hiányukat? Hogy elmaradt mellőlünk egy régi jó barát. Megszakadt a kapcsolat egy családtaggal, idén már rövid üdvözlőkártyát sem írtunk. A közösségből elmaradtak emberek. Egy ideig még feltűnt a hiányuk, hébe-hóba érdeklődtünk felőlük. Terveztük, hogy meglátogatjuk őket. Aztán legalább pár sort akartunk írni nekik. Majd, mivel ehhez sem jutottunk hozzá, fel akartuk őket hívni telefonon. De nem tettük meg, s most már talán hiányukat is megszoktuk.

És legfőképpen nem járunk-e úgy, mint József és Mária az ünnepek után, akik Jézus hiányát egy ideig nem vették észre. Aztán kiderült, hogy őt a templomban hagyták. Jaj, csak Jézust ne hagyjuk a templomban! Mert ő útítársunk lehet, velünk lépdelhet akkor is, „miután elteltek az ünnepnapok”.

Ez a reményünk akkor is, ha hullanak a karácsonyfák.

2009. január 11.

Szánd meg, Isten, a magyart

Ma ér véget az ökumenikus imahét, amelynek keretében hívő emberek estéről estére ellátogattak egymás templomába, közösen imádkozva a keresztény egység megvalósulásáért. Ugyancsak a héten, január 22-én ünnepeltük a magyar kultúra napját, emlékezve arra, hogy Kölcsey Ferenc 1823-ban ezen a napon fejezte be a *Himnusz* írását. Kevés nemzet mondhatja el magáról, hogy himnusza: imádság. A legkeservesebb időkben német és orosz megszállás, egy dicsőséges, majd elárult forradalom zivataros századában is a nemzet jobbik felének nyújtott vigaszt és új reményt az a tény, hogy himnuszával Istenhez imádkozhat.

„Isten, áldd meg a magyart” – hangzott el iskolai és társadalmi ünnepeken akkor is, amikor Isten nevét nyilvánosan nem lett volna szabad kiejteni. „Jókedvvel, bőszéggel” – kértük újra és újra egy újév hajnalán, és ez hitelesebb volt a kor közhelyes szónoklatainál. „Nyújts feléje védő kart” – énekeltük sportrendezvényeken, és könny szökött a szemünkbe. Mert persze a himnuszt nem hallgatni kell, hanem énekelni, együtt énekelni. Vagy még inkább imádkozni, együtt imádkozni.

A himnusz utolsó versszakában visszatérnek a kezdősorok motívumai, ám megváltozott formában. Nemzetünkre itt már nem egyszerűen áldást kérünk, hanem így fohászkodunk: „Szánd meg, Isten, a magyart, / Kit vészek hányának”. Ezt már szinte csak sírva lehet kérni. Könnyek között, ahogy Jézus is sírt Jeruzsálem fölött, mert a város nem ismerte fel meglátogatása idejét.

Csak azt kérhetjük, hogy Istenünk szóanalommal tekintsen ránk. Az Újszövetségben a tékozló fiú apjáról olvassuk (Lk 15,11-32), hogy rátekintett végre hazafelé vánszorgó fiára, és megszánta, majd megölelte, megcsókolta őt. Egy tékozló nemzet is csak ebben az atyai szóanalomban bízhat.

Egy másik bibliai példázatban pedig az irgalmas samaritánusról olvassuk azt (Lk 10,25-37), hogy megszánta az út szélén félholtan heverő felebarátját. Rablók által kifosztott, árokpartra lökött nemzetünk végső reménye csakis ez a végtelen szóanalom lehet.

Egy harmadik evangéliumi elbeszélésben pedig Jézus rátekint a sokaságra, és megszánja őket, mert olyanok, mint a juhok pásztor nélkül (Mt 9,36). Ilyen a mi nemzetünk is, szétszóródó, füves legelőt egyre reménytelenebbül kereső, veszélybe került nyáj. Szükségünk van pásztorra. Hogy ő ránk tekintsen, és megszánjon minket. „Szánd meg, Isten, a magyart!”

A ma véget érő ökumenikus imahét mottója egy Ezékiel könyvből vett mondat: „legyenek egygé kezedben” (Ez 37,17). Az ószövetségi elbeszélésben a próféta két fadarabot vesz kézbe, s az egyikre Júda, a másikra József nevét írja, utalva az egymástól elszakított két országrészre. Aztán jelképes cselekedettel egymás mellé illeszti a kettőt, kifejezve azt a reményt, hogy Isten egykor majd újra összeilleszti őket. Az egymástól elszakított országrészekre vonatkozik tehát az imádság: „legyenek egygé kezedben”. A magyar nemzet töredezettsége ugyanolyan szomorú valóság, mint a választott népé a próféta korában. Imádságunk erre is vonatkozik: „Szánd meg, Isten, a magyart”. Lásd, Urunk, szétszóródottságunkat. Legyenek egygé kezedben azok, akik távol kerültek egymástól. Add nekünk az összetartozás érzését. Egyesíts minket a te jótetszésed szerint. Szánd meg, Isten, a magyart!

2009. január 25.

Kő kövön

A böjti időszak közepén vagyunk. Lukács evangéliumában van egy sajátos dramaturgiai fordulat, amikor Jézusról azt olvassuk, hogy ő „arcát Jeruzsálem felé fordította”, és elindult a maga böjti útján, amelynek végén a golgotai kereszt várt rá. A város falaihoz érve sírásban tört ki: *„Jeruzsálem, Jeruzsálem, megöled a prófétákat”* (Lk 13,34). *„...jönnek majd reád napok, amikor ellenségeid (...) nem hagynak belőled követ kövön, mert nem ismerted fel meglátogatásod idejét.”* (Lk 19,43-44)

Romok, szanaszét heverő kövek. Jézus sír. Jeruzsálem, Jeruzsálem! Már nemcsak Jeruzsálem, hanem Csecsenföld és Afrika. A szétlőtt Sarajevót és Vukovárt soha nem felejtjük el. Vagy németországi törökök felgyújtott házának üszkös maradványait. Feldúlt temetőik és kiforgatott sírkövek látványát, alattomban meggyalázott zsinagógák és templomok éktelen állapotát.

Romok, szanaszét heverő kövek. Úgynevezett békeidőben is. Omladozó és elnéptelenedő erdélyi templomok vagy egy kedves ház, ahol nagyapáék laktak. Úgy érzed, életed is romokban hever. Talán robbanásszerűen dőlt össze, mint a híradóban a dinamittal felrobbantott ház némi tántorgás után összerogy; talán fokozatosan épült le: előbb egy kőcsipke tört le, a párkány sérült meg, aztán a falon támadt repedés, végül a fundamentum is süllyedni kezdett.

Romok, szanaszét heverő kövek. Életedet talán otromba, nehéz kőnek érzed, amely belenehezült a sárba, fű és gaz nőtte már be.

Vagy formátlan, éles kavicsnak, picinek, amely említést sem érdemel. Csak csikorog, mint kés a tányéron. Odébb rúgják, elhajítják. „Éles kövek közt árnyékom csörömpöl” – írja Pilinszky János az *Apokrifben*.

Jézus ismerte a köveknek ezt a fájalmát. Tudta, kiben milyen félelmek és fájdalma rejtezőznek. A szétszórt kövek arra vágnak, hogy valaki összeszedje őket.

Erről ír Reményik Sándor a *Kövek zsoltára* című versében. Volt, hogy akadt egy-egy ember, akinek „lelke égett, szíve dobogott”, aki „elindult a köveket megkeresni”. „Külön dobban minden kicsi kő, És mégis-mégis egy ütemre vertek.”

„Ti templom lesztok!” – mondta a szanaszét heverő köveknek.

Valaki egyenként vette kézbe és tisztította meg őket. Már rég nem a piszkot takarította le róluk, hanem szelíd kezével simogatta őket.

Nem vagy ormótlan, szól az egyiknek, alapnak jó leszel.

Nem vagy, mint hiszed, szánalmas és kicsi.

Te ékes dísz lehetsz, mondja a másiknak.

Sorra mindegyikhez van szava.

Azt mondja: milyen szép vagy. Milyen kedves a formád!

Olyan, mint egy madár, egy felhő, egy sóhajtás, egy könnycsepp, egy álom.

Szükség van rád. Rád van szükség.

Nem kell, hogy fájjon az ütés, a karcolás.

Nem kell, hogy meghasadjon, hogy széttörjön az életed.

Vége az omladozásnak és a pusztulásnak.

Felépülhetsz. Tartásod lesz és erőd. Íved, szépséged és díszed.

Ti szétszórt, szanaszét heverő kövek, egymásra találhattok.

Élő kövek házává épülhettek. Vagy egyenesen templommá.

Beletartozol Isten épületébe. Talán csak egy apró kő vagy, de nélkülözhetetlen.

„A por siet, a kő ráér” – írja Weöres Sándor.

Ezért aki felemel téged, az tudja, mikor épülhet fel a templom.

Mert *„megvan az ideje a kövek szétszórásának, és megvan az ideje a kövek összerakásának”*. *„Megvan az ideje a sírásnak, és megvan az ideje a nevetésnek.”* (Préd 3,5 és 3,4)

A kövek, az élő kövek reménysége ez.

2010. március 7.

Amikor meghajlik a lélek

A negyvennapos böjti időszak közepén vagyunk. Mi is tanít a Biblia a böjtről? Az Ószövetség szerint ez a teljes vagy részleges tartózkodás ételtől, italtól, esetleg a házastársi érintkezéstől. Ézsaiás próféta szép szavával ilyenkor „meghajlik a lélek”. E megalázkodás általában összekapcsolódik az Istenhez forduló imádsággal, és különösen nehéz időszakokra, például betegségre, halálesetre vagy szolgálatra készülésre érvényes. A próféták újra és újra szót emelnek a böjttel kapcsolatos visszaélések ellen. Az Újszövetségben Jézus nem magát a böjtöt, hanem a képmutató gyakorlatot ostromozta. Így tanított a Hegyi beszédben: *„Amikor pedig böjtöltök, ne nézettek komoran, mint a képmutatók, akik eltorzítják arcukat, hogy lássák az emberek böjtölésüket. Bizony, mondom néktek: megkapták jutalmukat. Amikor pedig böjtölsz, kend meg a fejedet, és mosd meg az arcodat, hogy böjtölésedet ne az emberek lássák, hanem Atyád, aki rejtve van; és Atyád, aki látja, ami titokban történik, megfizet neked.”* (Mt 6,16–18)

Milyen lehet a 21. század keresztényeinek a böjtje? A lemondás, valamitől való tartózkodás csakis eszköz lehet. Adott esetben, ha az a célhoz közelebb visz, élhetünk új eszközökkel is. Példának okáért nemcsak a hústól, hanem az alkoholtól vagy a kávétól is tartózkodhatunk ilyenkor. Vagy a csokoládétól. Mindennek nemcsak az egyénre lehet jótékony hatása, hanem hozzásegíthet fogyasztási szokásaink radikális újragondolásához is. Más szóval: társadalmi

kihátása is lehet. A nagyvárosokat elárasztó szeméthegek látványa arra indíthat minket, hogy a józanság új stílusát valósítsuk meg.

Elhatározhatjuk azt is, hogy a bőjti időszakban nem nézünk televíziót. Eleinte talán szokatlan lesz, hogy politikusok nem ordibálnak a lakásunkban, háziasszonynak öltözött statiszták sem fognak kéjes hangok kíséretében varázslatos tisztítószereket ajánlgatni nekünk. Nagyságrenddel kevesebb obszcén kifejezés férkőzik be gyermekeink tudatába, és egyetlen széttrancsírozott testű temetetlen halott sem fog feküdni a nappalinkban. Rá fogunk viszont jönni, hogy az így felszabaduló időt milyen hasznosan tölthetjük: olvasással, beszélgetéssel, családi együttléttel. Aztán talán bőjt elmúltával sem hívjuk vissza ezeket a politikusokat, pszeudoháziasszonyokat és egyéb rémségeket.

Az egyházak biztatják híveiket az úgynevezett autóbőjtre is. Kérik, hogy az emberek negyven napon át – vagy legalábbis lehetőség szerint – hagyják otthon autójukat. Ezzel lélegzetvételnymi szünethez jut a környezet, és talán az emberek is többet mozognak. Persze lehet mondani, hogy ehhez megfelelő körülményeket is kell teremteni, vagyis hogy ne koszos vonatokon és túlszűfolt buszokon kelljen utazni, és hogy e közlekedési forma neve ténylegesen ne tömeg-, hanem közösségi közlekedés legyen.

Megfontolásra méltó javaslatok. Persze attól is óvakodni kell, hogy a jó ötletek, újszerű formák öncélúvá, sőt bálvánnyá legyenek. Az Istennel való közvetlen kapcsolatot, a belső szobába vonulást semmivel nem lehet kiváltani. Mert a legjobb mégiscsak az, ha bőjtben „meghajlik a lélek”.

2009. március 22.

Virágvasárnapi várakozás

Virágunk még csak volna. A krókuszok voltak a legbátrabbak. A sok sárga, fehér és lila fejecske vidáman mozgott a még hűvös szélben. Aztán a mindig megbízható aranyvessző bizonygatta, hogy most már itt a tavasz. Majd következett a nárcisz, a jácint és a tulipán, amelyek hagymáit még ősszel dugdostuk a földbe. Itt a tavasz, virágunk még csak volna.

De van-e vasárnapunk? Nem rabolta-e el tőlünk valamiféle konzumisten vagy akár csak saját közönyünk? A harang szava nem hallatszik el a plázákig. Fehér ing helyett susogó szabadidőruha van rajtunk, a kínai piacon vettük. Talán ma is oda igyekszünk. Nem csoda, hogy nehezen tudjuk már ünneplőbe öltöztetni a szívünket.

Integető tömeg is van. Pálmaágot lengetnek, virágot szórnak az útra. Mert szeretnek ünnepelni, szívesen állnak a győztes oldalára. Ők várják a királyt, akit néha Messiásnak, néha Jimmynek neveznek.

Azt hiszem, szamarunk is volna, amolyan igazi szamár. Lépked az útra terített felsőruhákon, keresztülgázol a virágosón – és azt hiszi, őt ünneplik. Nagy szamárfüleivel tompán hallja a morajlást, és úgy véli, neki szól a hozsannázás.

Igen, szamárból éppen elég akad – de közeledik-e Jézus városunkba ezen a virágvasárnapon? Itt van-e ő, a valóban szelíd és alázatos? Aki nem hódítani akar, hanem egyszerűen csak szeretni. Aki nem leigáz, hanem szabadságot ad.

Jézus virágvasárnap bevonult Jeruzsálembe. Szamárháton, az

ókor Trabantján. Azt mondta: békét hoztam nektek, a megtérés esélyét. Békében élhettek önmagatokkal, egymással és a Mindenhatóval.

És a tömeg hozsannázott. Szálltak, szálltak a virágok, lengtek a pálmaágak.

Ám tudjuk, virágvasárnapot nagypéntek követi. A „hosanna” helyett „feszítsd meg!” hangzik hamarosan. Szívszorítóan igaz Jókai Anna *Ima - virágvasárnap alkonyán* című verse:

„Istenem.

Az az alkony.

A földbe döngölt öröközdek.

A már üres úton horpadt pléhdobozok zörögnek.

Hasadt nejlonzacskók a bokrokon fennakadva.

Köpésbe ragadt csikkek a taposott fűben. (...)

A tömeg berekedt.

Vedel, zabál:

Vacsorál.

A tévé elé ül.

Új üvöltésre készül.

A „feszítsd meg” élvezetesebb.

A keresztthalál érdekesebb.”

Jókai Annának - újabb kori tapasztalataink alapján is - igaza van. Akárcsak az egykori Illés-számnak: „Virág sincsen, te sem vagy már, miért hagytuk, hogy így legyen?”.

Ne hagyjuk, hogy így legyen.

Fogadjuk el nem múló hittel a virágvasárnap érkezőt.

„Áldott, aki az Úr nevében jön.”

2008. március 16.

Halálon győzött az élet

A debreceni szülészeti klinikán császármetszéssel hozták világra azt a csecsemőt, akinek édesanyja hónapok óta agyhalott állapotban volt. A 31 éves asszonyt agyvérzéssel, életveszélyes állapotban szállították kórházba, ahol hiába küzdöttek életéért, elvesztették őt. Tizenöt hetes magzata azonban tovább élt, és az ultrahangvizsgálatok szerint élénken mozgott. A családdal való egyetértésben az orvosok úgy döntöttek, hogy megpróbálják a lehetetlent, és küzdenek a kicsi életéért. Kilencvenkét napon át olyan állapotban tartották az édesanyát, hogy benne tovább fejlődhetett az új élet. Hiába került az agyhalál állapotába, méhe tovább táplálta magzatát. A születésre készülő kicsi élet az intenzív osztály dolgozóinak biztatására nevet is kapott a családtól. A nővérek így nevéen szólíthatták őt, folyamatosan beszélhettek hozzá. Hogy is írja Jeremiás próféta? *„Mielőtt megformáltalak az anyaméhben, már ismertelek, és mielőtt a világra jöttél, megszenteltelek...”* (Jer 1,5) Az édesanyát már nem lehetett megmenteni, de az új élet reményét folyamatosan őrizték. Hiszem, hogy a folyamatosan növekvő magzatot nem a legkorszerűbb gépek és egyéb technikai eszközök tartották életben, még csak nem is az orvosok és ápolók állhatatos küzdelme őrizte őt meg, hanem az élet Istene. Az édesanya elvesztése mérhetetlenül fájdalmas. Az ő testének nem kellett azonban egy másik, belőle sarjadt élet koporsójává válnia. Az *Evangélikus énekeskönyv* egy húsvéti éneke diadallal szól erről: *„Halálon győzött az élet”* (EÉ 216,4). Weöres

Sándor pedig ezúttal sem a szavakkal játszik csupán, hanem mély igazságot fogalmaz meg, amikor egy versében így ír:

„Születek születni
meghalok meghalni
születek meghalni
meghalok születni.”

Jézus azt mondja, hogy nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mint amikor valaki életét adja a barátaiért (Jn 15,13). Tegyük hozzá: a kisgyermekéért. Mert a terhesség 27. hetében az egészséges, 1420 grammos baba megszületett.

A 31 éves asszony további életeket is megmentett azáltal, hogy szerveit négy transzplantációra váró beteg kapta meg.

Nehéz erre szavakat találni. A halál mindig nagy veszteséget jelent. Egy fiatal édesanya elvesztése különösen fájdalmas. Mégsem a halálé az utolsó szó. Emberek összefogása és küzdelme a reményt hozta világra. Az érthető módon háttérbe vonuló család, az orvosok és a szakápolók a meghalás és az élet mezsgyéjén járva részeseivé lehettek a születés, sőt az újjászületés csodájának. Mózes 5. könyvében (30,19) így olvassuk: *„...előtökbe adtam az életet és a halált, az áldást és az átkot. Válaszd hát az életet...”*

2013. november 24.

Jézus két tanítványa

Ma reggel Jézus két tanítványáról szeretnék szólni. Mindketten ízig-vérig húsvéti személyiségek.

Az elsőről János evangéliumában olvashatunk, és mint hitetlen Tamás híresült el (Jn 20,24–29). Nem volt jelen azon az estén, amikor a feltámadott Jézus a *„Békesség néktek!”* köszöntéssel megjelent tanítványainak. Azok hiába mondták neki ujjongva: *„Láttuk az Urat!”*, ő zaklatott lélekkel így felelt nekik: *„Ha nem látom a kezén a szögek helyét, és nem teszem a kezem az oldalára, nem hiszem.”* Valóban hitetlen Tamás ő? Nevezzük inkább kételkedőnek. Aki nem képes azonnal és minden további nélkül hinni. Aki tapintható, empirikus bizonyítékokat keres. Tamás hibáját nem a kételkedésben látom, hiszen a szkepszis újra és újra előrelendítette a tudományt, hanem abban, hogy valami oknál fogva kivált a közösségből. Nem volt jelen, amikor Jézus odalépett tanítványaihoz. De Jézus nem hagyja magára kételkedő tanítványát sem. Nyolc nap múltán neki is megjelenik, és az ő különleges igényét teljesítve ezt mondja neki: *„...nyújtsd ide a kezedet, és tedd az oldalamra, és ne légy hitetlen, hanem hívó.”* Az evangélium megrendítő dramaturgiája ekkor váratlan fordulatot vesz. Nem olvasunk arról, hogy Tamás megérintené a „nem embernek való öt vérző sebet”. Jóllehet immár megtehetné. Ám Jézus szava elég neki. Ezért leborul előtte, és ezt mondja: *„Én Uram és én Istenem!”* Jézus válasza máig érvényes igazságot fogalmaz meg: *„Mivel látsz engem, hiszel: boldogok, akik nem látnak és hisznek.”*

Azt ígértem, Jézus két húsvéti tanítványáról fogok szólni. A másikat úgy hívják: Laci bácsi. Kilencvenhárom éves, galambbősz, nyugdíjas lelkész. Két napja találkoztam vele utoljára. Számomra ő testesíti meg a „boldogok, akik nem látnak, és hisznek” igazságát. Mert Laci bácsi hét éve gyakorlatilag már nem lát. Durvábban úgy kellene fogalmaznom, hogy megvakult. Ő, aki világeletemben tudós ember volt, sem írni, sem olvasni nem képes már, így magnóra mondja gondolatait. Egyebek mellett így vall: „Vakulásom beálltával először is sokkal több időm van a gondolkodásra, elmélkedésre. Felfedeztem továbbá, hogy sokkal több jó ember vesz körül, mintsem gondoltam. Vallom azt is: az egyházi élet a templomi istentiszteletben összegződik, de igazán a családban kezdődik el. És mély hálát érezhetek mindazokért a tanítókért, akiknek most megvéhnedten nagyon sokat köszönhetek.” Ennek jegyében Laci bácsi Adyt, Reményiket és Beckettet idéz emlékezetből, énekeskönyvi énekeket énekel, filozófiai, történelmi és közéleti kérdésekkel foglalkozik. És természetesen fejből idézi a Bibliát. Hosszan elmélkedik Jézus szaván: „*Boldogok, akik nem látnak és hisznek.*” Így vall: „Milyen nagy ajándék az a váratlan felismerés, hogy vakságom és bénaságom támasza, fehér botom egyszerre csak varázsbotná válik. Amikor átmegegyek a zebrán, és feltartva lengetem, mint egy zászlót, megállnak az autók. Amikor vásárolni megyek, csak odaadom a leírt listát, összeszednek mindent, becsomagolják táskámba, odaadom a pénztárcámat, kiveszik belőle a pénzt, visszaadnak. Fehér botomat látva nagyon sok emberről kiderül, hogy ő potenciális irgalmas samaritánus.”

Igen, Laci bácsi megéli Jézus szavát: „*Boldogok, akik nem látnak, és hisznek.*” Bárcsak minél több ilyen tanítványa lenne Jézusnak.

2008. március 30.

„...jönnél egyszer le a földre”

A húsvét utáni vasárnapok ősi latin nevet viselnek. A mait úgy hívják: Rogate, azaz „imádkozzatok!”

A keresztény élet három pillére az ige hallgatása, annak cselekvése és az imádság.

Az evangéliumok arról tanúskodnak, hogy élete fordulópontjain hogyan imádkozott Jézus: a negyvennapos pusztai böjtölés során, barátja, Lázár halálakor, a Gecsemáné-kertben vagy éppen a keresztén. De nemcsak ezekben a különleges, drámai élethelyzetekben elmondott imáit ismerjük. Jézus életének állandó szívverése volt az imádság. Akár egyedül volt, akár tanítványi körben. Imádkozott zsoltárokat idézve, és imádkozott saját szavaival.

Jézus sok mindent elhagyott vagy megváltoztatott kora vallási gyakorlataiból: például a böjtöt, a szombattal kapcsolatos kötelesegeket, ám az imádságot megtartotta, sőt a hitélet középpontjába helyezte azt.

Övéinek ezt mondta: *„Ti tehát így imádkozzatok”* – és megtanította nekik a Miatyánkot (Mt 6,9-13), ezt a legegyszerűbb, ugyanakkor legteljesebb imádságot. A legegyszerűbbet, hiszen kicsi gyermekek is mondhatják már csengő hangon, és a legteljesebbet, hiszen hosszasan lehetne elemezni tökéletes szerkezetét. A teljességet jelentő hét kérést, amelyből az első három Istenre vonatkozik (a te neved, a te országod, a te akaratod), a többi négy pedig az ember világára (a mi mindennapi kenyerünk, a mi vétkeink, a mi kísértéseink, a

minket foglyul ejtő gonosz). Ez a legteljesebb imádság összeköti, abroncsként átfogja a földet. Még belegondolni is szédítő, hogy csak a mai napon, Rogate vasárnapján hány és hány helyen és mennyi különféle nyelven mondják ezt az imádságot. Talán nem mindenki tudja, hogy a templomokban azért szól a harang a Miatyánk alatt, hogy ha a kívülállók – otthon, útközben – ezt meghallják, akkor ők is be tudjanak kapcsolódni ebbe az imába.

Jézus nem egyszerűen azt mondta, hogy ezt imádkozzátok, vagyis hogy lélektelen rutinnal, imamalomként mondjunk egy bizonyos szöveget, hanem hogy „*így imádkozzatok*”. Különböző korokban és élethelyzetekben aktualizálni lehet a Miatyánkot, a Mestertől tanultak jegyében. Babits Mihály például így aktualizálja:

„Miatyánk, ki vagy a mennyekben,
Harcokban, bűnökben, szennyekben.
Rád tekint árva világod...”

Ugyanezt, egy másik történelmi korban így fogalmazza újra Rab Zsuzsa:

„Mi Atyánk! Ki vagy a mennyekben!
Ott vagy, igen, de jönnél egyszer le a földre,
Lépdelnél végig közöttünk,
Lehelne rád nyirkos
Kapuboltok szemétszaga,
Néznél be udvari ablakokon a szobákba,
Ahol feldöntött pálinkásüvegek közt
Egy pontra merednek az asszonyok...”

Igen, az ilyen hétköznapi realitások közt különösen is intenzív a vágy: „*Jöjjön el a te országod!*” Jézus ugyanakkor úgy hirdette meg ezt az eljövendő országot, hogy előbb lejött erre a földre, megismerte a mi emberlétünk megannyi nyomorúságát, és innen akar és tud felemelni bennünket.

Az imádság ebben az elrugaszkodásban, felemelkedésben, Istenhez találásban segíthet minket.

A Miatyánkot záró dicsőítés, az úgynevezett doxológia pedig újra és újra vigaszt és bátorítást jelenthet. „*Tied az ország*” – nem földi uralkodóké. „*Tied a hatalom*” – nem önjelölt vagy akár választott politikusoké. „*Tied a dicsőség*” – nem rövid szavatosságú sztároké. Ezért mondhatjuk most együtt, jó szívvel a Miatyánk teljes szövegét:

*„Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy,
szenteltessék meg a te neved,
jöjjön el a te országod,
legyen meg a te akaratod,
amint a mennyben, úgy a földön is,
Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma,
és bocsásd meg vétkeinket,
miképpen mi is megbocsátunk
az ellenünk vétkezőknek;
és ne vígy minket kísértésbe,
de szabadíts meg a gonosztól;
Mert tied az ország, a hatalom és a dicsőség
mindörökké. Ámen.”*

2009. május 17.

Pünkösöd, a nyilvánosság ünnepe

Ma pünkösödöt ünnepeljük. Ez a nap látszólag elhalványul a két másik sátoros ünnep, vagyis karácsony és húsvét mellett. Valójában azonban éppen ez a nap őrizte meg leginkább vallási tartalmát. Erre nem rakódott rá annyi folklorisztikus elem, és a fogyasztói társadalom sem próbálta kisajátítani.

Mit is ünnepünk ilyenkor? Némileg leegyszerűsítve azt szoktuk mondani, hogy pünkösöd az egyház születésnapja. A Jeruzsálemben összegyűjtött, addig bezárkózó tanítványok egyszer csak bátran kilépnek a nyilvánosság elé, és hatalmas erővel prófétálnak. Akik eddig tanítványok voltak, azok apostollá lettek. Jézus immár nemcsak elhívta, hanem ki is küldte őket a világba. Küldetésüket a korábbi félelem után bátran teljesítették. Rákóczi Ferenc fejedelem egy szép imádsága szerint eddig nádszálak voltak, immár oszlopok lettek. Péter prédikációjában beteljesedik a próféta szava: *„ifjaitok látomásokat látnak, véneitek pedig álmokat álmodnak.”* (ApCsel 2,17) Luther Márton ezt írja a pünkösödkor bátran prédikáló, a Szentlélekkel immár megtelt tanítványokról: *„Mily erővel és hatalommal markolnak bele a Szentírásba: mintha százezer évig azt tanulták és egészen kitanulták volna. Én nem tudnék olyan biztosan belemarkolni az igébe, pedig a Szentírás doktora vagyok. Ezek pedig halászok...”*

Igen, nagypénteken, Jézus halálakor a rémült tanítványok visszahúzódtak. Legfeljebb valamiféle földalatti mozgalmat tudtak volna akkor elképzelni. Ám pünkösödkor, a bátorító Szentlélek hatására

kinyitják az ajtókat, és kilépnek a szabadba. Pünkösd ma is a nyilvánosság ünnepe. A bezártságból elő kell lépni. Nem rejtőzködhet többé az, aki keresztény. Nem maradhat a nyáj meleg biztonságában sem, hanem missziói lélekkel oda kell lépnie azokhoz, akik még nem hallottak a Megváltóról.

Az egyháznak kétezer év elmúltával is ezt a nyilvánosságot kell vállalnia. Történelme során hol maga zárkózott be önmagába, hol külső erők próbálták a templom falai közé szorítani. Talán sekrestyekereszténységnek nevezhetjük azt az állapotot, amelybe hosszú időn át egyházainkat száműzni akarták. Vagyis lehetett istentiszteleteket tartani, folyhatott a liturgia, ám szigorúan csak a templom falai között. A nyilvánosság előtt kevés szó eshetett a hit lényegéről.

Sokan ma is azt sugallják, hogy a vallás magánügy. Nem tartozik a nyilvánosságra. Jobb, ha a híveket visszazárjuk a templom falai közé. Nincs helye az oktatásban, a kultúrában, a közéletben, a hétköznapiakban.

Ha elfogadnánk a „sekrestyekereszténység” elvét, akkor vissza kellene hívni Közép-Kelet-Ázsiából az egyházi segélyszervezetek munkatársait, és kizárólag imádságra kellene őket buzdítani. Ugyanezzel a logikával meg kellene tagadni a közéleti kérdésekkel oly szenvedélyesen foglalkozó bibliai próféták hagyományát, valamint Albert Schweitzer, Maximilian Kolbe vagy Dietrich Bonhoeffer örökségét.

Pünkösd arra tanít, hogy az egyház és a nyilvánosság fogalmai összetartoznak. Keresztény bizonyágtétel hangzik – íme, ebben a pillanatban is – a médiában. Híveink hálózatán keresztül jelen vagyunk az utca forgatagában, a munkahelyeken vagy éppen a betegek és elesettek között. Talán az sem szentségtörés, hogy óriásplakáton vagy éppen biciklis reklámokon szólítjuk meg támogatóinkat,

kérve őket, hogy adjuk egy százalékát ajánlják fel egyházi vagy karitatív célra.

Lépjünk ki bátran a magunk sekrestyéjének szűk keretei közül! Lehet, hogy eleinte azt tapasztaljuk, hogy odabent biztonságosabb, urambocsá', kényelmesebb volt. Ha nem önmagunk megmentésén fáradozunk, hanem fontos nekünk a másik sorsa is, akkor kilépünk a nyilvánosság elé.

Nyissuk ki az ajtót, lépjünk ki rajta.

2008. május 9.

Hármas egység

Szent Ágoston egyszer a tengerparton sétált, és a Szentháromság titkán elmélkedett. Egyszer csak észrevette, hogy egy apró gyerek kagylóval a tenger vizét egy gödröcskébe próbálja átmeríteni. Megkérdezte tőle:

- Mit művelsz?

A kisfiú bátran megfelelt: - Látod, a tenger vizét akarom ide átönteni.

- Gondolod, hogy ez sikerül? - kérdezte a püspök.

- Miért ne hinném - válaszolt komolyan a fiúcska, aki Isten angyala volt -, te is hiszed, hogy felelni tudsz arra, amire még senki sem tudott. Sokkal könnyebb nekem a tenger vizét e kis kagylóval kimeríteni, mint neked a Szentháromság titkát megérteni.

Az egyház liturgikus rendje szerint a mai vasárnap Szentháromság ünnepe. A keresztény tanítás szíve közepe az a titok, hogy Isten miként lehet egy és mégis három. Részemről is balgaság volna száználmas emberi szavakkal fejtegetni ezt a mély tanítást egy reggeli rádióműsorban.

Vannak ugyan kísérletek, amelyek ilyen-olyan képiességgel szemléltetni próbálják ezt a titkot. Szokták a háromféle halmazállapotot említeni: amint a víz felforralva gőzzé, lefagyasztva jéggé válik, úgy változtathatja alakját a három isteni személy is. Mások arra hívják fel a figyelmet, hogy könnyű belátni: egy épületbe három különböző

ajtón is be lehet jutni, egy embert három különböző e-mail címen is el lehet érni. Ez mind igaz, ám ezek a pongyola képek mit sem adnak vissza a Szentháromság igazi titkából.

Talán többre megyünk, ha a művészetet hívjuk segítségül. Ha például a budai várnegyed éppen háromszáz éves Szentháromszobrát vizsgáljuk, akkor ott bőséges jelét látjuk az Atya, a Fiú és a Szentlélek egybefonódásának, akik együtt hívhatók segítségül pestisjárvány és más nyomorúságok idején.

Megcsodálhatjuk továbbá Andrej Rubljov megrendítő Szentháromság-ikonját, amelyen az Ábrahám ősatyát meglátogató három angyal formájában látható a három isteni személy. Az 1937-ben mártírhalált halt Pável Florenszkij atya a következőképpen érzékelte az ikon csodálatos esztétikai és teológiai értékeit: „Rubljov Szentháromsága létezik, tehát létezik Isten.”

A szobor és a kép után harmadik művészi alkotásként hadd utaljak John Donne 17. századi metafizikus költő szonettjének kezdő soraira: „Döngesd szívem, Szentháromság, ne csak kopogtass...” Ebben az átszellemült megfogalmazásban ott izzik az Istennel való találkozás vágya. A Szentháromság döngeti az ember szívét. Leveszi lábáról, mint ahogy Ézsaiással a Szentek szentjében. Ott a *„Szent, szent, szent a Seregek Ura, dicsősége betölti az egész földet”* (Ézs 6,3) kinyilatkoztatására döbrent rá bűnös és tisztátalan voltára a próféta. Ugyanígy tett a keresztelésre váró tömeg a Jordán partján. Jézus ott maga is kérte Jánostól a keresztséget. És ahogy ő a folyóban állt, mennyei szózat hallatszott: *„Ez az én szeretett fiam”* (Mt 3,17), a Szentlélek pedig mint egy galamb leszállt, és megült Jézus vállán. Ott, a bűn és a bűnbocsánat metszéspontján együtt a Szentháromság.

Nagy csoda, hogy azóta minden gyermeket így keresztelünk meg: „az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében”. Sőt ezekkel a szavakkal

veszi kezdetét minden keresztény istentisztelet. Annak keretében pedig elhangzik a Credo, az ugyancsak szentháromsági hitünket megfogalmazó Hiszekegy.

Megfejteti nem tudjuk a titkot, legfeljebb csak szemlélni. Kosztolányi szavával: „térden állva nézni kell a szépet.” Nagy László pedig így ír: „Műveld a csodát, ne magyarázd.”

És ismételten kérjük: „Döngesd szívem, Szentháromság.” Vágyódunk az Istennel való találkozásra, a titokban való részesedésre.

2013. május 26.

A reformáció mint megtérési mozgalom

Újságokban és köztereken gyakran találkozunk ezzel a felirattal: „Október a reformáció hónapja.” A hónap végén, október 31-én emlékezünk majd arra, hogy Luther Márton kiszögezte híres téziseit a wittenbergi vártemplom kapujára. Ezért aztán már egész októberben folynak a megemlékező és ünnepi alkalmak.

Ama 95 tétel élén ez a sokat idézett követelés áll: „Amikor Urunk és Mesterünk ezt mondta: »Térjetek meg!« - akkor azt akarta, hogy a hívek egész élete megtérés legyen.” Mai kifejezéssel élve úgy fogalmazhatunk, hogy Luther Márton ezzel a programmal lépett a nyilvánosság elé. Mindennek azonban előtörténete volt. A wittenbergi szerzetes nem egyszerűen „jókor volt jó helyen”, amint azt ma gyakran mondjuk valakiről, ő nem is egyszerűen az idők szavát ismerte fel. Szándéka nem az volt, hogy a publikum számára kedves dallamot pengessen, ellenkezőleg! Képes volt kockázatot vállalni. Az árral szemben úszni. Anélkül, hogy a rettegő barátocskából a nyilvánosságot vállaló Lutherben zajló lelki folyamatokat pontosan ismerhetnénk, feltételezhetjük, hogy az első tétel ilyen programszerű megfogalmazása összefügg a sokat emlegetett „toronyélményével”. Egy írásában maga számol be arról az esetről, amikor az „Isten igazsága” fogalma fölött tépelődött toronyszobácskájában. Amikor leesett a hályog a szeméről, és korábbi félelmétől megszabadulva felismerte, hogy ezek az igék boldogítók az ő számára, akkor szíve végre békességet talált: „A Szentlélek ebben a toronyban nyilat-

koztatta ki előttem a Szentírást. Ekkor úgy éreztem, hogy teljesen újjászülettem, és tárt ajtókon keresztül egyenesen a mennyországba léptem be.”

Újjászületés és megtérés: e fogalompárban rejlik a reformáció genezise.

Mint ahogy az Újszövetség élén is ez a felszólítás áll: *„Térjete meg!”* (Mt 3,2) Keresztelő János *„a megtérés keresztségét [hirdette] a bűnök bocsánatára”* (Lk 3,3), Jézus igehirdetése pedig ezekkel a szavakkal kezdődött: *„Térjete meg, és higgyetek az evangéliumban!”* (Mk 1,15) Ennek jegyében kezdődött az egyház története is, hiszen pünkösdkor Péter apostol így prédikált: *„Térjete meg, és keresztelkedjete meg valamennyien Jézus Krisztus nevében, bűneitek bocsánatára, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát.”* (ApCsel 2,38) Az akkor megtért mintegy háromezer ember alkotta az első jeruzsálemi gyülekezetet. Nem emberi lelemény, egyházszervezői buzgalom formált belőlük közösséget, hanem Isten Szentlelke.

Luthert évtizedeken át szenvedélyesen foglalkoztatta a megtérés kérdése. Azt is mondhatjuk, hogy a reformáció valójában megtérési mozgalom volt.

Október közepén, a reformáció hónapjában erről a fordulatról tűnődünk. Ez nem forgást jelent, mint egy szélkakas esetében, nem is forgolódást - bizonyos körökben. Még csak nem is fordítást, mintha a magunk erejéből volnánk képesek az ország szekerét vagy az egyház hajóját más irányba fordítani.

Ez a fordulat megtérést jelent.

Igen, a reformáció megtérési mozgalom volt.

Ha Isten akarja, ma is az lehet.

2011. október 16.

Wittenbergi médiafelület

Október a reformáció hónapja. A hagyomány szerint Luther Márton Ágoston-rendi szerzetes 1517. október 31-én szögezte ki az egyház megújítását szolgáló 95 tételét a wittenbergi vártemplom kapujára. Egy jámbor baráttól talán szokatlanul taktikus ez az időzítés. Ő ugyanis azzal számolt, hogy másnap, mindenszentek ünnepén sokan látogatják majd a templomot, így röpiratának is számos olvasója lesz. A mai médiavilágból vett kifejezéssel úgy fogalmazhatunk: számára nem voltak közömbösek a „nézettségi mutatók”, sőt kifejezetten a „hirdetés” szempontjából legkedvezőbb sávot célozta meg. Látható, mindez máris számos tanulsággal szolgál az egyházak mai kommunikációjára nézve. Akad azonban még egy, látszólag pofonegyszerű különlegessége ennek a tettnek. A Luther által választott médiafelület a templom külső ajtaja volt. Nem egyfajta belső hirdetőtáblát eszkábált, hogy a „biztos templombajárók” böngésgessék tételeit. Nem elégedett meg az egyház belső nyilvánosságával, hanem annál hatékonyabb csatornát használt, meglepő tudatossággal. Szándékos anakronizmussal azt mondhatjuk, hogy nem valamely, a szélesebb nyilvánosság számára kevésbé ismert egyházi adón szólalt meg, hanem kifejezetten nagy hallgatottságú műsorban. Nem egy eldugott műsorsávban, hanem főműsoridőben.

A reformáció vezetői a továbbiakban is a legnagyobb tudatossággal éltek a nyilvánosság korabeli eszközeivel. Eric Till néhány évvel ezelőtt hazánkban is bemutatott Luther-filmjének van egy ebből a szem-

pontból különösen tanulságos jelenete. Két diák olvassa a kiszögezett tételeket, majd egyikük váratlan mozdulattal letépi a papírlapot. „De hát Luther azt akarta, hogy mások is olvassák téziseit!” – háborodik fel a társa. „Éppen ezen vagyok!” – és a következő képsoron már zakatolnak a nyomdagépek, és ontják magukból a nyomtatott tételeket.

A reformáció nem maradt titkos tan, hanem sokakhoz eljutott. A hit és a nyilvánosság a legszorosabban összetartozik. Diákkoromban gyakran átéltem a következőket. Ha valaki az iskolában így mentegetőzött: „azt hittem, hogy...”, a tanár azonnal helyreigazította: „hinni a templomban kell.” Biztosan így van? Azt hiszem, hinni nemcsak a templomban kell. Hitével, meggyőződésével ki-k nyilvánosság elé léphet. Mint ahogy tették a ghánai focisták az U-20-as világbajnokságon. A győztes meccs után az egész csapat letérdelt, és a kamerák kereszt-tűzésében imádkozott. Nem rejtették véka alá hitüket. Ők nem voltak hajlandók elfogadni „a hit magánügy” gyakran emlegetett tételét.

Hinni nemcsak a templomban kell, pontosabban lehet. Sekrestye-kereszténység helyett, vagyis a félnék vagy éppen öntelt bezárkózás helyett a hit nyilvános megélésére bátorítok mindenkit. Nemcsak lelkészek tehetnek tanúságot hitükről, hanem különféle hivatásban állók is. Az orvos, amikor fohászokodik a műtőbe lépve. A szántóvető, amikor Istennek ad hálát az esőért. A művész, aki tudja: az ihlet a Szentlélektől való. Hinni nemcsak a templomban lehet. A világiak tanúságtétele sokszor hitelesebb a hivatásos egyháziakénál. Találónan fogalmazták meg a II. vatikáni zsinaton: „a világiak az egyház reprezentánsai a világban.”

Október a reformáció hónapja. Luther számára Pál apostol római levelének ez a szakasza jelentette azt a hitélményt, amelyet tovább kellett adnia a legnagyobb nyilvánosságnak: *„Nem szégyellem az evangéliumot, hiszen Isten ereje az. (...) Mert meg van írva: »Az igaz ember pedig hitből fog élni.«”* (Róm 1,16-17)

2009. október 16.

BIBLIAI TÁJAKON

AKNAY JÁNOS / Megváltó
120×100 cm, akril, merített papír - 2012

Elveszett fiú

A rendőrségi közlemény több újságban is megjelent:

Eltűnt egy 17 éves fiú, Szabad Ádám.

Személyleírása a következő:

183 cm magas, vékony testalkatú.

Szeme kék, haja sötétbarna.

Eltűnésekor szürke pulóvert,

márkás farmernadrágot és sportcipőt viselt.

Magával vitte apja bankkártyáját.

Utoljára az M7-es autópálya

budapesti kivezető szakaszánál látták.

Aki bármit tud róla, jelentkezzék.

Elsőnek egy kamionsofőr hívta fel a rendőrséget:

„Amikor megállított, azt mondta:

mindegy hova, csak el innen!”

Egy pincér szerint féktelenül költekezett,

hivalkodóan szórta a pénzt, ráadásul az italt sem bírta.

Egy lány - éppen előzetes fogságban - azt közölte,

hogy néhány napig együtt csöveztek a Balatonnál,

de aztán továbbutazott.

Egy játékkaszinó tulajdonosa szerint
valósággal körülrajongták kétes múltú barátai.

Valaki látni vélte, amint egy diszkó előtt
biztonsági emberek agyba-főbe verik.

Egy menhely lakója szerint
egy ideig náluk volt ágybérlő,
de oda már elszegényedve érkezett.
„Csak feküdt az ágyon, s valamin nagyon töprengett” – mondta.

Egy bulvárlap megszólaltatta
az elveszett fiú bátyját,
aki így fakadt ki:
„Apánkat ő viszi a sírba!
Én hiába próbálom tartani a lelket az öregemben.”

Egy kereskedelmi tévétől az apát is megkeresték.
De ő nem nyilatkozott.
Csak tette a dolgát, szótlanul és nagyon szomorúan.
Minden hajnalban és alkonyatkor kiballagott a kapuba,
ahonnan messze be lehetett látni az utat.
Majd bement a fiú elárvult szobájába,
szélesre tárta az ablakot: hadd jöjjön be a friss levegő.
Egy vázába virágot rakott.
Aztán újra kiment a kapuba.
Egyik-másik szomszédja már bolondnak nézte.
Ám ő nem törődött vele, egyre csak várta Ádámot.

Egy késő délután aztán megjelent a környéken a fiú.
Borostásan, csontsoványan és viseltes ruhában.
Egy szakadt nejlonszatyort szorongatott.
Csak ott őgylgett a környéken, nem mert közel menni.
Az apa azonban észrevette, és mindent hátrahagyva elébe futott.
Ádám először megrémült,
majd farmerja zsebéből kórházi zárójelentést próbált előhúzni,
ám az apa nem tűrte, hogy fia magyarázkodjon,
szóhoz se engedte jutni.
Zokogva ölelte át a roncsot, majd
így kiáltott fel a járókelők legnagyobb elképedésére:
*„Ez az én fiam meghalt, és feltámadott,
elveszett, és megtaláltatott!”*

2008. október 19.

A damaszkuszi úton

A rendszerváltás idején gyakran hangzott el, hogy „nagy a tolongás a damaszkuszi úton”. Persze, értettük az iróniát: sokan iparkodtak óemberüket úgymond levetve a győztes oldalára kerülni anélkül, hogy bűnbánatuk hiteles lett volna. Valóban sok Saulus bizonygatta magáról, hogy ő már ízig-vérig Paulus. Ők azok, akiket az *István, a király*-ban így jellemez Bródy: „Mindig a győztes mellett álltunk...” Ám ha figyelmesen olvassuk az Újszövetséget, látnunk kell, hogy a damaszkuszi úti dráma eredményeként Pál éppen hogy nem a győztesek, hanem a vesztesek oldalára került.

Üldözőből üldözött lett. A titkos tant képviselő keresztények után szaglászó embervadászból a jézusi értelemben vett emberhalász. Mindez úgy, hogy a damaszkuszi úton látszólag minden összetört, és egy tehetséges ember egy szempillantás alatt tehetetlen roncsná vált.

Az eddigi vezető vezetésre szorult, hiszen Tartzuszi Pál megvakult. Kézen fogva kellett őt továbbvezetni. Tétován rakosgatta lábait. Bizonytalanul tapogatott a levegőben.

Mint vakot vezették be Damaszkuszba. Pedig ő nem így képzelte a bevonulást! Tehetetlen, kiszolgáltatott ember lett – de immár Istennek volt kiszolgáltatva!

Tehetlenné válni ezt jelenti: letenni a fegyvert Isten előtt. Saul megadta magát, nem akart mindenáron győzni.

Pál aztán így vallott erről: *„mikor ellenségei voltunk, megbékél-*

tetett minket az Isten önmagával..." (Róm 5,10) Ebből tudja aztán levezetni az ellenségszeretet keresztény tanítását. Hiszen ha valaki, ő a saját bőrén tapasztalta ezt meg.

Ám ehhez a vesztesek oldalára kellett kerülnie. Bele kellett rokkannia. Úgy, ahogy Jákób is belesántult az Istennel való birkózásba.

Saul azt hitte, hogy a keresztények ellen kell harcolnia, ám valójában Istennel állt harcban. Amíg meg nem kellett adnia magát.

Úgy, ahogy Ady írta: „Uram, háborúból jövök én...” Saul megvakult: „Lecsukódtak bús, nagy szemeim / Számára a világnak, / Nincs már nekik látni valójuk, / Csak Téged, Téged látnak.” Saul emberi roncs lett: „nézd, Uram, nincs nekem lábam, / Csak térdem van, csak térdem.” „S száraz karó a két karom már, / Uram, nézz végig rajtam.” Saul háborúja a fegyverletétellel, majd a békeszerződéssel zárult: „Békíts ki Magaddal s magammal, / Hiszen Te vagy a Béke.”

A bibliai történet azonban nemcsak Saulról szól, hanem a damaszkuszi gyülekezetről is. Akik befogadták addigi üldözőjüket. Ez a keresztény közösség is vizsgázott.

A hóhér és a kiszemelt áldozat testvérré tudott válni.

Ebben volt eszköz az a bizonyos Anániás, aki elment a három napja böjtölő Saulért. Beszédes az utca neve, ahol rátalált: Egyenes utca (ApCsel 9,11). Immár vége a girbegurba utaknak és kerülőknek. Egyenesbe kerülhet az élete.

Amíg üldöző volt, egymaga volt, legalábbis Mészöly Miklós végtelenül magányosnak ábrázolja őt a *Saulus*-ban. Amikor az üldözöttek oldalára került, akkor közösségbe került. Ez a közösség befogadta őt. Nem szégyenítette meg, nem akarta megleckéztetni, hanem egyszerűen mellé állt. Engedte, hogy Saul ellenségéből testvérré váljon.

Így lesz mindez nemcsak Pál, hanem a damaszkuszi gyülekezet megtérésének története is.

2012. április 22.

Istennek lehetséges

A bibliaolvasó Útmutató nemcsak az egyes napokra, hanem az egész évre is kijelöl egy igét. 2009-ben ez így hangzik: *„Ami lehetetlen az embereknek, az Istennek lehetséges.”* (Lk 18,27)

A mondat Jézus és a gazdag ifjú (Lk 18,18-27) találkozásának végén hangzik el. Jól ismert ez az elbeszélés. Egy rokonszenves fiatalember őszinte érdeklődéssel szeretné megtudni az örök életre vezető utat. Elismerésre méltó, hogy az ószövetségi parancsolatokat ifjú korától fogva megtartotta. Még azért is dicséret illeti, hogy tudja, kihez érdemes fordulnia. Jézus – a párhuzamos márki tudósítás szerint – nyilván nem véletlenül kedvelte meg ezt az embert. Lelkesedése és ifjúkori tudásszomja mutatkozik meg abban, ahogy odafut az általa még nem is ismert Mesterhez. Intelligensnek, iskolázottnak látszott. Kellemes volt vele társalogni. Jézus kérges tenyerű tanítványai mellé talán még jól is jött volna egy ilyen „értelmiségi”. Ám a Mester, mint mindig, őszinte volt beszélgetőpartnerével. Nem a számítás vezérelte, és semmiképpen sem taktikázott. Meg kellett mondania neki, a gazdag embernek, hogy egyvalami megakadályozza őt abban, hogy tanítvány legyen. Paradox módon az a fogyatkozása, hogy többlete van. Eddig nyereségesnek hitt vállalkozásáról – vagyis életéről – most azt kell megtudnia, hogy az valójában deficites. Sőt mérhetetlenül el van adósodva. Csődközeli állapotba került. E hír hallatán nagyon elszomorodik az ifjú, ám

alighanem Jézus is mély sóhajok kíséretében mondja: *„Könnyebb a tevének a tű fokán átmenni, mint a gazdagnak Isten országába bejutni.”* (Lk 18,25)

Reményik Sándor *Kegyelem* című versének első fele éppen erről szól. Az emberi erőfeszítésnek és lehetőségeknek korlátai vannak. Lehetnek olyan élethelyzetek, amikor hiába a sírás, az átkozódás. Amikor hiába feszíti meg valaki körömszakadtig maradék erejét. Ha az imádság is csupán emberi erőfeszítés, eget ostromló akarat, akkor az sem ér semmit. Versében a költő így foglalja össze a csúfos kudarcot:

„a lehetetlenség konok falán
zúzod véresre koponyád”

Ennél megrendítőbben aligha szemléltethetnénk a jézusi „lehetetlen az embereknek” mondatot.

Ismerjük ezt az élethelyzetet. Amikor kábán, zúgó fejjel, értetlenkedve vagy éppen lázadozva böngésszük az orvosi diagnózist. Amikor kézbe vesszük az elbocsátásról szóló levelet. Amikor kétségbeesve látjuk, hogy hiába minden emberi próbálkozás, nem tudunk valakit a romlás útjáról letéríteni. Amikor dübörögve hullanak a fagyott rögök a koporsóra.

„Lehetetlen az embereknek” – kíméletlen ez a mondat. De figyeljünk csak! Jézus nem viszi itt le a hangsúlyt! Mintha folytatná! Ez csak egy félmondat volt. Milyen kár, hogy a gazdag ifjú már szomorúan és kétségbeesve távozott. Talán mi, akik ma szeretnénk Jézus tanítványai lenni, még meghalljuk a folytatást. Mert a pokoli szavak után mennyei üzenet következik: „Istennek lehetséges”!

Ami Bábelben lehetetlen volt, az pünkösdkor lehetséges lett.

Amit a kővel lepecsételt sír felé ballagó asszonyok húsvét hajnalban lehetetlennek tartottak, az az angyalok számára lehetséges volt. Magunkat saját hajunknál fogva kihúzni a mocsárból: lehetetlen. De Isten – Luther szavával – mint egy Herkules, kiemelhet minket onnan. Ezotériával és emberi praktikákkal lehetetlen, kuruzslással és ráolvasással lehetetlen, önszuggesztióval és önmegváltással lehetetlen – de felülről kapott segítséggel lehetséges. *„Ami lehetetlen az embereknek, az Istennek lehetséges.”*

2009. január 4.

Az atyafiak együtt

Több helyütt is megnéztem a 133. zsoltárt, ám bevallom, hogy mind a héber eredetiben, mind a különböző fordításokban valami mást találtam: az atyafiak együtt vannak, együtt élnek, együtt lakoznak. Talán még Hajdók János ihletett zsoltárfordítása áll legközelebb Sumonyi Zoltán változatához; ez az egykor papnak készült nagyszerű, régi vágású tanárember (szegénynek oroszt kellett tanítania nekem egy józsefvárosi általános iskolában, a „nyóckerben”) így fordítja e sorokat: „ha a testvérek összhangban élnek”. Ez pedig már közel kerül az együtt muzsikálás szép költői képéhez. Ennyi művészi szabadság megengedhető Sumonyi Zoltánnak is, és nyugodtan mondhatjuk, hogy mily gyönyörűség, amikor az atyafiak együtt muzsikálnak.

A közelmúltban egy nyíregyházi esküvőn személyesen is meg tapasztalhattam ennek a sornak az igazát: a menyasszony hét és a vőlegény öt testvére muzsikált és énekelt gyönyörűen együtt... A közismert verssorok is megelevenedtek ott és akkor:

„Mindenik embernek a lelkében dal van,
és a saját lelkét hallja minden dalban.
És akinek szép a lelkében az ének,
az hallja a mások énekét is szépnek.”

De azért az eredeti zsoltárszöveg is gazdag üzenetet hordoz: szép és gyönyörűséges, ha a testvérek egyetértésben élnek, együtt la-

koznak. Ez pedig, úgy látszik, mégiscsak legitimálja Sumonyi Zoltán fordítását, hiszen a szó nyilván a szimfóniában, vagyis az együtt zenélésben, a muzsikálásban él tovább.

Mindez érvényes a keresztény közösségekre is. Pál apostol így vázolja a kakofóniának ezt a jelenségét: *„Amikor ugyanis irigység és viszálykodás van közöttetek, nem testiek vagytok-e, és nem emberi módon viselkedtek-e? Ha az egyik ezt mondja: »Én Pálé vagyok«, a másik pedig azt: »Én Apollósé«, nem emberi módon beszéltek-e? Hát ki az az Apollós, és ki az a Pál? Szolgák csupán...”* (1Kor 3,3-5). Parafrazisában Sumonyi Zoltán átdolgozta – mai áthallásokkal – ezt az igeszakaszt is: *„A pártok széjjel ne szedjenek...”*

Hol kezdődik a jézusi szümphónia, vagyis az emberek Istennek tetsző egyetértése? A gyülekezetben. Két ember közösségében és összhangjában a családban. Anya és leánya, apa és fia vagy éppen két testvér között. Nagyszülő és unoka, anyós és meny viszonyában. Milyen szépen ír erről *Két nyárfa* című versében Kányádi Sándor:

„Én sem volnék, ha nem volnál,
Ha te hozzám nem hajolnál.
Te sem volnál, ha nem volnék,
Ha én hozzád nem hajolnék.”

Nem mindegy, hogy miben értünk egyet. A zsványok is összefognak, a bűnözők is összezsicsizoltan „működnek”. A szümphónia ezt jelenti: két ember egyet gondol, egyet érez, egyet kér... Összhang lehet a kérdésben is, hiszen Jézus imádkozni tanít: az ő nevében kell kérni!

Gazdag tartalmat rejtene ez a sorok: *„Mily gyönyörűség, ímé, lásd, amikor az atyafiak együtt muzsikálnak!”* Egy miskolci élményem, de még a '60-as évek közepéről: akkor költöttünk oda a

dunántúli kis faluból, Csögléről. Elsős koromban énekkaros lettem, és nagy lelkesen fújtam az éneket. A mellettem ülő fiú azonban – ma is emlékszem a nevére, Fázold Henriknek hívták – többször és egyre ingerültebben rám szólt: „Fals! Fals, amit énekelsz!” Több se kellett nekem, a faluról felkerült gyerekeknek, annál bőszebben énekeltem tovább. Meg akartam mutatni a városi ficsúrnak, hogy én is vagyok valaki. Azt hittem ugyanis, hogy a fals azt jelenti: falusi...

Vallom: elsősorban nem a zenei tisztaság, hanem a szív szándéka hozza létre a jézusi szümphóniát.

2009. július 26.

Mikulás

Erre megkérdezte tőlük: Hát ti kinek mondotok engem?

Előállt az egyik tanítvány, és üdvözült mosollyal ezt mondta: Te vagy *Santa Claus*, kétség nem fér hozzá. Felismerlek pirospozsgás, joviális alakodról, kedves kis pocakodról, rövid, prémmel szegélyezett kabátodról.

Ő ismét föltette a kérdést: Hát ti kinek mondotok engem?

Egy usankás tanítvány válaszolt most leggyorsabban: Bátyuska, daragoj bátyuska, mindenki tudja, hogy te csakis a *Gyed Maróz* lehetsz. Más nyelveken ezt úgy mondják, hogy Fagy Apó. Kicsit korán jöttél, hiszen szilveszterre vártunk jóságos kísérelővel, Sznyegurocskával, azaz Hópelyhecskével együtt. Mindig ti hozzátok a fenyőfát és az ajándékokat.

Úgy látszik, ezzel a válasszal sem volt teljesen megelégedve, hiszen ismét megkérdezte: Hát ti kinek mondotok engem?

Egy megtermett szőke tanítvány vette át a szót, és hangjában némi sértődöttséggel ezt mondta: van, aki még nem ismerte fel benned az egyetlen *Joulupukkit*, aki rénszarvasok vontatta szánon érkezik Lappföldről? Pedig a Nokia mellett te vagy a mi legfőbb reménységünk, ennek érdekében dolgoznak piárosaink éjt nappallá téve. A föld minden tájáról lehet hozzád leveleket küldeni, és ilyenkor december elején minden híradóműsorban amolyan kis színesnek számít, hogy megérkeztél, még Magyarországra is.

Erre aztán elege lett a sok próbálkozásból, és így kezdte őket tanítani:

Nem ismertek engem, elmondom hát, ki vagyok. Egy kisázsiai város, Myra püspöke. Nem tagadom, van némi igazság a rólam keringő történetekben, pedig azt szerettem volna, ha személyem titokban marad. Tény és való, hogy egyszer hallottam egy apáról, aki nagy szegénységében nevelte három leányát, ezért ajándékot dobtam be az ablakukon. Egyszer meg kalózosok támadták meg városunkat, blokád alatt tartottak minket. Szabadságot csak abban az esetben ígértek, ha gyermekeinket átadjuk nekik, hogy rabszolgaként magukkal vihessék őket. Kétségbeesésemben a templomba siettem. Egy nagy zsákban összegyűjtöttem a kegytárgyakat, és azt átadtam a gonosztevőknek. Erre aztán továbbhajóztak, én pedig egy lecsupaszított, szegényes templomban miséztem. De boldog voltam, mert gyermekeink megmenekültek. Ezért örülök annak, ha énám is hivatkozva megajándékozzátok a gyermekeket. Hogy tényleg szent volnék? Nem is tudom. Higgyétek el, nem ez a fontos. Egyet mindenestre tudnotok kell. Én már nem élek. Éppen december 6-án léptem ki a földi létből. Tudjátok, a mi köreinkben nem a születésnapokról, hanem a halálévfordulóról szokás megemlékezni. Ismerek viszont valakit, aki egészen biztosan él. Amikor a szegényeken segítettem, akkor őt próbáltam követni. Tőle kaptam jó ötleteket és erőt, bátorságot. Talán a legendásnak mondott derűmet is neki köszönhetem. Mondom, emlékezzetek rám, de csak benne higgyetek. Figyeljete csak! Ez az ő hangja! Halljátok? Most ő kérdezi: *„Hát ti kinek mondotok engem?”* (Mt 16,15)

2011. december 4.

Erőtlenség által

A világ közel száz országában olvassák rendszeresen a Bibliát az úgynevezett *Losungen* alapján, amely magyarul bibliaolvasó *Útmutató* címen jelenik meg. Ebben nemcsak minden napnak, hétnek és hónapnak, hanem esztendőnek is megvan a kijelölt szentírási igéje. 2012-ben szerte a világban egy Pál apostolnál olvasható mondat alapján próbálunk tájékozódni: „Az én erőm erőtlenség által ér célhoz.” (2Kor 12,9) Az apostol úgy örökíti ránk ezt a mondatot, mint amit ő - élete egy válságos szakaszában - vigaszként kapott a feltámadott Jézustól. Erő a gyengeségben.

Jézus önmagáról mondja ezt. Néhány nappal vagyunk csak túl karácsonyon, ahol valóban láthattuk ezt: a hatalmas Isten fia istállóban jött a világra. Szülőszoba a trágyán, barmok között. És „Jézus ágyán nem volt paplan, jaj, de fázott az ártatlan”. Ám az ő ereje éppen ebben az erőtlenségében nyilvánult meg. Mint ahogy a felnőtt Jézus is merte vállalni gyengeségét. Fáradtan és elgyötörtén roskadt le a sikári kúthoz, és egy samaritánus asszonytól kért inni. Ő, aki világokat tartott kezében és csillagokkal labdázott, elcsigázottan zuhant le a kút kávjára. Máskor meg kimerülten aludt a csónak mélyén, amikor tanítványai a viharral küzdöttek. Nem szégyellte gyengeségét, amikor sírt barátja, Lázár haláláról értesülve. És ereje erőtlenségben nyilvánult meg, amikor a golgotai kereszten a testi és lelki fájdalmak közepette vette magára mások bűneit.

2012 igéje a mi emberi korlátainkra is utal. Nem kell szégyellnünk

gyengeségünket. Amikor fogytán az erőnk. Estére ólmos fáradtság lesz úrrá rajtunk, és kimerülten zuhanunk az ágyba. Amikor fel sem tudunk onnan kelni, mert betegek vagyunk. Amikor kezünk-ből a tárgyak, fejünk-ből, mint rostán át, a gondolatok hullanak ki. A korinthusi levélből tudjuk, hogy Pál, a népek apostola ismerte a gyengeségnek ezt az állapotát. Tövis adatott a testébe, és folyamatosan gyötörte őt a Sátán angyala. Ezért háromszor kérte az Urat, hogy a kísértő távozzék el tőle. Ekkor kapta Jézustól ezt a vigasztaló üzenetet: *„Elég neked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által ér célhoz.”*

Mivel mind Jézus, mind Pál apostol tudott gyenge lenni, mintegy megszentelődött az erőtlenség. Ezért egy olyan világban, amely újra és újra az erőseknek kedvez, mi vegyük észre az erőtlent. Akinek, Jézushoz hasonlóan, nincsen ágyán paplan, sőt akinek már ágya sincsen. Aki elveszítette munkáját, szeretteit, hitét. Aki az örök vesztes. Akinek senki sem kíván ma boldog új évet, aki napról napra tengeti életét. Akit magára hagynak pártok, és akit nem képviselnek a szakszervezetek. Ám akihez mélyre hajol a feltámadott Jézus, és ezt mondja neki: *„Elég neked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által ér célhoz.”*

Így kívánok áldott új évet minden hallgatónak: erőt az erőtlenségben.

2012. január 1.

Megadóan Isten oldalán

Minden vallás szükségesnek tartja az Istennel való viszony rendezését. Pogány kultuszokban ez mindig a haragvó istenség kiengesztelését jelenti, áldozatokon keresztül. A keresztyénségben ez másként van. Pál apostol így ír a Második korinthusi levélben: Isten *„megbékéltetett minket önmagával Krisztus által, és nekünk adta a békéltetés szolgálatát.”* Ezért *„Krisztusért kérünk: Béküljete meg az Istennel.”* A különbség mérhetetlen: ezek szerint Isten már megbékélt, és azt várja, hogy az ember is tegye le a fegyvert. Nem az Istent kell megbékíteni, hanem az embert. Mert ő még mindig harcban áll, nem véve tudomást arról, hogy Isten kitűzte a fehér zászlót. Ez az ember hasonlít azokhoz az egykori japán katonákhoz, akik évtizedekkel a világháború után is a dzsungelben bujdosnak még, fegyverrel a kézben.

Isten kiengesztelődött, Krisztusban megbékéltette magával a világot, ezért most már nekünk is le kell tennünk konokságunk, hitetlenségünk és önzésünk fegyvereit. Az említett pogány rituálékban mindig áldozatbemutatás szükséges az isten és az ember közötti béke helyreállításához. A mi esetünkben is megtörtént ez az áldozat, de egészen egyedülálló módon nem az ember mutatta be, hanem maga az Isten, amikor egyszülött fiát, Jézust a golgotai kereszten feláldozta. E kereszt jegyében lehet békességünk, s így bízva ránk Urunk – a békességszerző Krisztus követeként – a békéltetés szolgálatát.

Először önmagammal kell megbékélni. A József Attila-i „én nem tudtam, hogy annyi szörnyűség / barlangja szívem” felismerés szorongással, békétlenséggel és mélységes meghasonlással járhat. Ám nem szükségszerű, hogy énünk darabokra hulljon.

Mindez azonban nem megy – másodikként – a felebaráttal való megbékélés nélkül. Sokszor ez a nehezebb. Hiszen a másik talán undok, erőszakos vagy éppen sikeresebb, szebb, mint én. Békéljünk meg egymással, felejtünk el régi sérelmeket. Legyen már béke az Olajfák alatt és a Duna táján, tízemeletes panelban és az ország házában.

Végül a harmadik dimenzió. Az önmagunkkal és a másik emberrel való megbékéléssel lehet csak teljes az Istennel való békénk. Ezt talán hosszas vívódás, perlekedés előzi meg. Ady is összetépte egyszer a Bibliáját. Lázadásában Isten nevére a „nincsen” szót rímeltette. Ám egyszer csak le tudta írni, hogy ő Istenhez hanyatló árnyék... Zelk Zoltán, egy kacskaringós, sokáig istentagadó utat bejárt költő élete végén, ágyhoz kötötten, ezt a rövid verset írta:

„Barátaim azt hiszik, hogy fekszem,
nem tudják, már járni tanulok
megadóan, Isten oldalán.”

Akkor már csak Pál apostolt idézem újra a Második korinthusi levélből: Isten *„megbékéltetett minket önmagával Krisztus által, és nekünk adta a békéltetés szolgálatát.”* Ezért *„Krisztusért kérünk: Béküljetek meg az Istennel.”*

2012. február 26.

Nincs itt maradandó városunk

Az esztendő utolsó napjai egy költözéshez hasonlítanak. Rendszerezünk, összepakoljuk dolgainkat, számba vesszük, mit tudunk magunkkal vinni, kitől kell még elbúcsúznunk, milyen ügyeket kell még lezárnunk, majd szépen betesszük magunk mögött az ajtót, és ráfordítjuk a kulcsot arra a házra, amelynek homlokzatán a 2012-es szám áll.

„*Nincsen itt maradandó városunk...*” – olvassuk az Újszövetségben, a Zsidókhöz írt levél 13. részében (14. v.). Korunkban – szociológusok kifejezésével – nagy a társadalmi mobilitás. Amíg évszázadokkal ezelőtt előfordult, hogy egy család nemzedékeken keresztül ugyanazon a helyen lakott, és emberek talán éveken át ki sem mozdultak falujukból, addig ma mind gyakrabban változtatják lakóhelyüket az emberek. Sokunk fülében cseng, ahogy Cseh Tamás a '70-es években énekelte Bereményi Géza sorait:

„Költözöm, autóra hordják mindenem.
Elmegyek, ez a lakás már nem lesz a lakásom nekem.
Költözöm, van ki- és bejelentő lapom.
Elmegyek. A régi lakást most itt hagyom...”

Az emberek többnyire nem jókedvükben változtatják lakóhelyüket, hanem a megélhetés kényszere, munkalehetőség keresése vezérli

őket. És akkor még nem is szóltunk azokról a tömegekről, akik a világ számos országában környezeti katasztrófák vagy politikai fenyegetettség miatt hagyják el lakóhelyüket.

Jézusnak sem volt a földön maradandó városa, hiszen a rókáknak barlangjuk volt, az égi madaraknak fészük, de az Emberfiának nem volt hol lehajtania fejét. Pál apostol is így ment egyre tovább a missziói utak keretében.

„*Nincsen itt maradandó városunk...*” Egy apokrif evangélium Jézusnak egy ilyen találó mondását őrizte meg: „A világ csak híd, menj át rajta, de ne építs rá házat!”

A „*nincsen itt maradandó városunk*” kezdetű mondat aztán ezekkel a szavakkal folytatódik: „*hanem az eljövendőt keressük*”. Keresztelő János még ezt kellett, hogy kérdezze Jézustól: „*Te vagy az eljövendő, vagy mást várjunk?*” (Mt 11,3) A történetek igazolták, hogy benne beteljesült a remény, és vele (Jézussal) kezdetét vette Isten országának története. Igazi és végső elköltözésünk majd az lesz, amikor ott, a mennyei hajlékban leszünk. Addig - ki- és bejelentőlappal vagy anélkül - változtathatjuk otthonunkat, költözhetünk át akár egy 2013-asnak nevezett esztendőbe, még mindig csak ezen az oldalon, a nem maradandó városban vagyunk, ideiglenes bejelentővel. De tudatosítanunk kell, hogy mi az eljövendőt keressük. Amikor kettes után nem hármas jön, hanem a végtelen. Amikor már nem leszünk tér és idő keresztjévé feszítve. Amikor már nem vendégek vagy albérlők leszünk egy szűkös házban vagy akár egy tágas térben, hanem igazi otthonunkban lehetünk, és egy hatalmas asztalt ülhetünk mindnyájan körbe. Az esztendő végén ezért Pilinszky Jánossal együtt könyöröghetünk azért, hogy helyet foglalhassunk már most egy rövid időre annál az asztalnál, amelyet Jézus az öröklétre ígért. Tudván tudjuk, hogy ott „nem lesz

többé se ellenség, se barát, se vér szerinti rokonság, se szülő, se feleség. Mindenki mindenkije lesz mindenkinek, áthatva az Atya, a Fiú és a Szentlélek egyetemesen beteljesült ígéretétől. Ennél az asztalnál mindenkinek akad egy szék, s mindenki a maga eleve kijelölt, ezerszer áldott helyére kerül – annyi vita, helycsere és zűrzavar után.”

2012. december 30.

A samáriai asszony

Nyári hőségben különösen törekednünk kell arra, hogy bőségesen vegyünk magunkhoz folyadékot. Bizony, még a Bibliában is szó van szomjúságról, a kiszáradás veszélyéről és arról, hogy eleget kell inni. Persze mondanom sem kell, hogy ennek metaforikus tartalma is van. János evangéliumának negyedik részében olvasunk Jézus és samáriai asszony találkozásáról egy kútnál. „Szomjas vagyok és fáradt...” – ez jellemzi Jézust. Ezért inni kér az asszonytól. Az ártalmatlannak tűnő kéréssel az ő háromszoros határátlépésének lehetünk a tanúi. Akitől Jézus segítséget kér, az először is samáriai, másodsor is nő, harmadszor pedig feslett életű.

Nem nehéz kitalálni, hogy az asszony miért déltájban, szieszta idején megy vízért. Nyilván azért, hogy ne találkozzon senkivel. Így most csak a nap tüzel rá, úgy viszont a szégyen égetné. Napról napra így tesz, megszokta már ezt az utat, ezt az életet, ezt a sorsot.

Figyeljük akkor Jézus módszerét. Úgy olvassuk, hogy Jézus leült a forrásnál. Ez pedig – túl a fáradságon, mert bizony még Jézus is lehetett elcsigázott – az állandóságot és a stabilitást jelenti. Nem fél lábon állva, sietősen mond valamit.

József Attila nem véletlenül írja: „Ülj le közénk, / és kezd el a mesét szépen” (*Thomas Mann üdvözlése*). Gyakorló apaként ismerem azt az érzést, amikor odaülhetek egy gyerek ágya szélére, aki várja a mesét. Ilyenkor nem szabad kapkodni. Nem lehet szemem sarkából a tévét nézni. Teljesen ott kell lennem, testestül-lelkestül. Ugyan-

így oda kell ülnünk egy beteg ágya szélére. Nem siethetünk. Csak ülünk, és fogunk egy kezét, simogatunk egy arcot. Vannak olyan nagyszívű emberek, akik oda tudnak ülni a hajléktalanok mellé az aluljáróban, így is közösséget vállalva velük. Vagy eszembe jut egy evangélikus ifjúsági ének: „Telepedj mellém, Istenem...”

Az így kezdeményező és az asszonyra időt szánó Jézus aztán rátapint az ő élete válságára. Olvasóként betekintést nyerhetünk az ő magánéleti krízisébe: öt férje volt már, és akivel most együtt él, az nem a férje. Ez a sors kísérte és kísértette őt. Nem lépheti át saját árnyékát.

Jézus az élő vizet ígéri. Ami a képekben gazdag keleti nyelvben elsősorban a forrást jelenti. Itt azonban további meglepetést tartogat Jézus: ő nem egyszerűen valami titkos forrásvizet ismer, hanem annál sokkal többet tud nyújtani. Az élő víz a Szentlélek ajándéka. Aki a forrásból iszik, az megszomjazik újra. Ha nem iszik eleget, könnyen kiszárad. Ám aki a Lélek ajándékát kapja, az nem szomjazik meg soha, sőt másokat is felüdít. A Biblia archaikus nyelven szólva: belsejéből élő víznek forrásai fakadnak.

Nevezhetjük ezt újjászületésnek, megtérésnek. Ez történik a samáriai asszonnyal is a Jézussal való találkozás nyomán. Aki - lássatok csodát - mégiscsak megszabadulhat múltjának terhétől, átlépheti saját árnyékát. Hogy miként? Úgy, ahogy egy kisgyerektől hallottam egyszer, aki így szólt édesanyjához: „Vegyél le az árnyékomról!”, vagyis azt kérte: „Emelj föl!”

Az újjászületés ezt is jelenti: Jézus lehajol hozzánk. Aztán fölemel. Levesz az árnyékunkról. Magasba emel.

Ott, a magasban aztán igazán átélhetem a határtalanság érzését. Újjászülethetek, Isten által irányított, élő vízzel megáldott ember lehetek, akit Jézus levett az árnyékáról és fölemelt. Aki nem marad már a bűne foglya, hanem megtapasztalja a megtérés örömét.

2013. július 7.

Megrepedt nádszálak

Ézsaiás egyik próféciája az Úr szolgájáról szól, aki „*nem kiált, nem lármáz, nem hallatja szavát az utcán*” (Ézs 42,2), akiben az Úr a maga lelkével ajándékozott meg és akiben ő gyönyörködik. Az Újszövetség fényében azt valljuk, hogy a prófécia Jézusban teljesedett be. Ő nem uralkodni jött, hanem szolgálni. Megmosta tanítványai lábát. Kötényes Istenként járt a földön. Aztán a köténytől is megfosztva egyetlen ágyékkötőben feszítették keresztre, vagyis a rabszolgák halálát szenvedte.

És ő azt mondta, hogy róla, a szolgáról vegyünk példát. Hozzá hasonlóan mi is mossuk meg a másik lábát. Tegyük kezünket lázas homlokokra, ahogy ő is meggyógyította Péter anyósát. Irgalmas samaritánusként hajoljunk le a félholt emberhez, még akkor is, ha összeszennyezzük magunkat. Vállaljunk közösséget a kiközösítettel, ahogy ő is megmentette az asszonyt, akit a képmutató farizeusok meg akartak kövezni. Jézusban szolgává lett az Isten. Tehát egy szolgát követünk. Ráadásul egy olyan világban, amely alapvetően a hatalomról szól, és amelyben mindenki uralkodni akar. Az éppen 100 éve született magyar költő, Weöres Sándor egy versében így ír: „Szolga csak egy van, az Isten, és uraktól nyüzög a végtelenség.”

Erről a szolgáról azt mondja Ézsaiás: „*a megrepedt nádszálát nem töri össze, a füstölgő mécsest nem oltja el.*” (42,3) A törött nád értéktelen, eldobható kacatnak számított. Használhatatlannak, hiszen írni nem lehetett vele, ráadásul megsebezhetette az embert.

A füstölgő mécsesek sem töltötték be rendeltetését. Csak bosszúságot okozott, mérgezte a levegőt.

Isten nem dobja el az értéktelennek tartott nádszálat. Nem is tör pálcat az ember fölött. Nem dob el senkit, mint egy Túró Rudi-papírt, mint egy használt papír zsebkendő.

Jézus számára nincs értéktelen élet. Ő nem azért szeret valakit, mert az értékes, hanem éppen azzal tesz valakit értékessé, hogy szereti őt. Az idős, magatehetetlen embert, a hidrokefál gyermeket, a családi erőszak elől elmenekült anyát és leányát, a hajléktalant.

Az elmúlt napokban egy magyarországi településen nagy riadalmat keltett a hír, hogy egy pályázat keretében lakóotthonokba fogyatékosokat kívánnak költöztetni. „Ne telepítsék őket normális emberek közé”, „elriasztják a turistákat”, „nem nyújtanak szép látványt” – hangzottak a velük kapcsolatos érvek. Tudomásom szerint időközben elcsitult a vihar, és csak rájöttek arra az ellenzők is, hogy a fogyatékosoknak is van méltóságuk. Hívó emberként még azt is valljuk, hogy ők is Isten képmásai. Jézus, a testté lett Isten a fogyatékosok arcát is hordta.

Az egyház szolgálata csakis akkor hiteles, ha közösséget vállal a megalázottakkal. Jézus erre adott példát. Ha ő nem törte el a megrepedt nádszálat, és nem oltotta el a füstölgő mécsest, akkor mi milyen jogon zárkóznánk el a sérültek és a megalázottak elől?!

2013. szeptember 29.

Jézus gyermekei

Ha *„olyanok nem lesztek, mint a kisgyermekek, nem mentek be a mennyek országába”* – mondja Jézus (Mt 18,3). Mennyiben lehet egy gyermek Isten országának a jele? Miért is éri őt ilyen nagy tisztesség?

Elsősorban azért, mert ő alapvetően kiszolgáltató. Esendő, akit a segítségkérés és a kinyújtott üres tenyér jellemez. Aki rászolgál arra a „*lelki szegény*” kifejezésre, akié – amint azt a Hegyi beszédből tudjuk – Isten országa.

Másodszor azért teszi Jézus a gyerekeket Isten országa mércéjévé, mert nekik aztán végtelen a fantáziájuk. Az ő birodalmuk nem a „*van*”, hanem a „*lehet*”. Isten országa titka pedig éppen ebben a távlatosságban rejlik.

Harmadszor: a gyermek őszinte. Andersen meséje szerint kizárólag egy kisgyermek mer felkiáltani: *„A király meztelen!”* József Attila is így beszél egykori gyermek önmagáról: *„Én még őszinte ember voltam, / ordítottam, toporzékoltam...” (Mama)*

Negyedszer azért lehet a gyermekeké Isten országa, mert ők tudnak kérni. Az ezüsthajú költő, Nagy László így ír *Adjon az Isten* című versében: *„nekem a kérés / nagy szegyen, / adjon úgy is, ha / nem kérem...”*

Ötödszor: a gyermek tud kérdezni. A filozófus Jaspers szerint a gyermeki rácsodálkozás minden filozófia ősforrása, kezdete! Egy gyermek kérdezősködése a világról azonos a legnagyobb gondol-

kodók kérdéseivel. Szerinte „minden gyermek Platónnak születik, csak később oltja ki magában a csodálkozás világosságát az önáltató bizonyosság, a lemondó cinizmus vagy a rosszul értelmezett tudás helyi fényével”.

Hatodszor azért lehet a gyermekeké Isten országa, mert ők tudnak sírni. A felnőtt vagy rejtegeti könnyeit, vagy egyszerűen már képtelen a sírásra. Pilinszky János megrendítő képe azt fejezi ki, hogy az üdvösségben, a mennyei lakomát megelőzően már nem lesz szégyen a sírás, sőt az hozza el az igazi katarzist: „Sírásunk felszabadítja a tengert, mielőtt asztalhoz ülnénk.” (*Mielőtt*)

Jézus maga is volt gyermek. Csak talán benne felnőttként is megmaradt ez a lelkület, hiszen ő mindvégig kiszolgáltatott, ugyanakkor végtelen fantáziájú volt, jellemezte az őszinteség, tudott kérni, kérdezni és sírni. És imádkozni, gyermeki lelkülettel. Amikor a kereszten szenvedve így suttogott: „*Atyám, a te kezébe teszem le az én lelkemet*” (Lk 23,46), akkor a zsidó kisfiúk esti imádságát mondta. Mintha ma valaki ezekkel a szavakkal lépne át a halálba: „Én Istenem, jó Istenem, becsukódik már a szemem...”

A vidám, felszabadult gyereknapon ezt is tudatosítanunk kell. Ez a mindhalálig gyermekllelkületű Jézus ezt is mondta: „*Engedjétek hozzám jönni a kisgyermekeket, és ne akadályozzátok őket, mert ilyeneké az Isten országa.*” (Lk 18,16)

2011. május 29.

Az egyház gyógyulásáért

Októberben, a reformáció hónapjában világszerte megemlékezünk arról, hogy Luther Márton kiszögezte híres 95 tételét a wittenbergi vártemplom kapujára. E közel 500 évvel ezelőtti esemény mellett arról is szólnunk kell, hogy éppen 50 évvel ezelőtt nyílt meg a II. vatikáni zsinat. Vallom, hogy mindkét esemény az egyház gyógyulását szolgálta.

Mert az egyház sokszor beteg. Mindenekelőtt hiányzik az *egészsége*, vagyis részekre van szakadva. Botrány, kóros állapot az egyházak megosztottsága! Pedig nem így született az egyház – olvassunk csak utána a Cselekedetek könyvében, hogy az első keresztyények mennyire „egy szívvel, egy lélekkel” (ApCsel 1,14) voltak együtt.

Amolyan gyerekbetegséggént jelentkezett az egyházban az állandó követelődés és uralomvágy. Középkorúan – azaz a középkorban – súlyos, hosszan tartó betegsége volt: bizonyos hatalmi téboly lett úrrá rajta, ám a jegyzet elején említett orvos, doktor Luther Márton kezelésbe vette. Némelyek szerint ez sokkterápia volt, mások úgy vélik, hogy a kezelést soha nem szabad abbahagyni, különben visszaesne. Ezt követően is olykor fertőzést kapott, és bizony intenzív gyógymódra volt szüksége, mégpedig erős evangéliumi antibiotikumkúrára. Volt, hogy elhanyagolta betegségét: lábon hordott ki kisebb lelki influenzákat, ám így talán környezetét is megfertőzte. Olykor külső hatások döntötték ágynak.

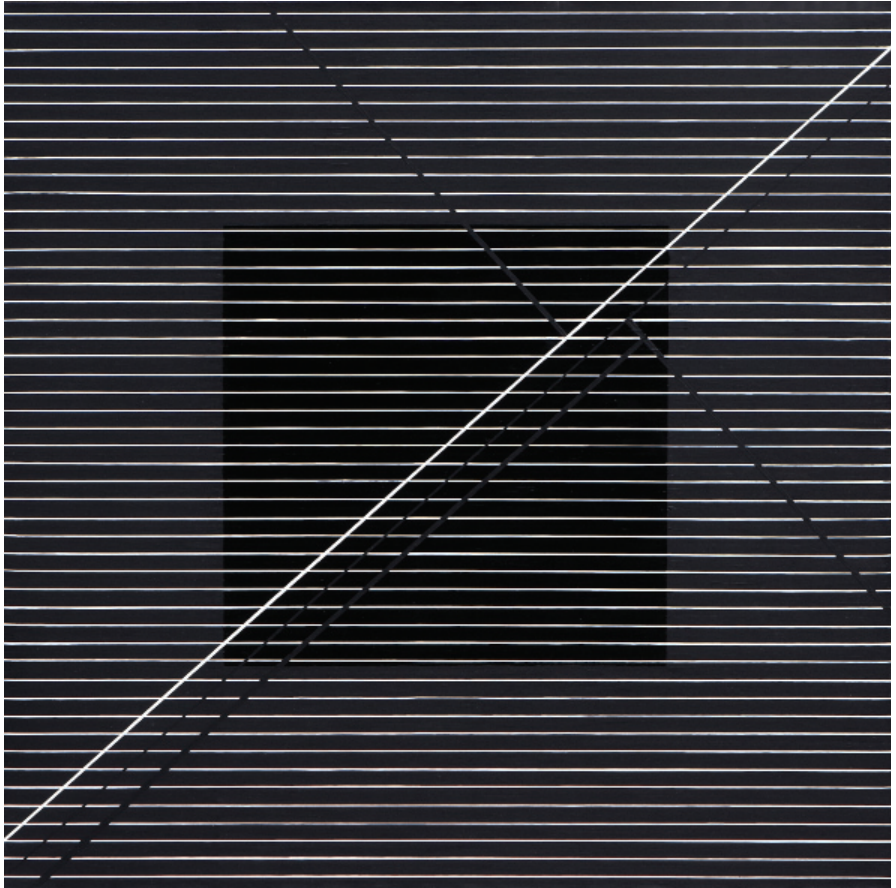
Van, aki azt állítja: végelgyengülésben szenved. De hiszen nem

olyan idős, még alig kétezer éves... Az örökkévalóság távlatai között ez igazán nem számít kornak. A *Jelenések könyvében* a feltámadott Jézus állapítja meg a diagnózist a beteg laodíceai gyülekezetéről: „*te vagy a nyomorult, a száználmas és a szegény*” (3,17), majd ugyanő meghatározza a terápiát is: „*végy gyógyító írt, hogy bekend a szemed, és láss!*” (3,18)

Az evangéliumban számos történetet ismerünk arról, hogy Jézus beteget gyógyít. Hiszem, hogy a beteg egyházat is meggyógyíthatja. Amikor ő meggyógyít egy bénát, akkor előbb megbotránkozottat módon ezt mondja neki: „*Ember, megbocsáttattak a te bűneid!*” (Lk 5,20) Majd így szól hozzá: „*Kelj fel, és járj!*” Jézus szava bűnvallásra késztet. Talán úgy, ahogyan Dietrich Bonhoeffer utóbb mártírrá lett teológus ír az *Etikájában*: „Az egyház igehirdetése (...) nem volt kellően nyílt és meggyőző”; „ezért az egyház megvallja féltékenységét, a nehézségek előli kibúvásokat, veszedelmes engedményeit”; „gyakran megtagadta őrállói és vigasztalói feladatát.” Bonhoeffer, az evangélikus lelkész a híveket a bűnvallók közösségébe hívja. Hiszem, hogy mi is és ma is meghallhatjuk: „*megbocsáttattak a te bűneid.*” És valósággá válik: „*Kelj fel, és járj!*”

Vagyis van esély az egyház gyógyulására, köszönhetően az 500 évvel ezelőtti reformációnak és az 50 éve kezdődött II. vatikáni zsinatnak, legfőképpen pedig annak a Jézusnak, aki gyógyító orvosa protestánsnak és katolikusnak egyaránt.

2012. október 14.

KÖZÖS ÜGYEINK

KONOK TAMÁS / Vonalmozgások
100×100 cm, akril, vászon - 2012

Kihűlt szeretet

Ezen a télen eddig hetvennyolcan fagytak meg ebben az országban – üt szíven a legfrissebb hír. A holnapi újságokban talán még nagyobb szám jelenik meg, és hétről hétre sikerül majd növelni ezt a halálos rekordot. Eddig hetvennyolcan. Nemcsak olyanok, akik éjszakai részegségükben lebuckáztak a vasúti töltésen, ahol aztán senki nem találhatott rájuk, hanem olyanok is, akik az aluljáróban, egy-egy alkalmi faházban emberek között voltak. Egy idős házaspár kihűlt tetemére a postás talált rá. Nem voltak alkoholisták, egyszerűen csak nem jutott nekik tüzelőre. József Attila 1922-ben írt verse ma is aktuális: „Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni, / hogy melegednének az emberek.” Ám egyre kevesebben vannak, akik észreveszik, hogy a másik didereg. Ki-ki legfeljebb önmaga biztonsága érdekében kuporog a szerinte csakis őt megillető tűz mellé. Hiányzik a szolidaritás, az összetartozás érzése. Felszegett fejjel, konokul mondjuk a kaini mondatot: *„Talán őrizője vagyok én a testvéremnek?”* (1Móz 4,9)

A karácsonyi-vízkereszti ünnepkörben élve még nem feledhetjük, hogy annak a közénk érkezéséről hallottunk, aki ezt mondta: Igen, őrizője vagyok a testvéremnek. Akkor is, ha nem érdemli meg, akkor is, ha azzal magam kerülök rosszabb helyzetbe. Ugyancsak József Attila írt megrendítő módon erről a karácsonyi Jézusról: *„S az újszülött rügyező ágakkal / Lángot rak a fázó homlokok mögé”* (Karácsony).

Jézus ismerte a számkivetettek, hajléktalanok és menekültek sorát. A betlehemi származású Józsefnek Augustus császár közigazgatási reformja jegyében kellett várandós feleségével, Máriával a maga városába mennie. Aztán nem volt elég, hogy a gyermek egy istállóban született, de a hatalmat képviselő Heródes bosszúja miatt a családnak idegen földre kellett menekülnie. Mit húzták-vonták azt a szegény gyermeket! János evangéliuma szerint Jézus *„saját világába jött, és az övéi nem fogadták be őt”* (1,11). A világosság azért érkezett el, hogy eloszlassa a sötétséget, de a mérhetetlen sötét el akarta nyelni a világosságot. A felnőtt Jézus ezért maradt sokszor hontalan és otthontalan. Ezt mondta önmagáról: *„A rókáknak barlangjuk van, és az égi madaraknak fészkek, de az Emberfiának nincs hova fejét lehajtania.”* (Lk 9,58) Ezért hol az olajfák alatt aludt, hol egy csónakban a Genezáret-tó partján. Tanítványait csavargónak tartották, őt magát jött-mentnek, amolyan bozognak. Számkivetett volt, mégis a másikkal, a szenvedőkkel törődött. Nem iszonyodott a leprásoktól. Meggyógyította a beteget, felszárította a könnyet, vigasztalt és hitet ébresztett. Amikor haláltusáját vívta, nem saját fájdalommal volt elfoglalva, nem is az őt köpködő pribékekre figyelt, hanem a kereszttal alatt síró édesanyját és elárvult tanítványát vigasztalta, így bízva őket egymásra: *„íme, a te fiad”* - *„íme, a te anyád”* (Jn 19,26.27).

Jézus ma is bíz ránk embereket. Őrizői vagyunk testvéreinknek.

2008. január 13.

Kivilágított léghajó

Görgey Gábor *Nincs közös akarat* című versében így ír:

„Valahányszor minden lakó
Egyszerre sóhajt,
A bérház fölemelkedik,
Mint egy kivilágított léghajó,
Csakhogy egyszerre sohasem
Sóhajt minden lakó,
Ezért nem emelkedik föl a bérház,
Mint egy kivilágított léghajó.”

A mi országunk is sokszor olyan, mint ez a bérház. Nincs összefogás. Még sóhajtani sem tudunk egyszerre. Pedig felemelkedhetnénk. Németh Lászlóval szólva „emelkedő nemzet” lehetnénk. Vagy Illyés Gyula metaforájával a „haza a magasban” lehetne a miénk.

Talán csak kivételes történelmi pillanatokban volt példa erre az összefogásra. Mondjuk 1956-ban és úgy-ahogy húsz éve, 1989-ben. Akkor mintha felemelkedett volna ez a bizonyos bérház, ha nem is mint egy léghajó, de legalább mint egy papírrepülő... S akkor még nem szóltam arról, hogy bizony az egyházban, egyházakban sem nagyon tudunk egyszerre sóhajtani. Bizony, hiányzik az összefogás. Emelkedés helyett jószerével azt éljük át, hogy lefelé húznak a gondok.

A 133. zsoltárban így olvassuk: *„Ó, mily szép és mily gyönyörűséges, ha a testvérek egyetértésben élnek! Olyan ez, mint mikor a drága olaj a fejről lecsordul a szakállra. Olyan, mint a Hermón harmatja, amely leszáll a Sion hegyére. Csak oda küld az Úr áldást és életet mindenkor.”* (1-2a.3)

A zsoltárhoz hasonlóan Jézus is az egyetértés és az összefogás fontosságáról szól: *„Bizony, mondom néktek azt is, hogy ha közületek ketten egyetértenek a földön mindabban, amit kérnek, azt mind megadja nekik az én mennyei Atyám. Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben: ott vagyok közöttük.”* (Mt 18,19-20) Jézus itt egyáltalán nem maximalista. Nem milliók összefogásáról szól, mint sok mozgalmi ének, hanem csak két ember egyetértéséről, kettő vagy három közösségéről. Az evangélium eredeti szövegében szereplő „egyetért” kifejezés görögül úgy hangzik, hogy *szümphóneó*. Vagyis Jézus alternatíva elé állít minket, hogy a szimfónia vagy a kakofónia, azaz az összhang vagy a hangzavar jegyében élünk-e. A kakofónia ebben az összefüggésben ilyesmit jelenthet: rossz hangzás, hamisság, civakodás, egyet nem értés, pártoskodás.

A magyar történelemben számos jelét láthattuk e kakofóniának, rossz hangzásnak, civakodásnak. Sokszor hiányzott a közös akarat, az összefogás. A mohácsi vész utáni időkből írta jelentésében a pápai követ: *„Ha Magyarországot három forint árán ki lehetne menteni a veszélyek örvényéből, nem akadna három ember, aki ezt az áldozatot meghozná.”*

Talán nem kell mindig így lennie. Még meghallhatja nemzetünk a zsoltár intelmét: *„Ó, mily szép és gyönyörűséges, ha a testvérek egyetértésben élnek”*, talán érvényesül közöttünk is Jézus szava:

„ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben: ott vagyok közöttük.”

Ez a reményem egyházainkkal és nemzetünkkel kapcsolatban is. Talán lesz, mégiscsak lesz közös akarat. Talán megtörténik a csoda, és képes minden lakó egyszerre sóhajtani, és felemelkedik a bérház, mint egy kivilágított léghajó.

2009. augusztus 9.

Nemzeti imádság

Nemrég ünnepeltük a magyar kultúra napját. Ez az ünnep ahhoz a naphoz kötődik, amelyen Kölcsey befejezte nemzeti imádságunkat, a *Himnuszt*. Kevés nemzet mondhatja el magáról, hogy himnusza: imádság. Megszentelt énekünk arra kötelez minket, hogy Isten előtti felelősséggel gondoljuk végig történelmünket, jelenünket és jövőnket.

A magyar nemzet nem vélheti magát másoknál különbnek, ám alávalóbbnak sem. Számon tarthatjuk azonban, hogy milyen csapások és nyomorúságok értek minket – és mindezeknek a hátterével magunk is felfedezhetjük, hogy Isten miképpen őrzött meg bennünket. Babits „a szabadság énekének” nevezte a *Himnuszt*. Minden reménység közepette is meg-megkísértett minket azonban a nemzethalál víziója. Nyelvünk kihalására vonatkozott az elhíresült herderi jóslat, a *Szózat* szavai pedig ilyen komor víziót jelenítenek meg: „A sírt, hol nemzet sülyed el, / Népek veszik körül...” Ezzel a komor háttérrel kap jelentőséget a *Himnusz* Istenre hagyatkozó fohásza. Az első két sorban áldást kérünk nemzetünkre, a záró versszakban viszont már így fohászkozhatunk Kölcsey nyomán: „Szánd meg, Isten, a magyart / Kit vészek hányának, / Nyújts feléje védő kart / Tengerén kínjának...” Ez a könyörgés pedig az Újszövetséget idézi, ahol Jézussal kapcsolatban mondja az evangélista: „*Amikor látta a sokaságot, megszánta őket, mert elgyötörtek és elesettek voltak, mint a juhok pásztor nélkül.*” (Mt 9,36)

Mit mondjunk ezek után: mi jelenti egy közösség fennmaradását? Saját ereje? Nem, Isten irgalma. Dicső múltja? Nem, hanem az Isten által eltervezett jövő. Nyelvében él a nemzet? Mindenekelőtt hitében! Egyházi és nemzeti létünk alapja is Isten szeretete. Két évezreden át csakis azért maradt meg az egyház, mert Ura őrizte meg. Emberi bűnök mind pusztulását okozták volna már. De újra és újra meg lehetett tapasztalni: Jézus megszánta az embereket, akik olyanok voltak, mint juhok pásztor nélkül. Ő maga lett a hívek pásztora. Jó pásztorként terelgetni és őrizni akar minket. Ha elkószálunk, utánunk megy, akár a szakadékba is. Csendes vizekhez akar terelgetni minket, lelkünket fel akarja üdíteni. Azért, mert látja fáradtságunkat, elcsigázottságunkat, gyakori tanácstalanságunkat. Tudja, hogy irgalomra, szánalomra szorulunk.

Sok külső támadás és belső nyomorúság felőrölte volna már az egyház és a magyarság erejét. Sokszor ellankadt a hit, tovatűnt a reménység – ám Isten újra és újra gondoskodott övéiről. Megáldotta vagy éppen megszánta őket.

Azzal kezdtem, hogy a magyar himnusz: imádság. Reményik Sándor egy versében arra int bennünket, hogy „ki-ki úgy beszéljen magyarul, mintha imádkozna”. Talán a *Himnusz* gyakori elmondásán, eléneklésén keresztül is tanulunk imádkozni, imádságunkban pedig azonosulhatunk nemzeti sorskérdéseinkkel.

2010. január 30.

Ne mondd, hogy fiatal vagy!

„Prófétálnak fiaitok és leányaitok, és ifjaitok látomásokat látnak” – olvassuk az Apostolok cselekedeteiről írott könyvben (2,17). Amikor ezekben a napokban a márciusi ifjakra emlékezünk, akkor tudnunk kell, hogy bátorságuk nem előzmény nélküli. Lehet, hogy maguk sem voltak annak tudatában, de valahol az idézett bibliai mondat jegyében cselekedtek. Mert a Szentírásból ihletet és erőt lehet méríteni a szabadságért folytatott küzdelemhez. Az Egyiptomból való szabadulás elbeszélése későbbi korok hősiességének paradigmájaként szolgált. Nem véletlen, hogy Kossuthot a magyarok Mózesének is nevezték. Petőfiék pedig a maguk fiatalságával álmokat álmodtak és látásokat láttak. Gondoljunk csak bele: szellemi és lelki forradalmában Jézus is elsősorban fiatalokra, a tanítványaira épített. A kereszténység eleinte elsősorban fiatalok mozgalma volt. Bárcsak ma is az lenne! Talán meglepő, de a próféták jó része is fiatal volt. Jeremiás eleinte éppen ifjú kora miatt félt a nyilvánosság elé lépni, ezért így biztatta őt az Úr: *„Ne mondd, hogy fiatal vagy, hanem menj, ahoza csak küldelek, és hirdesd, amit csak parancsolok...”* (Jer 1,7) És mit hirdetett? Amit például könyve 29. részében olvashatunk, az akár nemzeti programnak is tekinthető. Először ezt mondja: *„Építsetek házakat és lakjatok bennük!”* (5. v.) Vagyis ne a szolgák vagy menekültek átmeneti és szálnalmas sátortáboraikban éljenek, hanem telepedjenek le, rendezkedjenek be. Mint szabad emberek.

Mert szükség van hajlékokra, otthonokra, takaros portákra. Emberek házára és Isten házára.

Másodszor ezt mondja Jeremiás: *„Ültessetek kerteket, és egyétek azok gyümölcsét!”* (5. v.) Más szóval: gondoskodjanak a környezetükről. A kerítéseket, ha vannak, takarják el zöld növényekkel. Ma úgy mondanám, hogy ne szögesdrótok, hanem gyümölcsfák között éljenek. Műveljék kertjeiket, műveljék önmagukat. Virágozzanak a fák, virágozzék a remény. A szürkéség rút színét váltsa föl a remény zöldje.

Jeremiás harmadik intelme így szól: *„Fáradozzatok annak a városnak békességén...”* (7. v.) Majd józanul hozzáteszi: *„mert annak békességétől függ a ti békességetek is.”* A falu, a város, az ország javának keresése nem megalkuvás, hanem a szeretet jele. Hol a testvér-, hol az ellenségszereteté. Az apostol ezt így mondja: *„...amennyire tőletek telik, éljetek minden emberrel békességben.”* (Róm 12,18)

Végül igazán aktuálisnak érzem Jeremiás negyedik mondatát: *„Házasítsátok meg fiaitokat, adjátok férjhez leányaitokat. Szüljenek azok fiúkat és leányokat. Szaporodjatok, ne fogyjatok!”* (6. v.) Ez az intelm a megmaradásról szól. Hogy nem olvadunk be, nem szűnünk meg, nem szívódunk fel. Ezért kell, hogy megszülessenek a gyermekek, akik már nem tudnak és nem is akarnak alávetttségben élni. Akik szolgaföldben nem nyughatnak. Ezért és ennek érdekében prófétálnak életükkel és halálukkal: álmokat álmodnak és látásokat látnak. Ők immár a szabadság gyermekei.

2013. március 17.

Nóé bárkája

Hetek óta szakad az eső. Az ország számos térségében katasztrófahelyzet állt elő. Előbb a kisebb folyók, a Szinva, a Hernád, a Boldva lépett ki medréből, és öntötte el sokak pincéjét, sőt házát, ám most már a Tisza és a Duna vízállása is vészesen emelkedik. Meddig bírják a homokzsákok? Az átázott töltések? És meddig bírják az emberek, akik éjjel-nappal a gátakon fáradoznak, talán azzal a rettenetes tudattal, hogy közben gyümölcsfáik is tönkrementek, és veszélybe került a megélhetésük?

A bibliai özönvíz elbeszélése juthat eszünkbe, amikor Isten negyvennapos esőt bocsátott a világra. Oka is volt ennek, amin érdemes elgondolkodnunk: *„megromlott a föld, mert mindenki rossz útra tért a földön”, „megtelt a föld erőszakossággal”* – olvassuk Mózes 1. könyvében (6,12 és 6,11). Ám ugyanitt arról is értesülünk, hogy akadt egy ember, Nóé, aki azt a feladatot kapta az Úrtól, hogy bárkát építsen.

Nincs új a nap alatt: már a Szentírás legelején olvasunk ökológiai katasztrófáról – de arról is, hogy Isten végső célja nem a büntetés, hanem a megmentés. Ő nem a pusztulást, hanem az új életet akarja.

A mai árvizek felől ama első özönvízre tekintve azt a reményemet fogalmazhatom tehát meg: van valaki, aki ácsolja a bárkát, hogy az megmentse őket.

Meglehet, a bárka nem volt kényelmes. Helyet kellett ott szorítani mindenféle élőlénynek. Ma is el kell fogadnunk, hogy ez a bárka

nemcsak minket akar felvenni, hanem másokat is. Ez a túlélés záloga.

A másik, amire figyelünk kell: Nóé csak a bárka tetejére építhetett ablakot. Alatta és körülötte a végtelen és zavaros tenger volt. Felfelé kellett hát kémlelnie: mikor szakadoznak szét a felhők, mikor támad rés a komor égen, mikor süt ki végre a nap? A mai árvizek is megtaníthatnak arra, hogy felfelé tekintsünk, és onnan várjunk segítséget.

Azt is jó megjegyeznünk, hogy amikor a bárka végre megfeneklett az Ararát tetején, és a kibocsátott galamb olajággal a csőrében tért vissza, akkor Nóé hálaáldozatot mutatott be az új szövetséget jelző szivárvány alatt.

Hiszem, a bárka ma is megment minket a pusztulástól. Szép és gazdag tartalmú jelkép a bárka. Három lehetséges értelmezésére szeretnék most röviden utalni.

Az elsőhöz Kányádi Sándort hívom segítségül, akinek *Noé bárkája felé* című verse a trianoni tragédia árnyékában különösen aktuális.

„Be kell hordanunk, hajtanunk mindent.
A szavakat is. Egyetlen szó,
egy tájszó se maradjon kint.
Semmi sem fölösleges.

Zuhoghat akár negyvenezer nap
és negyvenezer éjjel, ha egy
buboréknyi lelkiismeret-
furdalás sem követi a bárkát.

Mert leapad majd a víz.
És fölszárad majd a sár.
És akkor majd a megőrzött,
a meglévő szóból újra-
teremthetjük magát az első búzaszemet,
ha már ígével élnünk
tovább nem lehet.”

Nyelvünket és nemzetünket mentheti meg egy segítségünkre küldött bárka.

Egy másik bárkaasszociáció Jean Vanier nevéhez fűződik, aki a '60-as években hozta létre a ma már világszerte elterjedt Bárkaközösséget és mozgalmat, amelyben szellemi és testi sérülteket karolnak fel. Szervezetileg más keretben, de nem kevés áldással működik a Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség, a Mevisz Bárka-csoportja, ahol immár húsz éve segítik a kerekesszékeseket, a vakokat, a legtöbb közösségből sajnos még mindig kizártakat.

A sokféle értelmezés közepette sem felejthetjük azonban el, hogy a bárka immár kétezer éve az egyház szimbóluma. Ebben a Jézus Krisztus által alapított közösségben szólal meg az evangélium: a megváltásunkról és üdvösségünkről szóló jó hír. A bárkát és a keresztet ugyanolyan fából ácsolták.

Vasárnap reggel, amikor szavam eljut a hallgatóhoz, talán elállt már a csaknem negyvennapos esőzés. Az is lehet, hogy a nap is kisütött végre. Ám a veszély még nem múlt el. A megmenekülést kínáló bárkára változatlanul szükség van.

2010. június 6.

Angyalok a gáton

Áradnak a folyók. A Duna vízszintje évszázados rekordokat dönt meg. Bárhova tekintünk, lezárt utak, otthonaikból kimentett idősök, csónakkal közlekedő férfiak, önfeláldozó katasztrófaelhárítók és homokzsákokat pakoló önkéntesek látványa fogad minket. Az aggodalom és segítség közepette álljuk meg most néhány percre, és gondoljuk végig, mit is ír a Biblia az árvizekről.

Történeti áttekintésünkben Nóéig kell visszamennünk, aki a maga romlott nemzedékében is feddhetetlen tudott maradni, és a vízözön közeledtére bárkát kezdett építeni. Öntelt kortársai bizonyára értetlenkedve nézték, miként vesz részt Nóé a katasztrófaelhárításban, megmentve ezzel a teremtett világot. Ugyanilyen hívő lelkülettel közvetíti Isten akaratát Ézsaiás próféta, aki szerint így szól az Úr: *„Ha vízen kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodornak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődsz meg, a láng nem éget meg.”* (43,2) *Jób* könyve viszont éppen a csakis önmagában bízó, fennhéjázó gazdag emberről írja, hogy annak értékei milyen hamar megsemmisülhetnek: *„mire fölnyitja szemét, semmije sem lesz. Réműlet lepi meg, mint az árvíz, éjjel ragadja el a forgósél.”* (27,19–20) Ezzel szemben az Énekek énekében a szenvedélyes szeretetről olvassuk, hogy azt árvíz sem tudja elragadni: *„Bizony, erős a szeretet, mint a halál, legyőzhetetlen a szenvedély, akár a sír. (...) Sok víz sem tudja eloltani a szeretetet, folyók sem tudják elsodorni.”* (Énekek 8,6–7) Bölcs Salamon immár metaforikusan használja a

gyorsan bekövetkező katasztrófa képét: „A viszály kezdete olyan, mint amikor megindul az árvíz, azért tartsd távol magad a perpatvartól, mielőtt kitör” – írja a Példabeszédek könyvében (17,14). Jézus a Hegyi beszédben az Isten igéjét követő magatartást hasonlítja kősziklára épült házhoz, amikor így tanít: „És ömlött a zápor, és jöttek az árvizek, feltámadtak a szelek, és nekidőltek annak a háznak, de nem omlott össze, mert kősziklára volt alapozva.” (Mt 7,25)

Miközben tehát a lehető legkomolyabban vesszük az árvízi fenyegetettséget, érdemes végiggondolnunk, hogy miként tudjuk életünket Istenre hagyatkozó hittel kősziklára építeni.

Hitről és nem vakhitről beszélek. Hadd idézzek fel egy elbeszélést egy vallási fanatikusról. Amikor közeledett házához az árvíz, ő azt mondta, nem hagyja el otthonát, mert biztos benne: az Úristen meg fogja menteni. Amikor aztán elérte küszöbét a víz, egy csónak közeledett felé, és a mentőosztagok kérték, szálljon be. „Nem, engem az Úristen meg fog menteni!” – válaszolta. Amikor már vízben állt a ház, és ő immár a háztetőn kapaszkodott, egy helikopter közeledett, és kérték, szálljon be. „Nem teszem, mert engem az Úristen meg fog menteni!” – felelte nekik is. Aztán elsodorta házát az ár, és ő bizony meghalt. Odafönt panaszosan ezt mondta az Úrnak: „Azt ígérted, hogy megmentesz, hát miért hagytál cserben?” Ő azonban így válaszolt neki: „Gyermekem, egy csónakot, sőt egy helikoptert küldtem a megmentésedre, de te nem éltél vele.”

E történet nyomán még arról szeretnék szólni, hogy a mentésben részt vevők bizony Isten angyalai lehetnek. Ezért is biztatok mindenkit arra, hogy váljék eszközzé Isten kezében. Elég a katasztrófaturistákból, akik olyanok, mint Kányádi Sándor versében a közömbös hitetlenek: „Ők csak állnak és csak nézik: Szörnyű szörnyűség...”

Bárki Isten eszköze lehet. Istennek egyetlen ilyen angyalára utalok, aki Szigetmonostoron vett részt a mentésben. Órákon át,

szakadó esőben, kerekesszékekben ülve tartotta a zsákot, hogy társa megtöltse azt homokkal. Gergő a neve.

Az ő példája azt mutatja, hogy talán gyengének és esendőnek tűnünk, de az Úristen fel tud használni minket. Ezért Nóéként engedelmesskedjünk az Úrnak, hogy másokat is megmentssünk. Tartsuk távol magunkat a perpatvartól, mert a vizsály kezdete olyan, mint amikor megindul a víz. Továbbá ne a földi kincsekben bízzunk, mert azokat könnyen elragadja az ár. Mindenekfölött pedig legyen bennünk szeretet, mert azt sok víz sem tudja elsodorni. Életünk kősziklára épített ház lehet. És halljuk meg Isten szavát, aki ezt ígéri: *„Ha vízen kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodornak el.”*

2013. június 9.

Az olajoskorsó nem fogy ki

Budán ma tesszük le az új Sarepta otthon alapkövét. A több évtizedes múltra visszatekintő diakóniai intézményben már eddig is kilencvenkilenc idős és hetvenhét súlyos fogyatékkal élő ember, köztük sok kisgyerek él. A Sareptát az a Sztelhlo Gábor alapította, aki a vészkorszakban evangélikus lelkészként előbb több ezer zsidó gyermeket mentett meg, majd a B-listázások idején azokat gyűjtötte össze a maga Gaudiopolisában, akiknek szüleit bebörtönlőzték. Amikor a kommunista állam elvette tőle az Öröm városát, akkor fordult figyelme a fogyatékkal élők felé, és szervezte meg az evangélikus egyház diakóniai munkáját. Beszédes név a Sarepta. Arra az ószövetségi történetre utal, amelyben Illés próféta Sarepta városának szélén egy özvegyasszonytól kért ennivalót. Ő azonban ezt mondta neki: *„...nincs honnan vennem. Csak egy marék liszt van a fazekamban, és egy kevés olaj a korsómban. Éppen most szedegetek pár darab fát, hogy hazamenve ételt készítsek magamnak és a fiamnak. Ha azt megesszük, azután meghalunk.”* (1Kir 17,12) A próféta azonban így válaszolt neki: *„Ne félj, csak menj, és tégy úgy, ahogyan mondtad; de előbb készíts belőle egy kis lepényt, és hozd ki nekem! Magadnak és fiadnak csak azután készíts. Mert így szól az ÚR, Izráel Istene: A lisztesfazék nem ürül ki, és az olajoskorsó nem fogy ki...”* (17,13-14) És Sareptában megtörténik a csoda: mivel az asszony előbb a másoknak ad, és csak azt követően maguknak, mindenkinek jut. A lisztesfazék nem ürül ki, és az olajoskorsó nem fogy ki.

Azóta Sarepta a vigasz és a remény jelképe. Vigaszt jelent azoknak, akik nélkülözések közepette élnek, és úgy gondolják, hogy rajtuk már senki és semmi sem segíthet. Akik úgy érzik, hogy körülményeik miatt halálra vannak ítélve. Ám egyszer csak megtörténhet a csoda: minden emberi tapasztalatra rációfalva nem ürül ki a lisztesfazék, és nem fogy ki az olajoskorsó. Mint ahogy az újszövetségi történetben Jézus öt árpakenyérrel és két hallal jóllakott ötezer embert. Csak törte és adta a kenyeret – az nem fogyott el soha. Miért? Mert önmagát adta oda. Mindenkinek jutott, sőt még tizenkét tele kosárral is maradt. A sareptai özvegy története arra tanít, hogy bele lehet kapaszkodni a földi realitásokra rációfaló reménybe. Senkinek az életéről sem szabad lemondani, minden ember sorsa fontos. Van értelme az özvegy és fia életének. A vakénak és a csonkabonkáéknak. Tartalommal lehet megtölteni a kerekesszékesek vagy súlyos fogyatékkal élők életét. Ők nem emberi roncsok, hanem Isten képmásai. Szépek és értékesek.

Miközben az ő életükön próbálunk segíteni, gyakran érezzük, hogy szűkösek a források. Sokba kerül a méltó – és még az Európai Unió elvárásainak is megfelelő – körülmények megteremtése. Ám ma is átélhetjük a csodát: a lisztesfazék nem ürül ki, és az olajoskorsó nem fogy ki. Ehhez persze az kell, hogy a sareptai özvegyhez hasonlóan hallgassunk a próféta szóra. Ő előbb máson segített, és csak utána törődött önmagával. Cselekedetét a hit és a bizalom határozta meg. Ha ránk is ez jellemző, akkor ismételten megtörténhet a csoda: a lisztesfazék nem ürül ki, és az olajoskorsó nem fogy ki.

2013. április 21.

Aprók

Két hét múlva el kell búcsúznunk tőlük. Pedig valósággal hozzánk nőttek, részei voltak hétköznapjainknak. Most, mindennek a végén, az elszakadás előtt azért talán némi lelkiismeret-furdalást érzünk, hogy egyre kevésbé becsültük őket. A döntés azonban végleges: el kell tűnniük életünkből...

Az egy- és a kétforintosokról beszélek, amelyeket hamarosan kivonnak a forgalomból. Búcsúzom, és emlékezem.

Gyermekeim szinte el sem hiszik, hogy én még láttam öt- és tízfillérest, sőt még lyukas kétfillérest is. No, meg tantuszt, amivel a fürkéből telefonálni lehetett. De sokat is ért egykor a ma már kiselejtezésre ítélt egyforintos! Ezen a '60-as években egy nagy adag fagylaltot lehetett venni, hiszen a kis adag mindössze ötven fillérbe került... Emlékezetem szerint még a '80-as évek elején is egy forint volt a villamosjegy. A metrón is, ha valakinek nem volt bérlete, egy egyforintos érmét kellett bedobni, hogy ne csapódjon össze lábunk előtt a rettegett fotocellás kapu.

Igen, búcsúzom és emlékezem. Kicsi gyerekek voltunk egy falusi parókián. Valakitől ajándékba kaphattam egy egyforintos érmét. Az idősebbek emlékezhetnek erre a nem túl esztétikus, ezüstszerű pénzdarabra: egyik oldalán egy jókora 1-es volt, a másikon a Magyar Népköztársaság címere. Ettől persze én még jókedvűen pöckölgettem ezt a pénzdarabot, talán „fej vagy írás”-t játszottam, mire egyik testvérem rám szólt: „Tamás, ezt be kell ám dobni a perselybe!” Ez a

megjegyzés méltó volt egy papgyerekhez, aki otthon nyilván sokat hallott az adakozás fontosságáról.

Azóta eltelt vagy negyvenöt év, amelynek során nemcsak a világ, hanem az egyforintos is sokat változott, most mégis visszhangzom az akkor hallott mondatot: „Azt be kell ám dobni a perselybe!” Na jó, legyünk megengedőbbek: be lehet dobni vagy érdemes bedobni. Az evangélikus egyház „Apróval az aprókért” címmel meghirdetett akciója keretében a templomokban gyűjtik ezeket a pénzerméket, hogy aztán a befolyt összeget az evangélikus óvodáknak adja tovább. Ha már kilépnek életünkéből ezek az aprópénzek, akkor búcsúzzunk tőlük oly módon, hogy azzal egy nemes ügyet támogattunk. A tapasztalatok szerint sok játékoság kíséri ezt az akciót, hiszen dobozban és befőttesüvegben, ládikában és malacperselyben gyűlnek az aprók. Ezáltal pedig szinte kézzelfoghatóvá válik Pál apostol mondata: *„a jókedvű adakozót szereti az Isten”* (2Kor 9,7). Néha ez komolyra is fordul. Az egyik parókiára a minap egy koldus csöngetett be: mindennapos jelenség. Ám ezúttal nem kért, hanem hozott pénzt: egy marék aprót – az apróknak. Láta ugyanis a plakátot a templomi hirdetőablán.

Vegyük észre, és becsüljük meg ezeket a legkisebb pénzerméket, amíg még lehet. Jézus egy példázata az elgurult drahmáról szól. A legapróbb, sokak szerint már értéktelen pénzről. Amelyet azonban valaki megtalál, felemel a földről, és kezébe veszi. Így találhatja meg az elveszett embert is az Isten. Felemeli, és azt mondja neki: mások talán nem becsülnék téged, de számomra értékes vagy.

Erre is gondolhatunk, amikor búcsúzzunk az apróktól.

2008. február 17.

Kiáltanak a kövek

„A kövek fognak kiáltani” – Lukács evangéliumában mondta ezt Jézus (19,40). Megsiratta Jeruzsálemet, és azt prófétálta, hogy a szorongató ellenség nem hagy majd követ kövön. Néhány évtizeddel Jézus működése nyomán be is következett a tragédia, hiszen a szent várost földig rombolták.

A kövek valóban tudnak kiáltani. Akinek van füle a hallásra, az megérti például Latinovits Zoltán balatonszemesei sírkövének sikolyát vagy Michelangelo *Piétájának* kőbe zárt fájdalmát. Harsányan kiált a kő, ha épül egy templom, viszont annál panaszosabban, ha omladozik. Meghallhatjuk kifordított temetői keresztnek sírását, elpusztított zsinagógák jajveszékelését. Hallottuk a kövek kiáltását akkor is, amikor több mint húsz éve örült eszme készült Erdély falvainak lerombolására. A magyar nép zivataros századaira szám-talanszor volt érvényes a „Vár állott, most kőhalom; / Kedv s öröm röpkedtek, / Halálhörgés, siralom / Zajlik már helyettek” megrendítő valósága. A történelem minden romboló katasztrófájáról értesülve emlékezetbe kell idéznünk Jézus szavait és szavakat már nem is találó sírását.

Különösen is érvényes ez 2001. szeptember 11-re, amikor eszelős terroristák az elrabolt utasszállító repülőgépeket New York iker-tornyait irányították. Az összedőlt épületek kövei tíz év után is kiáltanak, és panaszosan vádolnak.

Vádolják mindazokat, akik végletesen kiforgatnak egy eszmét, és vallási, valamint politikai fanatizmusból gyilkolnak. Vádolják azokat is, akik közönyösen szemlélik vagy éppen tudatosan gerjesztik emberek, népek és vallások szembenállását. Vádolják azokat is, akik a globalizáció bűvkörében nem vesznek tudomást a menthetetlenül elszegényedőkről és leszakadókról. Vádolják azokat, akik naponta hajtanak végre környezetükben kisebb-nagyobb merényleteket, szétrobbantva családokat, megingatva az értékek pilléreit. Vádolják minden vallás fanatikusait, akik az eszmévé silányított hit nevében törekednek hódításra.

Ama döbbenetes szeptemberi kedden megtapasztaltuk, mit jelent, ha a kövek kiáltanak. Halljuk azonban meg Jézus itt elmondott többi szavát is. Mert ő a folytatásban a békességre vezető útról és a meglátogatás idejének felismeréséről szól. A kettő összefügg. Isten az ilyen szörnyű tragédiákkal is arra figyelmeztet minket, hogy ha nem térünk meg, mindannyian elpusztulunk. A valóságos és jelképes romhalmaz tetején is felismerhetjük a békességre vezető utat. A hétköznapiakban ez azt jelenti, hogy jobban megbecsüljük magunk és mások egészségét, forróbban ragaszkodunk szeretteinkhez, jól élünk a ki tudja, mennyire szabott kegyelmi idővel, tudatosabban olvassuk Isten igéjét, és élünk az imádság lehetőségével.

2011. szeptember 11.

Jézusi adóbevallás

„Mester, elkészítetted-e már az adóbevallásodat?” – kérdezhettek-e ilyet Jézustól? Látni fogjuk, talán nem is olyan abszurd ez a felvetés. Egy olyan bibliai történetre utalok, amely éppen az adófizetésről szól. *„Szabad-e adót fizetni a császárnak?”* (Mt 22,17) – teszik fel a farizeusok a kérdést Jézusnak. A felvetés provokatív. Lépre akarják őt csalni. Jézus korában ugyanis római elnyomás alatt éltek a zsidók, és éppen az adófizetés volt a függőség és kiszolgáltatottság egyik megalázó jele. Ezért ha ő igennel válaszol, akkor megalkuvónak és népe elárulójának kiáltják őt ki, ha viszont nemmel, akkor veszedelmes felforgatónak, hiszen az adófizetés megtagadása forradalmi tettnek minősülne. (A polgári engedetlenség fogalma akkor még persze ismeretlen volt.) Tipikus csapdahelyzet, amire – hihetnénk – nem lehet jó választ adni. *„Ha van sapkája, az a baj, ha nincs, akkor meg az.”*

De lássuk, mit tesz Jézus. Átlátja a csapdát, s valósággal játszik a farizeusokkal, akik őt akarták törbe csalni. Gyakori vitamódszere, hogy egy neki feltett kérdésre visszakérdez, s ezzel zavarba hozza ellenfeleit. Mostani kérdése a pénzdarabban kapcsolatban ártalmatlannak tűnik: *„Kié ez a kép és ez a felirat?”* (22,20). Ezzel mintegy játszani kezd velük: a tájékozatlan kívülállót alakítja, akinek fogalma sincs a kérdés politikai összefüggéseiről. Mintha még életében nem látott volna ilyen pénzt, mert számára mindez teljességgel

lényegtelen. Nincs is nála ilyen érme, ezért el kell, hogy kérje tőlük, mutassák már meg neki az adópénzt. Ezzel a jelenettel nemcsak a neki csapdát állítókat akarja leszerelni, hanem egyúttal összekacsint mindazokkal a zsidókkal, akik keserű gúnnyal viseltettek az adópénz kezüket égető szegyenével szemben. Jézus színjátéka azért ült, mert kifejezte a zsidók ellenérzését a római pénz iránt. Amikor a farizeusok kimondják, hogy a pénzen a császár képmása látható, akkor Jézus frappánsan válaszol. Aforizmaszerű bölcsessége első fele így hangzik: *„Adjátok meg a császárnak, ami a császáré”* (22,21). Vagyis ez a mondat egyfajta nagyvonalúsággal arra is utalt, hogy az ilyen politikai összefüggéseknél fontosabb dolgok is vannak, így aztán meg lehet fizetni az adót.

A jézusi paradoxon igazi mélysége azonban nem ez. A játszó szellem egyszerre csak komolyra vált, és *„a császárnak, ami a császáré”* mondatrészt után immár mindenféle irónia nélkül hangzik: *„és Istennek, ami az Istené”*. Hívő zsidóknak, a Bibliát jól ismerő embereknek mondta ezt. Akik gyermekkoruktól fogva tudván tudják, hogy az ember Isten képmása. Ha a császár képmását, az egyszerű pénzdarabot a császárnak adjuk, akkor mennyivel inkább Istennek kell adnunk, felajánlanunk az ő képmását: életünket, egész egzisztenciánkat!

Adóbevallás idején vagyunk. Akinek állampolgári kötelessége, az fizesse be az adót. És bízvást rendelkezzen a felajánlható kétszer egy százalékról. De ne felejtse el: vannak még ennél is fontosabb dolgok. Adjuk meg Istennek, ami az Istené. Az ő képmására teremtettünk, ezért mindenekelőtt neki tartozunk felelősséggel.

2012. május 20.

Boldog Maléter Pál

Október 23-hoz közeledve koszorút helyeztünk el az evangélikus egyház Üllői úti székházának falán. Maléter Pál emléke előtt hajtottunk fejet, aki az 1930-as évek végén az épületben akkor működő Luther Otthon lakója volt. Kevesek előtt ismert az ő evangélikus kötődése. Édesapja, Maléter István az eperjesi evangélikus kollégium jogakadémiájának nemzetközi hírű tanára volt, aki kedves városát a csehszlovák megszállás alatt sem hagyta el, 1933-ban bekövetkezett haláláig. Fia Prágában kezdte az orvosegyetemet, majd 1938-ban Budapesten folytatta tanulmányait. Ekkor írta saját kezű levelében: „Alulírott azon tiszteletteljes kéréssel fordulok a tekintetes Igazgatóságához, hogy engem, ki ev. vallású orvostanhallgató vagyok (...) a »Luther Otthon« bentlakó tagjául felvenni szíveskedjék.” Kérése indoklásául megemlíti, hogy édesanyját kénytelen volt „a még megszállt területen levő Eperjesen (Sáros vm.) hagyni”, valamint hogy néhai édesapját „a csehek nyugdíj nélkül bocsájtották el”. Természetesen felvették a 21 éves fiatalembert. Annyiban sorsának későbbi alakulását is meghatározhatta ez az időszak, hogy a Luther Otthon akkori igazgatója, Kuthy Dezső – immár nyugdíjas püspökként – eskette meg 1954-ben Maléter Pált és Gyenes Juditot. Mivel Maléter akkor már katonatiszt volt, a szertartást titokban, a lelkész lakásán tartották. Maléter egyéniségét nyilvánvalóan meghatározta az evangélikus hit. Özvegye elmondása szerint az

ávósok a házkutatás során bibliákat találtak náluk, és fintorogtak azok láttán. De a hatás talán nem merült ki külső jelekben. Érdemes végiggondolni, hogy hány kiemelkedő politikus volt evangélikus. A 19. században Petőfi és Kossuth, a 20.-ban például Zsedényi Béla, aki az ideiglenes nemzetgyűlés elnöke volt, és 1955-ben a gyűjtőfogházban verték halálra, vagy éppen az ugyancsak mártíriumot vállaló Bajcsy-Zsilinszky Endre. Neki, akárcsak Maléternek, meg kellett vívnia a maga külső változásokat is eredményező belső harcait. Lehet, hogy éppen a lelkiismeret forradalmában rejtett az ő evangélikusságuk.

Az Üllői úti házat, amely Maléter lelki otthona lehetett, számos lövés érte az 1956-os forradalomban. Az épület azóta is sebhelyes. Éppen két évtizeddel az után, hogy ezt a kérvényét megírta, kivégezték őt.

Amikor megkoszorúztuk Maléter Üllői úti emléktábláját, akkor két képet mutattam fel a tisztelgő gyülekezetnek. Az egyik egy jól ismert fotó a délceg katonáról, oldalán fegyverrel. A kép talán néhány órával azelőtt készült, hogy Malétert törbe csalták és elrabolták a szovjetek. A másik kép egyelőre ismeretlen a közvélemény előtt. Az Üllői út 24. belső udvarának körfolyosóján állnak a Luther Otthon lakói. Csupa derűs fiatal. Van, aki felkapaszkodik a korlátra, többen integetnek. A hátsó sorban egy magas fiatalember számfület mutat a mellette levőnek. Igen, Maléter Pál bolondozik így. Életvidám, felszabadult egyetemista. Egy boldog ember. Először arra gondoltam, hogy e számfüles mozdulat miatt illetlenség volna ezt a képet publikálni. Aztán rájöttem, hogy éppen ez teszi nagyon hitelessé. Ezen a képen nem a hős mártírt látjuk Maléterben, hanem az embert, aki ekkor szemmel láthatóan boldog volt.

Igen, egy megszállt hazájától távol élő félárva ember itt boldog volt. A boldogság persze mélyebb tartalmú kifejezés. Húsz évvel későbbi mártíriumára gondolva Jézus szavával illethetjük őt: *„Boldogok, akiket az igazságért üldöznek, mert övék a mennyek országa.”* (Mt 5,10)

2013. október 20.

Fogságban is szabadon

Rabok legyünk, vagy szabadok?

Normális körülmények között egyértelmű a válasz. A történelem azonban sokszor teremt olyan helyzetet, amelyben minden a feje tetejére áll. Esterházy Péter egy ironikus írása ebben a szellemben fogant.

„Besze János hentes és mészárosnak volt a legerősebb hangja a szerepvivő egyéniségek közül. Ha egyszer beszélni kezdett, megdördültek a falak. Kiváló népszónoki erényeit értékesíteni vágyta a Fordulat Éva (sic!) Intéző Bizottsága, evégből megbízták Besze János hentes és mészárost, hogy a Nemzeti Múzeum lépcséjéről szónokoljon a spontánul összegyűlt tömegnek. Besze felállt a lépcső tetejére, rezes orra messzire piroslott, egyszerű kockás ingét, amelyet hétszámra nem vetett le, meg-meglobbantotta a szél, s kiengedte dörgedelmes hangját: Akartok-e rabok lenni? A tömeg nem várta ki a mondat végét, hanem egyhangúlag rázúgta: Akarunk! Akarunk! A szónoklatnak vége volt.”

Esterházy groteszk elbeszélése azt mutatja, hogy lehet olyan „szabadság”, ami inkább fogság. Azt már én teszem hozzá – a Biblia alapján is –, hogy létezik olyan „fogság”, ami valójában szabadság.

Miként lehet a látszólagos szabadság valójában fogság?

Az író által is megidézett történelmi korban általánosan elterjedt a „Szabadság, elvtársak!” köszöntés. Névadók buzgalma következtében lett Szabadság híd, Szabadság tér, de még a fiatalok szleng-

jében is elterjedt a „Felszab tér”. Valójában azonban hiányzott a szabadság!

De ne csak a múltban keressünk ilyen fonák helyzeteket! Az úgynevezett „szabad világ” tömegével kínálja bőséges portékáját, bőségét. Nagy szabadságában az ember bármihez hozzájuthat – valójában éppen így válhat mindezek foglyává!

Az alkohol és a drog is a szabadság illúzióját kínálja – valójában démonikus fogságot jelentenek. Egy fiatalember a szer hatása alatt madárnak képzelte magát, és a repülés mámorára vágyva elrugaszkodott a Szabadság híd pilléréről. Összezúzta magát.

A partnerek válogatása mögött is a féktelen szabadságvágy húzódik, valójában ez éppen a megkötözöttség jelét mutatja. Hasonlóképpen állunk az eszmék válogatásával. Van, aki örök szabadgondolkodónak nevezi magát – valójában önmaga és önzése rabjává lett.

Mindezzel szemben ismerünk olyan fogságot, amely valójában szabadság.

Pál apostol a börtönben is szabad tudott maradni. Önmagát büszkén „Krisztus foglyának” tekintette. Sajátos egybeesést mutatnak azok a körülmények, amelyek Ordass Lajos evangélikus és Csiha Kálmán református püspök beszámolóiból tárulnak eléink. Mindketten arról vallanak, hogy igazságtalan elítéltetésük során is megőrizték belső szabadságukat. Hogy ne folyjanak egybe a napok, hetek és hónapok, és főképpen, hogy ne bolonduljanak meg a magánzárkában, szoros napirendet állítottak össze maguknak. Előbb áhítat, majd irodalomóra, aztán nyelvtanulás, legfőképpen pedig a hívek végiglátogatása – mindezt természetesen csak képzeletben. Mindketten derűsen jegyezték meg, hogy a végén már alig érték utol magukat, annyi dolguk volt. A börtön mélyén is szabad maradhat az ember.

A házastársi hűségben is a szabadság bontakozhat ki. Vagy az

egyházhoz való ragaszkodásomban. Megbecsülöm az öröklött értékeket, és nem az olcsó és népszerű árukkal pakolom tele kosaramat a hatalmas vallási szupermarketben.

Mindenekelőtt pedig „Isten rabjai” vagyunk, amely állapotban végtelenül megvalósulhat igazi szabadságunk. Luther, aki bármely tekintélyt képes volt megkérdőjelezni, boldogan vallja, hogy lelki ismerete „a Szentírás foglya”.

2008. július 27.

Európa – mítosz és álom

Amint köztudott, az esztendő első felében hazánk tölti be az Európai Unió soros elnöki tisztét. A szervezetet alapvetően a politikai és a gazdasági kérdések határozzák meg, illetve élénk érdeklődést tapasztalhattunk a sajtószabadsággal kapcsolatban is, ugyanakkor a vallási témák sajnálatosan háttérbe szorulnak. Pedig Európával kapcsolatban a keresztény egyházaknak bizony van mondanivalójuk. Ennek lényegét egy mítosz és egy álom különbségével szeretném szemléltetni.

Európához ugyanis először egy mítosz kapcsolódik.

A görög mitológiában Zeusz beleszeretett a tenger partján sétálgató föníciai királylányba, Európába. A főisten bika alakjában elment a szép leányért, és szarvai közé kapta őt. Nekiiramodott, és a tengeren át magával ragadta őt Kréta szigetére. Zeusztól aztán három gyermeke született. A hagyomány szerint tehát a nyugatra szöktetett ázsiai királylányról nevezték el kontinensünket.

A mítosz erőszakot, kényszert és ármányt sugall. Magunk előtt látjuk a bika vadságát, azonosulunk a tengeren való hanyattatás gyötrelmeivel, és újra és újra átéljük a szégyent.

A mítosz mellett azonban ismerünk egy álmot is, amely összefügg a kereszténység kontinensen való megjelenésével. Ez az álom is Ázsiába vezet vissza bennünket, akárcsak a mítosz. Az Apostolok cselekedeteiről írt könyv 16. része szerint Tróászban váratlanul egy macedón harcos jelenik meg álomban Pál apostolnak, ilyen

szavak kíséretében: „Jöjj át (...), légy segítségünkre!” (9. v.) A könyvet jegyző Lukács tömör tudósítása így rögzíti aztán a tényeket: „oda hívott minket az Isten, hogy hirdessük nekik az evangéliumot.” (10. v.) A pogány Európa segélyhívása ez a zsidósághoz, illetve az abból kifejlődött kereszténységhez. Pál apostol meghallja ezt a segélykiáltást, és elindul. Vele együtt pedig a Jézusról szóló jó hír is eljut Európába. Az evangélium hirdettetik Filippiben, majd Athénban és Rómában. Aztán előbb-utóbb az egész kontinensen, így Pannóniában is. Jézus Lelke életet lehel a haldokló görög-római világba. Ennek nyomán pedig új Európa születik.

Idővel azonban ismét elhalványult ez az álom, és ismét a mítosz tört utat magának. Zeusz bikája újra csak fűjtat és zihál. Orrlika tágul, farkával csapdos, rút patáival eltapossa a védtelen élőlényeket. Európa újra a pogányság felé tart. Elég arra gondolnunk, hogy milyen sokan elidegenedtek a hittől, az egyháztól, a kereszténységtől.

Ám talán ma is kapunk álmot. Ma is hallhatunk ilyen vészjelzést: „Jöjj, siess segítségünkre!” Ezért aztán ma is elindulhatunk Pál apostollal, batyunkban az evangélium üzenetével. Adja Isten, hogy legyenek nekünk is álmaink. Hiszen mind az Ó-, mind az Újszövetségben Isten fordulópontot nyújtó közbeavatkozását jelzik az álmok. Álmunk lehet Európa reevangelizálása, vagyis hogy a kontinens lakói újra megismerjék Jézus Krisztus tanítását. Hiszem, hogy ez által lelket, ismét lelket adhatunk az öreg kontinensnek.

Mi arról a Jézusról tanúskodunk, aki nem bika, hanem bárány.

Gyakran örömtelen környezetben hirdethetjük meg a jézusi örömhírt.

Egy haszonelvű világban szólhatunk arról, aki feltétel és érdek nélkül szeretett mindenkit.

Egy értékvesztett korban ismertethetjük meg környezetünkkel

azt, aki jó pásztorként a századik bárány keresésére indult, mert számára mindig az elveszett a fontos.

„Jöjj, siess segítségünkre!” – szólt a hang Pál apostolhoz Tróászban. Talán ma is hívnak minket. És akkor indulhatunk – tarsolyunkban az evangéliummal.

2011. január 30.

Akik Egyiptomban és Líbia vidékén vannak

A Bibliát ismerő ember számára különösen gazdag jelentést hordoznak a napi hírekben szereplő olyan nevek, mint Jeruzsálem, Gáza vagy éppen a Sínai-félsziget. Ezekben a hetekben Észak-Afrika felkeléseiről hallunk sokat, és ezek közül a líbiai forradalom jár a legtöbb véráldozattal. A világ lélegzetvisszafojtva figyeli, megdöntik-e az 1969 óta uralmon levő Kadhafi ezredes hatalmát. A diktátor semmilyen eszköztől nem riad vissza: önmaga és rendszere megmentése érdekében brutálisan leszámol a tüntetőkkel, lövet halomra ártatlan és védtelen embereket.

Jegyzetemmel nem akarom elvenni a külpolitikai elemzők kenyerét. Csupán a bibliai összefüggésekről és azok mai jelentőségeiről kívánok szólni, ezúttal Líbia esetében. Bizony, nincs új a nap alatt, mert Líbiáról gyakran háborús összefüggésben olvashatunk az Ószövetségben. A krónikák második könyve szerint Sisák fáraó vezetésével *„ezerkétszáz harci kocsi, hatvanezer lovas, és megszámlálhatatlan líbiai (...) hadinép jött Egyiptomból”* (2Krón 12,3), hogy Jeruzsálem ellen harcoljon. Egy másik helyen ezekkel a szavakkal bátorítja egy próféta Júda királyát: *„Nem volt-e az etiópoknak és a líbiaiaknak roppant hadereje, igen sok harci kocsija és lovasa? Mégis kezdedbe adta őket az ÚR, mivel rá támaszkodtál. Mert az ÚR szemei áttekintik az egész földet, és ő megmutatja erejét azoknak, akik tiszta szívvel az övéi.”* (2Krón 16,8) Náhum könyvében pedig mintha a mai észak-afrikai országok seregszemléje zajlana: Egyiptom, Etiópia és

Líbia említése kapcsán hangzik ez a prófécia: „*Mindjárt megemészted a tűz, kiirt a fegyver...*” (Náh 3,15)

Távol áll tőlem, hogy rövidzárlatosan, összefüggésükből kiragadván értelmezsem ezeket a bibliai igéket, de azt nem lehet tagadni, hogy a mai háborúskodásoknak több ezer éves gyökerei vannak. Ugyanakkor az újszövetségi Cselekedetek könyvében olvasható pünkösti történetben is említés esik a líbiaiakról. Az első pünkösdkor, a Szentlélek kitöltése kapcsán történt, hogy Jézus tanítványainak prédikációját minden jeruzsálemi zarándok a maga anyanyelvén hallotta. Amikor a zúgó szélvihar támadt, és kettős tüzes nyelvek jelentek meg, az emberek így beszéltek egymás között: „...*hogyan hallhatja őket mindegyikünk a maga anyanyelvén, akik [...] Egyiptomban és Líbia vidékén [vannak]?*” (ApCsel 2,8.10)

Hallja-e ma az arab világ a Jézusról szóló bizonyágtételt? Igen, az iszlám dominancia ellenére mindig jelentkeznek olyan bátor keresztények, akik életüket is hajlandók kockára tenni vagy akár fel is áldozni. Néhány héttel ezelőtt az egyiptomi kopt keresztények templomát robbantották fel, aminek következtében több mint harminc hívő halt vértanúhalált. Líbiában – ahol a lakosság 97 százaléka iszlámhívő – Kadhafi hatalomátvételét követően bezárták a legtöbb keresztény templomot. Mohamedánok között tilos missziót végezni. Ha egy keresztény ember iszlámhitűvel kíván házasságra lépni, akkor át kell térnie az ő vallására. Most, a háborús hírek között mégis arról értesülünk, hogy apácák és szerzetesközösségek segítenek tevőlegesen a véres események közepette. Illegalitásban működő papok vért adnak, hogy ezzel a halomra lőtt felkelők közül némelyeket megmentsenek.

A Líbiából és más észak-afrikai országokból érkező drámai hírek emlékeztessenek minket arra, hogy felelősséget kell éreznünk minden üldözött és kiszolgáltatott embertársunk iránt, keresztényként pedig különösen is imádkoznunk kell azokért, akik testvéreink a hitben.

2011. február 27.

Ne félj!

Két hete az oslói székesegyházban sorra hangoztak el az áldozatok nevei:

Többségében fiatal fiúk és lányok nevei.

Általában jellegzetes északi hangzású nevek, de távoli vidékekről származó nevek is, jelezve azt, hogy milyen befogadó is egy sokszínű társadalom.

Nevek, amelyeket eddig becézgetve ejtettek ki szülők és suttogva a szerelmesek.

Nevek, amelyek korábban megjelentek egyetemi értesítőkből, útlevelekből és a Facebookon.

Nevek, amelyek jelezték, hogy a tragédia és a gyász nem számokban, tömegében mérhető, hanem egyenként, név szerint és személyesen.

Ézsaiás prófétánál is nevekről, néven szólításról van szó. Itt nem egyik ember ejti ki a másik nevét, hanem az élő Isten szava hangzik: „*neveden szólítottalak, enyém vagy*”, ezt a félmondatot megelőzően pedig így biztat: „*Ne félj, mert megváltottalak*” (Ézs 43,1). Ma sem hagyhatjuk, hogy megbénítson minket a félelem! Gyűlölség, félelemkeltés, terrorfenyegetés, vagy pláne emberi életek kioltása során nem lehet Isten nevére hivatkozni. Istenkáromlást követ el, aki ilyen mocskos tettek összefüggésében órá próbál hivatkozni. Ezért fontos, hogy a keresztények valóban a Biblia tiszta tanítását kövessék, és a szeretet Istenéről tegyenek tanúbizonyságot. Hihe-

tünk abban, hogy nem a pusztító diabolikus hatalmak uralma alatt élünk, hanem Istenéi vagyunk. Őhöz tartozunk, ő fogja kezünket.

De ott van bennünk a lázadás: igazat mond ez az ige? A szép prófécia ugyanis ezzel az ígérettel folytatódik: *„Ha tűzben jársz, nem perzselődsz meg, a láng nem éget meg”* (43,2b) – de akkor miért lehettek áldozatok a kormányzati negyedben okozott robbantás következtében? Továbbá ilyen szép megfogalmazással találkozunk: *„ha vízen kelsz át, én veled vagyok, ha folyókon, azok nem sodornak el”* (43,2a) – de akkor miért kellett a vízből élettelen tetemeket is felszínre hozni, olyan emberek testét, akiket értelmetlenül gyilkolt le egy őrült merénylő?

Az elveszített életeket semmi sem pótolja. Őket az irgalmas Isten szeretetébe kell átengednünk, aki ezt mondja: *„Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy.”* És az ézsaiási ige folytatásában mond olyat is, ami ebben az órában az örökkévalóság távlatai között jelenthet vigasztalást: *„napkeletről visszahozom gyermekeidet, és napnyugatról összegyűjtelek”* (43,5); *„hozd ide fiaimat a messzeségből és leányaimat a föld végéről”* (43,6).

Jézus tanítványai a gonosz minden tobzódása ellenére a békeség és a szeretet követői maradnak. Ahogy a tragédia éjszakáján Twitter-bejegyzésében fogalmazott egy fiatal: *„Ha egyetlen ember gyűlölete ekkora pusztítást tud okozni, akkor mire lehet képes sokak szeretete?”*

2011. augusztus 7.

Van egy álmom

50 évvel ezelőtt hangzott el Martin Luther King híres beszéde az amerikai fővárosban. A Capitoliumon negyedmillió ember – feketék és az ő polgárjogi törekvéseikkel rokonszenvező fehérek sokasága – hallgatta a baptista lelkipásztor átszellemült szavait: „I have a dream” – Van egy álmom... Lincoln elnök hatalmas szobránál a később meggyilkolt King tiszteletes arról szólt, hogy a *Függetlenségi nyilatkozat* nagyszerű szavaival annak idején az ország minden lakosa számára egy kötelezvényt állítottak ki. Kiderült azonban, hogy Amerika a feketéknek hamis csekket állított ki, mert számukra azok a tételek fedezet nélkülinek bizonyultak. Szavai szerint Martin Luther King nem volt hajlandó elhinni, hogy csődbe jutott az igazság bankja, ezért hát elmentek Washingtonba, hogy „beváltásák a csekket”. Beszédében így jutott el a sokat idézett mondatokhoz:

„Van egy álmom, hogy egy napon Georgia vörös dombjain az egykori rabszolgák és rabszolgatartók fiai képesek lesznek együtt leülni a testvériség asztalához.

Van egy álmom, hogy egy napon még Mississippi állam, a sivatag-állam, eltikkadva az igazságtalanság és az elnyomás hőisége által, a szabadság és az igazság oázisává fog változni.

Van egy álmom, hogy az én négy kicsi gyermekem egy napon egy olyan országban fog élni, ahol nem bőrszínük, hanem a jellemük alapján ítélik meg őket.

Van egy álmom mostanában. Egy álmom, hogy egy napon minden

völgy felemelkedik, minden domb és hegy bemélyed, a durva helyek kisimulnak, a görbék kiegyenesednek, az Úr dicsősége láthatóvá válik, és minden halandó együttesen fogja látni.”

Isten őrizze, hogy Martin Luther Kinghez mérjem magam, de ezen a vasárnap reggelen el kell mondanom: nekem is van egy álmom.

Egy olyan országról álmodom, amelyben béke és egyetértés van. Ahol nagyvonalú a kormány és méltányos az ellenzék. Ahol nem szakadnak ketté családok és baráti társaságok csak azért, mert különböző pártokat támogatnak.

Ahol romák és nem romák együtt tudnak élni, egyik ember nem kell, hogy féljen a másiktól.

Ahol a mélyszegénységben élők felemelésén fáradoznak azok, akiknek több adatott.

Egy olyan országról álmodom, amelyben nem számít érdemnek az adócsalás és az ügyeskedés.

Támogatom Bójte Csaba Szent István-napi felhívását, amelyben a párbeszéd és kiegyezés évét hirdette meg.

Arról is álmodom, hogy az egyházakat sem túlszeretni, sem diszkriminálni nem akarják. Ahol a kereszténységről nem az inkvizíció, a keresztről nem a kard jut emberek eszébe.

Van egy álmom a szegények és a peremre szorítottak mellett kiálló egyházzal is. Amelyet rangkórság helyett a hivatástudat, uralkodási vágy helyett a szolgálat jellemez. Ahol természetes értéknek számít a szolidaritás és az önfeláldozás. Amely egyház éppen ezért hitelesen tud tanúskodni Istenről.

Mert sok ember mondja Adyval együtt: „álmom az Isten”.

Istennek is van álma. Hogy valóban lesüllyednek a hegyek, és felemelkednek a völgyek annak érdekében, hogy az Úr megérkezzen hozzánk. Isten álma, hogy nép a népre kardot nem emel, fegyverkezést többé nem tanul.

Jézus Isten álmát álmodta. E szerint az álom szerint az összevert emberhez lehajol az irgalmas samaritánus, az elveszett juhott megkeresi és nyakába veszi a jó pásztor, és a tékozló fiú hazatalál.

Ezt az álmot álmodta néhai Öveges József professzor, amikor így imádkozott: „Segíts, Jézus, hogy megnevelhessük a farizeusokat, fölöslegessé tehessük a hóhérokat, és jó szándékukat valóra válthassák a Pilátusok!”

Isten álma a genezistől az apokalipszisig tart.

Isten világosságról, életről és önmaga képmásáról, az emberről álmodott. Férfiről és asszonyról, akik egymást kiegészítve élnek, és szorgos munkával népesítik be a földet, amelyre nagyon vigyáznak.

Isten álmáról tanúskodik a Biblia egyik befejező mondata: „és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé...” (Jel 21,4)

Szállóigeként mondjuk: I have a dream. Van egy álmom - mondja az Isten.

2013. szeptember 1.

© 2011 Zoltán
Kovács

SZEMÉLYES HANGON

FEHÉR LÁSZLÓ / Guggoló
250×180 cm, olaj, vászon - 2001

Lélekmentő fénykép

Keresztapám, Józsa Márton, nagy elbeszélő volt. Prédikációiban is mindig történeteket mesélt, ezért gyerekként is szívesen hallgattam őt. Most felidézek egy tőle hallott esetet.

Egyszer egy faluban két, rokonságban álló családot látogatott meg. Bodnár Elemérék a település központjában éltek, takaros házban. Bodnárné testvére, Réti Kálmánék viszont egyszerűbb körülmények között laktak a falu szegényebb felében. Mindkét család evangélikus volt, jártak is rendszeresen templomba. Ám ott a lehető legtávolabb ültek egymástól.

Keresztapám előbb Bodnárékat látogatta meg. A házigazdából hamarosan vad indulatok törtek a felszínre. Az asszony meg volt róla győződve, hogy bátyja neki szándékosan rossz híret költi. Ismeretei szerint Kálmán elterjesztette róla, hogy édesanyjukat csakis az örökség miatt édesgették magukhoz, valójában azonban rosszul bántak vele. Testvérét rágalmazónak és gyalázatos hazudozónak nevezte.

Keresztapám türelmesen végighallgatta őket, itt-ott azért közbe-kérdezett. Szólt a megbocsátás fontosságáról. Majd rövid imádság után elköszönt tőlük. Szívében sok aggodalom volt, de úgy érezte, most nem tehet többet. A család kikísérte a kapuba. Marci bácsinak szokása volt akkortájt, hogy híveiről fotót készít. Keveseknek volt akkor még fényképezőgépe. Ezúttal is megkérte Bodnárékat, hadd készítsen róluk felvételt. Majd az evangélikusok „Erős vár a mi Istenünk!” köszöntésével elbúcsúztak egymástól.

Útja rögtön Rétiékhez vezetett. Ott a házigazdák egyfolytában Bodnárékat szidták. Az örökösödéssel kapcsolatban voltak sérelmeik. Kálmán, a házigazda sötét tekintettel ecsetelte húga ügyeskedéseit. Felesége pedig azzal vádolta sógornőjét, hogy hazugsággal vezette félre halálos beteg édesanyját, aki aztán a vagyon nagyobb részét őrá hagyta. A lelkész újra a megbékélés fontosságáról próbált szólni – szemmel láthatóan nem sok sikerrel. A látogatás itt is rövid bibliaolvasással és imádsággal ért véget. Ez a család is kikísérte őt a kapuig, itt is készült egy fotó. Keresztapám gondterhelten ment haza, majd a következő napokban is sokat töprengett a két család viszonyán.

Aztán folytatódtak a családlátogatások, azok végén az immár elmaradhatatlan fényképezéssel.

A közeli városban járván hamarosan előhívatta a filmet. A fekete-fehér felvételeket átnézve először bosszúsán nyugtázta magában, hogy két kép egymásra exponálódott. Nagy ritkán előfordult vele korábban is, hogy elfelejtette továbbtekerni a filmet. Kisvártatva megállapította, hogy éppen a Bodnárék és a Rétiék kapujában készült két felvétel csúszott egybe. Figyelmesebben megnézte a képet, és elakadt a lélegzete. A fotón a két család együtt állt. Bodnárné valósággal átölelte testvérét, Kálmánt, és az egyik család kislánya a másik leányának lábához kuporodott.

És lássatok csodát, megbékélt a két haragban levő család.

Keresztapám ezt elmondta egy prédikációjában.

Egy talán tízéves kislányban mély nyomokat hagyott ez a történet. Negyven év után, íme, továbbadom.

És nagyon szeretnék egy ilyen öreg, hagyományos fényképezőgépet. Hátha egyszer én is elfelejteném továbbtekerni, és ma is megtörténne a csoda, hogy ősellenségek megbékélnek egymással.

2009. november 15.

Vízilabdázom a fiammal

„Üresek a kapuk!” – kiáltja el magát kamaszkorú *Marci* fiam, és már is gázolunk a vízbe, hogy ismét vízilabdázzunk. Általában magyar-orsz olimpiai döntőt játszunk. Az évek óta kialakult szereposztás szerint nekem egyidejűleg közvetítenem is kell a játékot. Egyikünk hol *Kásás*, *Kiss Gergő* és *Szívós*, másikunk pedig az orosz válogatott. Az ő nevükkel azonban bajban vagyok. Korábbi híres sportolók nevét hívom segítségül, így a kapus többnyire *Jasin*, aki helyett csereként majd *Kavazasvili* áll be. Ő persze grúz, így aztán máris nem az oroszokkal, hanem a szovjetekkel vívunk öldöklő küzdelmet. Hadd tudja meg a gyerek, mit éltünk át az elmúlt rendszerben, példának okáért az 1956-os melbourne-i olimpián.

A mezőnyjátékosok között *Blohint* veszem be a csapatba, mert őrá, mint aranylabdás focistára, emlékszem, aztán újra és újra az öttusázó *Onyiscsenkónak*, *Balczó* ádáz ellenfelének a nevét harsogom. Aztán bizony elfogy a tudományom, így a politikusok jönnek.

A '80-as évek bőségesen kínálnak pártfőtitkárt: a *Brezsnyev*, *Csernyenko*, *Andropov* támadósort játszatom, majd csereként végre a peresztrojka atyját, *Gorbacsovot* is beveszem a csapatba. Hamarosan kénytelen vagyok régebbieket is reaktiválni. Tisztesség ne essék szólván, egy idő után már *Trockij* és *Berija* is vízilabdázik Balatonszemesen. Utóbbi persze védőt játszik, ő ugyanis az államvédelemtől jött. Mindezzel együtt élvezzük a meccset. Közben azért arra gondolok: mi lesz, ha valaki a parton meghallja, hogy egy fürdőnadrágos püspök Sze-

pesi György stílusában ilyeneket kiabál: „Kedves hallgatóim, Gromiko hatalmas bombáját a levegőben úszva ütötte szögletre Szécsi!”

Szabad így mókázni? Anélkül, hogy a blaszfémia bűnébe esnék, meg kell jegyezmem: bizony, Jézus is szerette a játékot. Egy alkalommal még csak utal a korabeli gyermekek szerepjátékára: „*Furulyáztunk nektek, és nem táncoltatok; siratót énekeltünk, és nem gyászoltatok*” (Mt 11,17), számos példázatában viszont már ő maga játszik. Gondoljunk tanítására a szálkáról és a gerendáról, vagy arra, hogy szerinte a farizeusok kiszűrik az ételből a szúnyogot, ám lenyelik a tevét.

Úgy tűnik, elkalandozom e bibliai tájakon, mert Marci újra és újra figyelmeztet, hogy komolyan kell játszani. Ez persze – miközben jól megsuhintom a labdát – *Kosztolányit* juttatja eszembe: „A játszótársam, mondd, akarsz-e lenni...” (*Akarsz-e játszani?*)

Egy szép találata után kisfiam úgy csap a levegőbe, ahogy azt Kásástól látta az olimpiai döntőben. Igazi szláv bánattal úszom a labda után. Mintegy önmagamot is vigasztalva ezt mondom Marcinak: „Mit szólnál, ha rádiójegyzet lenne ebből a játékunkból?” „Vasárnapi újság?” – kérdez vissza tárgyyszerűen. „Az, holnap kell mennem a stúdióba.” „Majd segíték a megírásban” – ígéri a világ legtermészetesebb módján.

Nem is tudja, milyen sokat segített már eddig is. Mert egy gyerek sokszor jobban tud segíteni az apjának, mint a fontoskodó felnőtt öneki.

Mi lesz gyermekeinkből? Meddig tudunk még együtt vízilabdázni vagy éppen énekelni? Nevetni, sírni, imádkozni... Meddig tudjuk kísérni léptüket? Mikor kell elengednünk a kezüket? Mikor lesz az a pont, hogy hátat fordítanak? Aztán újra egymásra találunk-e majd? Hiszem, hogy igen.

Miközben Marci egy messzire pattant labda után úszik, hátamra fekszem, úgy lebegek a vízen. Behunyom a szemem. Boldog vagyok.

2012. július 8.

Boldogok a pályán

Immár összeállt a legjobb négy mezőnye a dél-afrikai foci VB-n. Szólhat erről egy püspök jegyzete? Sokan azt gondolják, hogy a kereszténységtől távol esik a sport világa. Való igaz, hogy a futball őshazájában, Angliában is sokáig ellenezte az egyház ezt a sportot. 1531-ben Thomas Eliot puritán lelkész úgy fogalmazott, hogy a foci állatias haragot és heves erőszakot szül. A rochesteri püspök pedig azt állította, hogy mindez „gonosz játék”. Egyszer bírsággal sújtottak két embert, mert azok a temetőben futballoztak. Később már csak azért járt büntetés Anglia-szerte, ha valaki vasárnap űzte ezt a sportot. A 19. századra változott meg az angol egyházak véleménye: ekkor már maguk is fontosnak tartották a mozgást a fiatalok életében, sőt hangsúlyozták, hogy a futball erősíti a csapat-szellemet. Ezt követően immár a keresztény gyülekezetek kezdtek focicsapatokat alapítani a meglévő krikettklubok mellé. A nagy munkanélküliség idején szervezett egyesületek jó hatással voltak a közösségi életre. Számos egyház szervezett sportklubot, így az elsők között alakult meg a St. Mark's Church labdarúgó csapata, amely később Manchester City néven vált világhírűvé.

A nehézkes induláshoz képest sokat változott a helyzet, hiszen ma egy-egy jelentős sporteseménynek gyakran vannak egyházi vonatkozásai is. Néhány éve a világbajnok brazil focisták bizonyágtételétől volt hangos a sajtó: a mérkőzés végén – vagy éppen a gólöröm jegyében – levetett mezük alatt Jézust dicsérő feliratokat és

képeket viseltek. A Bajnokok Ligájában számos klubcsapat játékosai imádkoznak látványosan egy-egy mérkőzés előtt vagy után. Ehhez képest immár megszokottá vált az a mozdulat, amellyel egy-egy pályára lépő játékos keresztet vet. Mindez a nagy tekintélyű FIFA-t arra készítette, hogy a futballpályákon betiltsa a vallási jelképek használatát. Sajátos döntés ez: a stadionok és a tévéközvetítések agyon vannak terhelve reklámokkal, ám hitéről nem tehet bizonyosságot valaki. Multinacionális cégek logóival nincs baj, a kereszttel viszont igen.

A müncheni olimpiai stadionhoz nem is olyan régen még építettek egy kis istentiszteleti helyet, annak jeléül, hogy az aréna és a kápolna jól megfér egymás mellett. A hangorkán előtt és után szükség van a külső és belső csendre. A kápolna megóv attól a kísértéstől, hogy embereket istenítsünk. Itt szembesülhetünk Pál apostol figyelmeztetésével: *„Aki pedig versenyben vesz részt, mindenben önmegtartóztató: azok azért, hogy elhervadó koszorút nyerjenek, mi pedig azért, hogy hervadhatatlant”* (1Kor 9,25), továbbá Jézus szavával: *„mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall?”* (Mt 16,26)

Szeressük a jó focit. Ha tehetjük, kísérjük figyelemmel a mérkőzéseket. Ám ne felejtjük el, hogy a házigazda országban mennyi nyomorúság halmozódott fel. És figyeljünk a Szentírás ma is érvényes üzenetére. A változó világban talán így is megszólaltathatjuk a változatlan ígét:

Boldogok, akik hálásan ünneplik győzelmüket, és azt ajándékként fogadják.

Boldogok, akik veszíteni tudnak, anélkül, hogy fejüket elveszítenék.

Boldogok, akik a sportban és a játékban a szabadságot érzik.

Boldogok, akik lelkesedni tudnak anélkül, hogy elragadná őket a hév.

Boldogok, akik egy jó csapat tagjai lehetnek a játékban és az életben.

Boldogok, akik a másokban mindig az embert és nem az ellenfelet látják.

Boldogok, akik ki tudnak kapcsolódni a sportban és a játékban.

Boldogok, akik a test teljesítménye mellett a lélekről sem feledkeznek meg.

Boldogok, akik testükkel és lelkükkel Istent, a Teremtőt dicsérik.

2010. július 3.

Albert Flóri

Albert Flórián halálhírére hallva gyerekkori emlékeim törnek elő. Akkor még vasárnap délután voltak az NB I-es meccsek. A Deák téri templomból hazafelé menet megvettem a *Népsportot*, és alig vártam a délutánt. Elsősorban Albertet akartuk látni. „Fló-ri, Fló-ri!”, skandáltuk. Meg azt is, hogy „Csá-szár, Csá-szár!” Boldogan lengettük a zöld-fehér zászlót. Válogatott meccsen pedig a nemzeti színűt. Az 1966-os legendás magyar-brazilra még nem emlékszem, de arra, hogy Aranylabdát kapott, már igen. Úton-útfélen meséltem a viccet: ki az igazi Fradi drukker? Az, aki a Flórián téren Albert kecszet eszik, és azt hiszi, hogy de Gaulle-t is Albert lőtte. Persze fogalmam sem volt, ki az a de Gaulle, de nem is ez volt a fontos.

Emlékszem, milyen nagy eseménynek számított, hogy templomi esküvőt mert tartani. Ha nem tévedek, a '67-es bajnoki cím után született fiúk, a kis Flóri. Sírtam, amikor Dániában súlyosan megsérült, nem tudtam megbocsátani Engedahl kapusnak. Dühös voltam, amikor amiatt bántották, hogy ő mindig csípőre tett kézzel áll a pályán. Ott ültem a P-szektorban – akkor az volt a Fradi-tábor helye a Népstadionban –, amikor utolsó meccsét játszotta a Zalaegerszeg ellen. Hófehér mezben. A második félidőben Branikovicstól kapott labdát, kicselezte Déri kapust, és elegáns gólt lőtt. Aztán mélyre hajolt a szurkolók előtt. Társai a vállukon vitték le a pályáról.

1974-et írtak akkor, tizenöt éves voltam. Éppen annyi, mint most Marci fiam. Flóri halála napján csak ketten vagyunk itthon. Van

időnk, mesélek neki. Megnézzük számos gólját, például azt, amit a németeknek lőtt 1959-ben. Elmondom a fiamnak, hogy mennyi vigaszt jelentett akkoriban nekünk, szegény magyaroknak egy-egy ilyen győztes mérkőzés. Aztán elolvassuk együtt Lázár Ervin *Foci* című novelláját. „Apu, Isten szokott focizni?” – ezzel a lát-szólag istenkáromló kérdéssel kezdődik az írás. Amire – kezdeti tiltakozása után – az író eljátszik a gondolattal, majd így fogalmaz: „Istenem – motyogom magamban –, mi az neked, tedd meg már, ha ez a gyerek annyira kéri. Állj be öt percre. Vagy kettőre. Akárha láthatatlanul is. Segítsd ezt a szegény csetlő-botló csapatot. S ha már itt jársz köztünk, és volt öt perced a focira, miután leveszed a szerelésed, lezuhanyozol és újra utcai ruhába öltöazol, ne hagyj itt rögtön bennünket. Mert nemcsak a csapat csetlik-botlik. Állj egy kicsit a hátunk mögé, tedd a vállunkra a kezéd.”

Albert Flórián csak ember volt, bizonyára esendő ember. Nem emlékszem arra, hogy a játékvezetővel összeütközésbe került volna. Most ő is az előtt kell, hogy megálljon, akit Pál apostol a korinthusi levélben „igaz, mennyei bíró”-nak nevez. Itt a földön felharsant a hármassípszó, de a játék – immár örömfoci – odafent folytatódik. Legyünk hálásak azért, hogy földi pályafutása során Albert Flórián sokat tett azért, hogy ez a csetlő-botló nemzet itt, Közép-Európában olykor-olykor boldognak érezze magát. Istenadta tehetségével hozzájárult ahhoz, hogy egy szürke korban is boldog gyerekkorom lehetett.

Erről mesélek fiamnak, majd újra megnézzük a németek elleni gólját. És bizony még de Gaulle-t is Albert lőtte.

2011. november 6.

Aragnál is kívánatosabb

Amikor Gyurta Dániel megtudta, hogy a kétszáz méteres mellúszásban világcsúccsal olimpiai aranyat nyert, nem az öklét rázta, nem is a vízbe csapott, hanem mindkét kezével felfelé mutatott. Amikor ennek értelméről kérdezték, rejtélyesen csak annyit mondott, hogy ez maradjon az ő titka. És ez így van jól: a győztes, aki élete nagy részét reflektorfényben éli, igenis megérdemli legbelső érzéseinek a védelmét. A Biblia fényében azonban joggal eszünkbe juthat Jakab apostolnak ez az igéje: *„minden jó adomány és minden tökéletes ajándék onnan felülről, a világosság Atyjától száll alá, akiben nincs változás, sem fénynek és árnyéknak váltakozása.”* (Jak 1,17) Mert változhat egy-egy sportoló formája, tizedmásodpercnyi figyelmetlenség miatt óriásit lehet bukni, pillanatok alatt feje tetejére állhat a papírforma – ám Istenben nincs változás.

Amikor korunk élménytársadalmában a bulvármédiának köszönhetően bárkit érdemi teljesítmény nélkül sztárnak kiálthatnak ki, akkor különösen érdemes azoknak a véleményére odafigyelni, akik valóban megdolgoztak a sikerért. Gyurta Dániel közéjük tartozik. Aligha véletlen, hogy ő családról és nemzetről – 15 millió magyar összekovácsolódásáról – beszélt, valamint elhatározta, hogy aranyérme másolatát Norvégiába küldi egykori vetélytársa szüleinek. A fiatal versenyző néhány héttel az olimpia előtt tragikus hirtelenséggel meghalt. Ezzel pedig már nem is a sportszerű, hanem a – mondjuk így – Krisztus-szerű versenyzésre is példát ad a végtelenül szerény

magyar fiatalember. Azt valósítja meg, amiről Pál apostol ír az Első korinthusi levélben: *„Aki pedig versenyben vesz részt, mindenben önmegtartóztató: azok azért, hogy hervadó koszorút nyerjenek, mi pedig azért, hogy hervadhatatlant.”* (1Kor 9,25)

Természetesen örülünk Szilágyi Áron, Gyurta Dániel és a többiek sikereinek, de újra kell értelmeznünk az olimpiák híres jelmondatát: *„nem a győzelem, hanem a részvétel a fontos.”* Jézus sem akart minden áron győzni, hanem más segítette a győzelemre. Egymással rivalizáló, a másikat mindenképpen legyőzni akaró tanítványait így inti: *„De közöttetek ne így legyen.”* (Mt 20,26) A Jerikó és Jeruzsálem közötti versenyben messze lemaradt az irgalmas samaritánus, mégis ő lett az igazi győztes. Mint ahogy Jézusról is így vallottak eleink: *„victor, quia victima”* – győztes, mert áldozat. Így akaszthattunk egy jelképes érmet annak a cselgáncsozónak, Joó Abigélnek a nyakába is, aki porcleválással, bicegve is vállalta a küzdelmet, és hivatalosan ugyan csak ötödik lett, de önmagát – és a fájdalmat, a szenvedést – le tudta győzni.

Vallom, hogy az egyháznak szava lehet az olimpiával kapcsolatban is. Nem véletlen, hogy számos ország versenyzőit lelkigondozók, sőt sportlelkészek is segítik. Kritikus helyzetben, mázsás lelki terheket cipelő atléták esetében különösen is sokat jelenthet egy olyan ember támasza, aki nemcsak súly- és hossz mértékben tud gondolkodni, hanem a tér és idő fölött álló isteni logika rendszerében is, és így képes segítséget nyújtani. Annak is hagyománya van, hogy az olimpiai faluban kápolnát rendeznek be, és a versenyzőknek Bibliát osztanak. Isten ígését éppen a sportsikerek vagy éppen a kudarcok kapcsán is felfedezhetjük, és a Szentírás szava új értelmet nyerhet. Amikor mindenki a további aranyérmekeket várja, akkor zsoltárossal együtt mondhatjuk: *„Az ÚR döntései igazak, mindenben igazságosak, kívánatosabbak az aranynál.”* (Zsolt 19,10b-11a) Amikor mindenki

győzni akar, akkor érdemes az apostolra figyelnünk: „nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.” (Róm 9,16)

Őszintén remélem, hogy a gyakran céltalan vagy a celebeket majmoló fiatalok igazi példaképeket találnak a tisztességes versenyben helytálló sportolók személyében. Talán feltűnik nekik Gyurta Dániel mozdulata, amellyel a célba érés után felfelé mutat.

2012. augusztus 5.

Kispályás foci

Még egy hétig tart a foci Európa-bajnokság. Alighanem már meg is szottuk, hogy az ilyen világeseményeken mi legfeljebb csak vendégként lehetünk jelen, a partvonalon kívülről nézhetjük a nagyok játékát. Legfeljebb olyan elismerésben lehet részünk, hogy az egyik meccsen mi, magyarok adhattuk a negyedik játékvezetőt. Tudják, aki cserénél megnézi a stoplikat, majd a meccs vége felé feltartja a hosszabbítást jelző táblát. (Bocsánat, ez szakszerűtlen, sőt talán méltánytalan megjegyzés volt, csupán azt akartam érzékeltetni, hogy enyhén szólva nem mi vagyunk a főszereplők.) Ezzel együtt – vagy talán éppen ezért? – nagyszerű élményekben lehet részünk, amikor ezeket a meccseket nézzük, legalább a tévén keresztül.

Szeretnék azonban tudósítani egy másik, kevésbé ismert eseményről is. Finn, magyar és észti evangélikus lelkészek ugyancsak négyévente rendszeresen találkoznak, hogy kicseréljék tapasztalataikat, és közösen gondolkodjanak a rokon népek összefogásáról és a lehetséges egyházi szolgálatról. Csodálatos napokat töltöttünk együtt a Balaton partján, *A hit anyanyelve* címet viselő konferencián. Elgondolkodtató, hogy egyikünk országa sincs jelen a foci eb-n: ezekben a napokban sem a finn, sem az észti, sem a magyar himnuszt nem játsszák el a mérkőzések előtt. Mindez azt jelentené, hogy minket már számon sem tartanak Európában?

Tény és való, hogy aki az olaszok azúrkék mezét látja, az nemcsak Luca Tonira gondol, hanem a reneszánsz művészekre, az örök vá-

rosra és a piros Ferrarira is... A hollandok narancsszínű mezét látva nemcsak Van der Saar jut az ember eszébe, hanem szélmalomok és németalföldi festők, valamint Anna Frank szülőháza is. A németek fehér meze nemcsak Schweinsteigert illeti meg, de felidézi a kalandozó eleink felett aratott Lech-mezei győzelmet, a reformációt és a Siemens konsernt is.

A mi művészeinket és tudósainkat, vesztes és nyert csatáinkat, egyházainkat és intézményeinket számon tartja-e valaki?

Kit érdekel, hogy ki volt Mannerheim vagy Nagy Imre? Gondol-e valaki az Észtországból vagonokban kitelepítettekre? Tudott-e valaki arról, hogy június 16-a számunkra nem egy volt a játéknapok közül, hanem egy fél évszázaddal ezelőtti kivégzésekre emlékező gyásznap? És tudják-e a művelt Európában, hogy kik azok az inkeriek vagy az erdélyiek? Hallgat-e még valaki Sibeliust, Bartókot vagy Arvo Pärtet? Van-e helyünk Európában? Vagy végképp elbuktunk a selejtezőkön?

Az apostolok cselekedeteiről szóló újszövetségi könyv arról tudósít, hogy az ázsiai Tróászban váratlanul egy macedón harcos jelent meg álomban Pál apostolnak, ilyen szavak kíséretében: *„Jöjj át (...), légy segítségünkre!”* (ApCsel 16,9). A folytatás így rögzíti a tényeket: *„...oda hívott minket az Isten, hogy hirdessük nekik az evangéliumot.”* (16,10) Pál meghallja ezt a segélykérést, és elindul. Vele együtt pedig a Jézusról szóló jó hír, az evangélium is eljut Európába. A Szentlélek életet lehel a haldokló görög-római világba. Ennek nyomán egy új Európa született.

Talán ma is kapunk egy álmot. Ma is hallhatunk ilyen jelzést: *„Jöjj, siess segítségünkre!”*

Csupa kis nép, akiket mások talán meg sem találhatnak a térképen. Akik nem szerepelünk az Európa-bajnokságon, ahol bajnokok helyett

inkább csak bajok vannak. Ám akad, aki segítségünkre siet a bajban is, hogy egymásnak is támaszai lehessünk.

Ennek jegyében voltunk együtt Révfülöpon mi, finnugor lelkesek. Közben-közben néztük a futball Európa-bajnokságot, de nagyon azért egyikünknek sem hiányzott.

2008. június 22.

A fűtőrendszer atmoszája

Jézus ezt mondja az evangéliumban: *„Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek.”* (Mt 11,28) Szükségünk van erre a bátorításra, mert bizony nagyon el tudunk fáradni. A Názáreti Jézus nyugalmat kínáló szava azért is hiteles, mert ő maga is tudta, mi a fáradtság. Egyszer a déli hőségben kimerülve ült le egy Sikár nevű település kútjához, és egy samáriai asszonytól kért inni. Máskor mélyen aludt a hajóban, még akkor is, amikor az viharba került. Aztán a keresztet hordozva kimerülten zuhant Jeruzsálem utcaköveire. Ezáltal Jézus megszentelte a fáradtságot, és hozzánk, véges energiájú emberekre hasonlított. Megfordítva is igaz, fáradtságunkban vele lehetünk egyek. Ha módunk van nyári pihenésre, akkor az nem egyszerűen kikapcsolódás lehet, hanem sokkal inkább bekapcsolódás – tudniillik abba a világba, amelybe Jézus hív minket. A vele való közösségbe. *„Jöjjetek énhozzám mindnyájan”* – ezt mondja. Ezért aztán nemcsak az enyhet kínáló vízpartot vagy a hűvösebb hegyeket keressük, hanem Jézust. Őbenne teljesedik be a 23. zsoltár szava is: *„Az ÚR az én pásztorom, nem szűkölködöm. Fűves legelőkön terelget, csendes vizekhez vezet engem. Lelkemet felüdíti...”* (1-3a)

A fáradt embernek pihenésre van szüksége. Egyszer egy lelkész szemléletesen fogalmazott, felidézve azt az időszakot, amikor tempomuk fűtőrendszerét átmosták. Fűtött az még így-úgy, de amikor kimosták belőle a sok iszapot, vízkövet és rozsdatormeléket, sokkal

jobb lett a hatásfoka. Sok minden lerakódik bennünk is, és Isten néha megálljt parancsol. Amíg ez az átmosás történt, mondta az igehirdető, nem lehetett fűteni. Üzemszünet volt. Egy időre meg kell állni, hogy utána jobban működjön minden.

Bizony, le kell lassulni. Életünk egyre inkább a gyorsaságról szól. A sportban, az üzleti életben, a médiában, de még az egyházban is egyre nagyobb a sebesség. Ám nem kell minden áron beszállni a gyorsulási versenybe. A gyorsaság összefügg a felejtéssel, a lassúság pedig az emlékezéssel. Néha kell a lassúság. A teknősbéka többet tud az útról mesélni, mint a nyúl.

A nyár lehetőséget ad arra, hogy a pörgő hónapok után legalább egy-két hétig lelassuljunk. Egy novellájában Milan Kundera egy cseh mondással jellemzi az édes semmittevésben élő embert: ő „nézegeti a Jóisten ablakait”. Aki pedig a Jóisten ablakait nézegetheti, az nem unatkozik; az boldog. Abban az értelemben is, ahogy Gyökössy Endre írja: „Boldogok, akik mentség keresése nélkül tudnak pihenni és aludni, mert mosolyogva ébrednek fel és örömmel indulnak útjukra.”

2011. július 10.

A tanyabokrok lelkésze

Ma Nyíregyházán emlékezünk meg egy éppen 100 éve született evangélikus lelkészről, Joób Olivérről. Ő egyszerre volt a lelki megújulás és a szolgáló szeretet embere. Az úgynevezett egyházi ébredés jegyében evangélizációkat szervezett, és fáradhatatlanul segítette a szabolcsi tanyabokrok szegényeit. Egykori finn ösztöndíjasként kitűnő északi kapcsolatokat ápolt, a II. világháború után egy segélyakció keretében több száz nyomorgó gyermeket személyesen vitt vonaton Dániába. Az '50-es években a hatóságoknak hamarosan szemet szűrt az ambiciózus lelkész, aki hátizsákkal fáradhatatlanul látogatta a végtelen szórványban élő híveit. Besúgókkal vették körül, és folyamatosan zaklatták. A hangulatkeltésben eszköz volt a sajtó is, hiszen a helyi *Néplapban* egyebek mellett azt írták róla, hogy „a népi demokrácia és a Szovjetunió ellen uszít a klerikális reakciónak ez az elvetemült ügynöke”. Joób Olivérnek nemcsak az Állami Egyházügyi Hivatal embereivel kellett idegtépő küzdelmet folytatnia, de saját egyháza kollaboráns vezetőivel is. Igazi püspöknek a többször is félreállított Túróczy Zoltánt tartotta, akinek előbb tanítványa, utóbb titkára is volt. Amikor Joób Olivér 1956-ban beszédet mondott a nyíregyházi rádióban, akkor a forradalom sikerét Isten szabadító művének nevezte. Nem csoda, hogy a visszarendeződés után egy évtizeden keresztül folytak ellene a zaklatások, rendőrségi kihallgatások. Prédikációit izgatásnak, egész tevékenységét pedig társadalmilag veszélyesnek minősítet-

ték. Lelkészi hivatalában ezért lehallgatókészüléket helyeztek el, jogosítványát politikai megbízhatatlanság címén bevonták, őt magát pedig rendőri felügyelet alá helyezték. A megfélemlítéssel dacolva végezte igehirdetői és karitatív munkáját. Üldöztetése még a '60-as évek végén is folyt. A hatóságok változatlanul a szocializmus konok ellenségének tartották, és minden erővel azon voltak, hogy elmozdítsák őt Nyíregyházáról. A korabeli egyházvezetés engedett a nyomásnak, és a hatgyermekes lelkészt egy dunántúli faluba helyezte. Az itteni hívek örömmel, a hatóságok viszont változatlan gyanakvással fogadták. Itt már csak négy hónapot szolgálhatott, mert halálos motorbaleset érte: amíg ő szabályosan haladt az úton, belerohant egy másik motoros. Brutális és fájdalmas jelképet hordoz ez az eset. Az is jellemző, hogy a megyei rendőr-főkapitányság politikai osztálya milyen határozatot hozott tíz nappal a lelkész tragikus halála után. Nos, a dokumentumból az derül ki, hogy a halotti értesítő alapján sor került „Joób Olivér nyilvántartásból való törlésére, F-4635. számú Figyelő-dossziéjának megszüntetésére” és három kötetben elfekvő anyagának megsemmisítésére.

Az egyházüldözés megannyi dokumentumát talán meg lehetett semmisíteni, de Isten ígéje örökké megmarad. A Szentírásban ezt olvassuk: *„Az igaznak az emlékezete áldott.”* (Péld 10,7)

2010. augusztus 29.

Konfirmáció

„Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis” – Erősítsd meg Istenünk, amit cselekedtél bennünk. Ezt a himnuszt az ógyház a húsvét utáni, úgynevezett fehérvasárnapon énekelte, amikor hagyományosan a kereszteleseket tartották. Az ősi dallamnak a konfirmációi istentiszteleten is méltó helye volna, hiszen a konfirmáció nem más, mint megerősítés. De minek a megerősítése?

Elsősorban a keresztségé. Az öntudatlan kisgyermeket keresztszülei tartják a keresztvíz alá. Ezzel az első szentséggel kezd cselekedni benne az Úristen. A majdnem felnőtt fiatal már maga térdel az Úr oltárához, hogy a kenyérrel és borral megpecsételt másik szentséget magához vegye.

A konfirmáció a kamasz lélek megerősítése is. A testi-lelki problémáival sokszor magára maradó, befelé forduló, titkait rejtő kamasz megerősítése. A feszültségekkel teli, ugyanakkor szeretetelhes, szeretni vágyó kamaszé.

A család megerősítése is a konfirmáció. Talán a szülők és nagyszülők is újra átélik a saját konfirmációjukat. Ez lehetőséget teremt a nagy beszélgetésekre, s ők is erősödnek a gyermekük, unokájuk kérdései, gondolatai által. A felkészülés során a Tízparancsolattal összefüggésben bizonyára előkerül a szülőkkel való kapcsolat. Nagyon fontos, hogy ebben is megerősödjön a fiatal: tudja, hogy családja az a biztos háttér, ahonnan elindult, és ahova mindig visszatérhet.

Az egyházhoz tartozásban is sokan megerősödnek a konfirmáció

által. Néhány család valóban a gyermeke keresztelőjén volt utoljára templomban, és most az ő kötődésén keresztül érzi újra fontosnak a gyülekezethez tartozást, és találja meg a feladatát is ebben a közösségben.

Nem elvont tanítást kívánok adni az evangélikus egyház egyik legszebb alkalmáról, a konfirmációról. Személyes szeretnék lenni, személyesnek kellennem. Ma délelőtt a budavári templomban az én gyerekem, a mi fiunk is ott fog térdelni, tizenhatodmagával, az oltárnál.

Egyszerre lehetek lelkész és édesapa. De itt nem én vagyok a fontos. Őszintén szólva még csak Marci sem, ez a tizenhárom éves kis kamasz. Hanem az a mennyei Atya, akivel kapcsolatban ez a vallomás fakad ki Pál apostolból: *„Mindenne van erőm a Krisztusban, aki megerősít engem.”* (Fil 4,13)

Ne egy elfogult apa szavának tekintsék a most elhangzottakat. Hiszen a konfirmáció az egész egyház ügye. Mindannyian megerősödhetünk hitünkben, az összetartozás érzésében és az elhatározásban, hogy tanúságtevő életet akarunk élni.

És amit még mindannyian megtehetünk: hogy imádkozunk a fiatalok megmaradásáért, otthonra találásáért, és főképpen a hitük erősödéséért. Csak néhány szó: *„Erősítsd meg, Istenünk, amit cselekedtél bennük.”*

2010. május 9.

Esztus

Tíz éve, 2003 februárjában halt meg Andorka Eszter evangélikus lelkész. Gyilkosság áldozata lett. Éppen olyan valaki oltotta ki az életét, akin – és sok más hasonló helyzetű emberen – ő önzetlenül segíteni próbált. A most következő néhány percben Esztusnak szeretnék emléket állítani.

Egyik szervezője volt a Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetségnek. Az úgynevezett Bárka-csoportban rendszeresen táborokat szervezett kerekesszékeseknek. Természetes módon foglódott az állami gondozottak között. Több nehéz sorsú fiatal, köztük cigányokat fogadott keresztfiának. Nagy álma volt egy olyan Bárka-ház megvalósítása, ahol a korábbi nevelőotthonosok együtt élhetnek más fiatalokkal.

Ő, aki rendszeresen a társadalom periferiájára szorultak között dolgozott, ugyanolyan otthonosan mozgott tudományos közegben is.

Vérbeli újszövetségessé leuveni ösztöndíjas tanulmányai során lett. Hazatérve folytatta korábban megkezdett Márk-tanulmányait. Nagyon jól haladt a disszertációjával, amelynek témavezetője lehettem. Azok közé az oktatók közé tartozott, aki bevitte a hallgatókat a könyvtárba, s ott magyarázta el nekik a kutatás fortélyait.

2003. február 14-én, péntek délután doktori védésre került sor a teológián. Miután a vendégek elmentek, beszélgetni kezdtünk az újszövetségi tanszéken. Mondtam Esztusnak, hogy a következő doktori vizsga alighanem az övé lesz. Kezébe adtam az *Evangélikus*

Élet című hetilap legfrissebb számát, benne azzal a cikkel, amelyet egyik fogadott fiával, a nevelőotthonban felnőtt fiúval közösen írt. Szinte ujjongva örült a megjelenésnek. Végül azt mondta, hogy a nyáron szeretne rendezni egy konferenciát a nők elleni erőszakról. Igen, az erőszak kérdése nagyon foglalkoztatta. Ezért azon a bizonyos hétvégén még részt vett az iraki háborúval kapcsolatos budapesti tüntetésen.

Egy nappal később egy általa felkarolt fiatalember meggyilkolta.

Gyászistentiszteletén Jézus szavát idéztük: *„Nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja a barátaiért.”* (Jn 15,13) Nagyon sokan voltunk együtt. Lelkészek, egyetemisták, a Deák téri ifjúság akkori és korábbi tagjai, erdélyi barátok, állami gondozottak, kerekesszékesek. Testvére és több barátja azokból a versekből olvasott fel, amelyeket ő válogatott egy saját maga készítette naptárhoz. Életről, halálról, elmúlásról és reményről volt szó bennük: hiszen azzal az összeállítással készült édesapja halálára. Az elcsukló hangú beszámolókból szó volt a tervezett mozgássérült-passióról, a megálmódott Bárka-házról, templomok akadálymentesítéséről, barátságról, sírásról és nevetésről. Meg egy olyan elültetett virágmagról, amelyet Esztus többeknek karácsonyra ajándékozott. Egyik közeli barátja elmondta: az ő növénye néhány nappal korábban kivirágzott.

A kék koporsó a sok ráfestett ábrával nagyon illett őhozzá. Ha jól emlékszem, szívek, mackók, madarak, kedves figurák és virágok voltak rajta. És a fénylő napkorong. Meg mintha két egymásba hajló mirtuszágat is láttam volna. Barátai vitték a koporsót, köztük nevelőotthonban felnőtt romák.

Egy televíziós interjúban, a rá annyira jellemző hanghordozással és széles gesztusok kíséretében ezt mondta: *„A lelkeszi hívás számomra nem csupán az emberekért, különösen nem csak az*

evangélikus templomba járó keresztyén emberekért való cselekvés, beszéd, szolgálat, hanem az emberek összességéért, különösen a legrászorulóbb emberekért...”

Halála után nem sokkal barátai egy könyvet állítottak össze, amelyben prédikációi, tanulmányai és levelei mellett a rá emlékező írások jelentek meg. A kötet ezt a címet viseli: *„Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet”*. Tíz év elmúltával is fájdalommal, ugyanakkor hálával emlékezünk rá, aki az elesettek vigasztalója tudott lenni. Legyen emléke áldott!

2013. február 10.

A túlsó parton

Múlt héten átúsztam a Balatont. Talán nem számít dicsekvésnek ez a bejelentés, hiszen mára igazi tömegsporttá vált a Révfülöp és Balatonboglár közötti 5,2 km leúszása. Meglehet, foglalkozási ártalom, de bizony úszás közben számos bibliai történet jutott eszembe. No, nem egy olyan rövidzárlatosan alkalmazott igé, mint mondjuk az Ézsaiásnak adott ígéret: *„Ha vízen kelsz át, én veled vagyok”* (Ézs 43,2) – hanem például az az evangéliumi jelenet, amikor Jézus így szól: *„Menjünk át a túlsó partra!”* (Mk 4,35) Mert bizony nemcsak az ember, hanem az Istenfia is már csak ilyen: újra és újra szeretne átjutni a túlsó partra. Persze ha belegondolunk, Jézus már születésével megtette ezt: átvált az innenső partra. Igazság szerint nem is könnyű megérteni, miért kelt át ide, hiszen ama túlsó part sejtéseink szerint sokkal békésebb és szelídebb. De ő éppen ide, erre a kevésbé barátságos oldalra jött át, ahol az Emberfia lábát is kavicsok horzsolják, ahol iszapos a víz, hínáros a tenger, és ahol bizony örvények leselkednek az úszókra és zátonyok a hajózókra. Aztán hamar ki is ismerte magát ezen az oldalon, hiszen itt hívta el halász tanítványait, vagy itt tanított csónakban ülve. Amikor pedig a *„menjünk át a túlsó partra”* utasítást adta ki, akkor nagy viharba került tanítványaival együtt, de aztán hatalmas szavával megfékezte az elemeket, és ismét sima lett a víztükör. *„Mit féltetek, ti kicsinyhitűek?”* (Mt 8,26) – mondta az égzengéstől és csapkodó hullámoktól megneszült tanítványainak. Miért félsz, kishitű? – mondom én is magamnak, valahol a Balaton

közepén. Közben behomályosodott úszószemüvegemen át hunyorogva próbálom a távot kémlelni, hogy közelebb van-e már a túlsó part. Jó tudni, hogy nem egyedül úszom. Minden oldalról emberek vesznek körül, olykor egy-egy szóval biztatjuk egymást. Biztos vagyok benne: ha valaki közülünk kimerülne vagy görcsöt kapna a lába, számíthatna a mellette úszóra. Mert – bár mérik az időt – ez nem verseny, hanem kikapcsolódás, közös vállalkozás. Ha valaki nagyon elfáradt, kimászhat egy hajóra, és kifújhatja magát annak fedélzetén. Szőlőcukrot kap és biztató szavakat. Istenem, de szép is volna, ha nemcsak ilyen esetben segítenénk egymásnak, szurkolnánk a másik sikerének!

Van időm gondolkozni, hiszen bő három óra alatt teszem meg a távot. A hozzáértők ebből tudják, hogy ilyen idővel valahol a középmezőnyben vagyok. Na jó, az alsó középmezőnyben. De ez az úszás nem az időről, hanem az időtlenségről szól. Alighanem ezért is juthatnak eszembe Nagy László csodálatos verssorai: „Ki viszi át, fogában tartva, a szerelmet a túlsó partra?”

Múlt szombaton Boglár jelentette a túlsó partot, ahol feleségem és gyerekeim vártak. Van azonban egy olyan túlsó part, amit még kevésbé ismerünk. Csak sejtéseink lehetnek róla. Ott is vár valaki. Ahogy a Balatonban párás úszószemüvegemen át, úgy itt *„tükör által homályosan látunk”* (1Kor 13,12). Ám tudjuk, hogy van túlsó part. Igaz, hogy onnan még nem tért meg úszó vagy utazó. Menet közben elfáradunk, olykor kedvünket is szegik a körülmények. Valaki azt mondja, forduljunk vissza. Más arra akar rávenni, hogy adjuk fel a küzdelmet. De tovább kell menni. Karcsapásról karcsapásra, centiről centire, sóhajról sóhajra.

Tudjuk, van, aki már átért a túlsó partra. Ott elcsöndesednek a hullámok. Sima a víztükör. Tökéletes a csönd és a béke.

„Három óra, tíz perc, tizenhét másodperc” – mondja a kedves hölgy, amikor célba érek. Visszazökkenek a tér és az idő világába. Átjutottam Boglárra. De még nem vagyok a túlsó parton.

2013. július 28.

Ároni áldás

Gyerekkoromban számon tartottam, hogy mi evangélikusok háromszor állunk fel a templomban. Először az oltári ige, másodszer a prédikációs alapige elhangzásakor, harmadszor pedig az úgynevezett ároni áldáskor. Ezt a harmadikat akkor még azért szerettem, mert tudtam, mindjárt vége az istentiszteletnek.

De hogy is hangzik ez az áldás? (4Móz 6,24-26)

*„Áldjon meg téged az ÚR, és őrizzen meg téged!
Ragyogtassa rád orcáját az ÚR, és könyörüljön rajtad.
Fordítsa feléd orcáját az ÚR, és adjon neked békességet.”*

E több ezer éves áldás csúcsának azt a félmondatot érzem: *„Fordítsa feléd orcáját az ÚR.”* Az ember mindig szeretne volna Istent színről színre látni, de még Mózes is csak hátulról szemlélhette őt. Általában kellemetlen, ha valakinek „csak a hátát” láthatjuk. Amikor a futballban a védők az ellenfél támadójának csak a hátát láthatják, akkor alighanem nagy gólt kap a csapat. Vagy képes magazinok ismételten olyan fotóval érzékeltetik a házassági válságot, hogy az ágyban a férfi és a nő hátat fordít egymásnak.

Mózes ennél sokkal nagyobb fájdalmat élt át: Istennek csak a hátát láthatta. Luther vaskosan fogalmaz: Isten a hátsó felét mutatta a prófétának. Ez pedig több mint fájdalmas.

Hátat fordít nekünk az Isten? Így kell hozzá könyörögnünk: „nézz

uram a hátad mögé is”? (Kányádai Sándor) Egyszer Joan Baez amerikai énekes úgy adott koncertet, hogy sokan – akik a legolcsóbb jegyeket vették – csak hátulról láthatták őt. Az utolsó számokat, legsikeresebb dalait úgy énekelte, hogy demonstratív módon feléjük fordult.

Az evangéliumban egy vérfolyásos asszonyról olvasunk, aki csak félve merte Jézust megközelíteni, és hátulról érintette őt meg. Mit tett erre Jézus? Megfordult! Szemtől szemben volt az asszonnyal. Láthatták egymás arcát. Majd ezt mondta Jézus: *„Bízzál leányom, hited megtartott téged!”* (Mt 9,22) És az asszony meggyógyult még abban az órában.

Jézus Krisztusban megfordul az Isten. Nem engedi, hogy bárki is a háta mögött maradjon. Az Újszövetség fényében nyugodtan mondhatjuk úgy is ezt az áldást, hogy *„fordítsa feléd az ő arcát, az ő Krisztusát”*.

Jézusban tehát arcot kap az Isten. *„Örülének a mosolyodnak”* – szerepel az előbb idézett Kányádi-versben. Ennek nyomán így is merek fogalmazni: Jézus Isten mosolygó arca.

Ma már nem azért szeretem az ároni áldást, mert az az istentisztelet végét jelzi. Hanem azért, mert valaminek a kezdetére, a mosolygó Istennel való találkozás esélyére utal.

2012. június 17.

Köszönet

A '70-es évek közepén a budavári evangélikus ifjúsági körben váratlan feladattal bízott meg Gáncs Péter, a gyülekezet akkori segédlelkésze. Azt kérte, egy alkalommal én tartsak rövid bibliamagyarozatot a szombat esti alkalom végén. Máig emlékszem, János evangéliumából volt a textus: Jézus a szőlőtő, mi a szőlővesszők. Torkomban dobogó szívvel mondtam el életem első áhítatát. Talán nem volt hosszabb három vagy négy percnél, de valami elkezdődött akkor. Idővel lelkész lettem, az évtizedek során különféle feladatokat kaptam, de azt a kezdetet soha nem felejttem el. Mert azt éltem át, hogy egy adott közegben a magam tökéletlen eszközeivel kell megszólaltatnom a Biblia üzenetét. Közben az ősi ígét a magunk korához kell közelíteni. Ennek érdekében ismernünk kell azt a világot, amelyben élünk, azt a nyelvet, amelyen beszélnek az emberek. Ebből a szempontból is teljesen mindegy, hogy egy falusi templomban, középiskolás fiatalok körében, kórházi ágy mellett vagy éppen a legszélesebb nyilvánosság előtt szólalunk meg.

2008 januárjában kaptam a megtisztelő felkérést Perjés Klára főszerkesztőtől, hogy a Magyar Rádió *Vasárnapi Újság* című műsorában rövid lelki útravalókat adjak. Három társammal, Kiss-Rigó László római katolikus és Szabó István református püspökkel, valamint Róna Tamás rabbival azóta is osztozunk ezen a szép feladaton. A *Lélektől lélekig* rovatban sem lehetünk hosszabbak három vagy négy percnél. E kötet áhítatai eredetileg ebben a műsorban hangzottak el. Az írássok végén szereplő dátum a sugárzás időpontját jelöli. A többnyire

aktualitásokat sem nélkülöző teológiai reflexiókat nem egyszerűen tematikus csoportosításban adjuk most közre, hanem az Evangélikus Rádiómisszió stúdiójában újonnan rögzítettük az áhítatokat, amelyek a technika különféle formáinak segítségével teszünk elérhetővé. Így e kötet mellékleteként egy CD-t is kiadunk, amelyen Dresch Mihály hangszeres improvizációi kísérik az egyes szövegeket. Neki és a három kitűnő képzőművésznek, Aknay Jánosnak, Fehér Lászlónak és Konok Tamásnak is szívből köszönöm, hogy művészi tudásukkal és önzetlenségükkel hozzájárultak ehhez a kiadványhoz. A Luther Kiadónak a kötet gondozásáért, a Magyar Rádiónak pedig a média-támogatásért mondok köszönetet. Jó volt együtt dolgozni az Evangélikus Rádiómisszióban Szeverényi Jánossal és Erdészné Kárpáti Judit technikussal. Köszönöm továbbá Markovits Ferenc rendező, Hegyi Gyöngyi gyártásvezető, Czöndör István és Horváth-Hegyi Áron püspöki titkárok, valamint Galambos Ádám és Koch Szilvia teológushallgatók segítségét, valamint mindazok szeretetét, akik e könyv születése körül bábáskodtak. Természetesen ide tartoznak családom tagjai, többnyire a következő szereposztásban: a gyerekek – mások mellett – a mindig friss élményforrást biztosítják; a megírt szövegeket többnyire feleségem véleményezi először, és közben gyakran a stopper is ott van a kezében; édesanyám pedig szinte minden műsort meghallgat, majd sms-ben küldi a véleményét...

Munkám során mindig közvetíteni igyekszem különféle emberek, irányzatok és szakterületek között. Ez a szándékom ezzel a kötettel is. A buzgó hívőkben – az egyházban talán még újszerű nyelvezettel – munkálni szeretném a világ és a mindennapok problémái iránti érzékenységet. Az egyháztól távolabb állókkal pedig szeretném megismertetni Isten csodálatos üzenetét, a mai nyelven megszólaltatható Bibliát. Mindezt nem hosszabban, mint három vagy négy percben – úgy, mint annak idején a budavári ifjúsági körben.

F. T.

Tartalom

Ajánlás / 5

HÉTKÖZNAPOK / 7

Lomtalanítás / 9

Emeljétek föl fejetekeket! / 12

Igen - igen / 14

Nem jó az embernek egyedül lenni / 17

Csend / 20

Sodrásban / 22

A keresztnek nincs fogantyúja / 25

Óraátállítás / 27

Szeptemberi emlék / 29

Megígérte, hogy idén is eljön / 31

Gyermekeink / 35

Farsang / 38

Mindennapi kenyér / 40

A negyedik szög / 42

A teljes szeretet kiűzi a félelmet / 45

ÜNNEPEK / 47

- Advent / 49
- Három advent / 51
- Egészen Betlehemig / 53
- A hajléktalan Jézus / 55
- Hulló karácsonyfák / 57
- Szánd meg, Isten, a magyart / 59
- Kő kövön / 61
- Amikor meghajlik a lélek / 64
- Virágvasárnapi várakozás / 66
- Halálon győzött az élet / 68
- Jézus két tanítványa / 70
- „...jönnél egyszer le a földre” / 72
- Pünkösöd, a nyilvánosság ünnepe / 75
- Hármas egység / 78
- A reformáció mint megtérési mozgalom / 81
- Wittenbergi médiafelület / 83

BIBLIAI TÁJAKON / 85

- Elveszett fiú / 87
- A damaszkuszi úton / 90
- Istennek lehetséges / 92
- Az atyafiak együtt / 95
- Mikulás / 98
- Erőtlenség által / 100
- Megadóan Isten oldalán / 102
- Nincs itt maradandó városunk / 104

A samáriai asszony / 107
Megrepedt nádszálak / 109
Jézus gyermekei / 111
Az egyház gyógyulásáért / 113

KÖZÖS ÜGYEINK / 115

Kihűlt szeretet / 117
Kivilágított léghajó / 119
Nemzeti imádság / 122
Ne mondd, hogy fiatal vagy! / 124
Nóé bárkája / 126
Angyalok a gáton / 129
Az olajoskorsó nem fog ki / 132
Aprók / 134
Kiáltanak a kövek / 136
Jézusi adóbevallás / 138
Boldog Maléter Pál / 140
Fogságban is szabadon / 143
Európa – mítosz és álom / 146
Akik Egyiptomban és Líbia vidékén vannak / 149
Ne félj! / 151
Van egy álmom / 153

SZEMÉLYES HANGON / 157

Lélekmentő fénykép / 159
Vízilabdázom a fiammal / 161
Boldogok a pályán / 163

Albert Flóri / 166
Aranynál is kívánatosabb / 168
Kispályás foci / 171
A fűtőrendszer atmoszája / 174
A tanyabokrok lelkesze / 176
Konfirmáció / 178
Esztus / 180
A túlsó parton / 183
Ároni áldás / 185

Köszönet / 187